

รายงานการวิจัยเรื่อง
สภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
กันยายน 2548

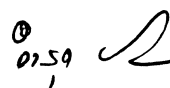

คำนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารการศึกษาโดยเน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งมีผลทำให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาเปลี่ยนไปจากเดิม ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปการบริหารการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการผลิตและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาให้สามารถบริหารการศึกษาให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงเห็นควรมีการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และได้สนับสนุนทุนวิจัยให้ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ใคร่ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา อันจะนำไปสู่การปฏิรูปการบริหารการศึกษาของประเทศต่อไป

(นายอรุณ จันทวานิช)
เลขาธิการสภาการศึกษา

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ตระหนักถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระบบบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการลดปัญหา ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษ เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงความเชื่อถือได้ของข้อมูลเป็นประการสำคัญ จึงใช้วิธีการวิจัยแบบผสม เพื่อยืนยันความสอดคล้องและถูกต้องของข้อมูล โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพผสมผสานกัน

ขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถาม ให้การสัมภาษณ์ ขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานผู้ให้ข้อมูลเอกสาร ขอขอบคุณบุคคลผู้ให้และชี้แนะข้อมูล และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ใช้ในการวิจัย จนทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงเอกสารชั้นต้นได้ ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้วิจัยจะเปิดเผยรายชื่อท่านได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษได้ตามสมควร

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์

27 ธันวาคม 2547

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์การวิจัย	5
	วิธีดำเนินการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	6
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
	การนำเสนอ	7
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
	เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา	9
	บทเรียนจากต่างประเทศ	15
	มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University)	15
	มหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสัน (University of Wisconsin - Madison)	18
	มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (Ohio State University)	25
	มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตต (Illinois State niversity)	30
	มหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย (University of British Columbia) ประเทศแคนาดา	32
	งานวิจัยที่เป็นพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการ ศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา	35
	งานวิจัยต่างประเทศ	35
	งานวิจัยในประเทศ	41

	งานวิจัยที่เป็นพื้นฐาน	46
	บทสรุป	65
3	วิธีดำเนินการวิจัย	67
	ขั้นตอนของการวิจัย	67
	ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี.....	67
	ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ	68
	ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์	71
	ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์	72
	วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ	72
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี.....	73
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	86
	ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์... ..	110
	ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์	121
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	139
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี	140
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	142
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์	146
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์.....	149
	อภิปรายผลการวิจัย	150
	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	161
	บรรณานุกรม	164
	ภาคผนวก	169
	ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร.....	171
	ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548	
	คณะผู้จัดทำ	182

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 ข้อกำหนดในหลักสูตรปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ.....	33
2.2 จำนวนหน่วยกิตระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยที่ศึกษา.....	39
4.1 ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษา	99
4.2 ผลการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ด้านความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร	101
4.3 ผลการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ด้านทักษะที่ได้รับจากหลักสูตร	102
4.4 ผลการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ด้านคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร.....	103
4.5 เจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน	104
4.6 คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชา	106
4.7 เจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา.....	108
4.8 ลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์บางส่วน กรณีสถาบันการศึกษาเดียวกัน แต่ต่างปี พ.ศ.	123
4.9 ลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์สถาบันเดียวกัน พ.ศ. ต่างกัน อาจารย์ที่ปรึกษา คนเดียวกัน ทำเรื่องเดียวกัน ต่างเพียงประชากรที่ศึกษา	124
4.10 ลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์บางส่วน กรณีสถาบันการศึกษาเดียวกัน ปี พ.ศ. เดียวกัน.....	132
4.11 ลักษณะการลอกการศึกษาค้นคว้าอิสระ (6 หน่วยกิต) และวิทยานิพนธ์ (12 หน่วยกิต) สถาบันเดียวกัน พ.ศ. เดียวกัน อาจารย์ที่ปรึกษาต่างกัน ทำเรื่องเดียวกัน แตกต่างเพียงประชากรที่ศึกษา ปีที่ทำการศึกษา 2542 (ในปีนี้มีกรรมการศึกษาอิสระในสถาบันนี้ 34 รายการ)	133
4.12 ลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์ทั้งฉบับ (ต่างสถาบันการศึกษาและต่างปี พ.ศ.)	137

ภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
3.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ	69
4.1 ร้อยละของการรับรู้ข่าวการสมัครเข้าศึกษาต่อจากแหล่งต่าง ๆ	87
4.2 ร้อยละของวิชาที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษา	88
4.3 ร้อยละของค่าใบสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษา	89
4.4 ร้อยละของค่าสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษา	89
4.5 ร้อยละการรับเข้าเรียนระดับปริญญาโท จำแนกตามปีการศึกษาและ ประเภทสถาบันการศึกษา	90
4.6 ร้อยละการรับเข้าเรียนระดับปริญญาเอก จำแนกตามปีการศึกษาและ ประเภทสถาบันการศึกษา	91
4.7 สภาพปัจจุบันของจำนวนผู้เรียนปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา จำแนกตามหลักสูตรและประเภทสถาบัน	92
4.8 สภาพปัจจุบันของจำนวนผู้เรียนปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา จำแนกตามหลักสูตรและประเภทสถาบัน	93

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตลอดจนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้วิธีวิทยาแบบผสม (mixed methodology) อาศัยกระบวนการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาพหุกรณี (multiple case study) ซึ่งผสมผสาน grounded theory กับการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร โดยได้ศึกษามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 4 แห่ง

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรปริญญาโทส่วนใหญ่ ทั้งแผน ก (2) และแผน ข มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน แต่มีบางมหาวิทยาลัยวัตถุประสงค์ของแผน ก (2) อย่างหนึ่งและวัตถุประสงค์ของแผน ข อีกอย่างหนึ่ง โดยแผน ก (2) เป็นการผลิตงานวิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่ ส่วนแผน ข นั้นเป็นการบริโภคนงานวิจัยหรือนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
2. จำนวนหน่วยกิตหลักสูตรปริญญาโทของกรณีศึกษาอยู่ระหว่าง 40-45 หน่วยกิต และจากกรณีศึกษาปรากฏว่าจำนวนหน่วยกิตของแผน ก (2) และแผน ข มีเท่ากัน
3. มหาวิทยาลัยไทยทั้งของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนทั้งปริญญาโทและปริญญาเอกมีหลักสูตรแยกจากกัน โดยมีปริญญาโทหลักสูตรหนึ่ง ปริญญาเอกหลักสูตรหนึ่ง
4. นักศึกษาในหลักสูตรแผน ก (2) มีจำนวนน้อย แต่นักศึกษาในหลักสูตรแผน ข มีจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาภาคปกติ มีจำนวนน้อยหรือไม่มีเลย นักศึกษาภาคพิเศษในหลักสูตรแผน ข มีจำนวนมาก และจำนวนนักศึกษามีแนวโน้มลดลง
5. บางมหาวิทยาลัยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดอาจารย์ประจำที่มีวุฒิปริญญาโทหรือปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา
6. บางมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนและการบริหารการศึกษา กำลังจะเกษียณอายุราชการ มีข้อจำกัดและขาดการวางแผนเพื่อหาอาจารย์ทดแทน

7. มหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่ง มีกลยุทธ์ในการหาอาจารย์ทดแทนโดยการเชิญอาจารย์ประจำจากมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นอาจารย์พิเศษ เมื่ออาจารย์พิเศษเหล่านั้นเกษียณอายุราชการแล้ว จึงเชิญเป็นอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยเอกชน

8. บางมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาจำนวนมาก การเรียนจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีค่อนข้างน้อยทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีผลกระทบต่อคุณภาพของวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

9. นักศึกษาในหลักสูตรปริญญาโทมีทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเรียนร่วมกันในชั้นเดียวกัน การเรียนการสอนจึงไม่อาจกำหนดจุดเน้นได้ว่าหลักสูตรมุ่งที่จะพัฒนาผู้บริหาร หรือเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้บริหาร

10. คำอธิบายรายวิชา บางรายวิชาในหลักสูตรมีลักษณะเป็นแท่ง ระบุเฉพาะประเด็นหรือเฉพาะสาขาของการบริหารการศึกษา ไม่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับสาขาอื่น ๆ ของการบริหารการศึกษา หรือสาขาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับการบริหารการศึกษา

11. บางมหาวิทยาลัยขาดการจัดประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์เทียบเคียงในการบริหารการศึกษา การเรียนการสอนจึงเน้นทฤษฎีและวิธีการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยไม่ปฏิบัติจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรการเตรียมผู้บริหาร

12. เวลาในการศึกษา บางมหาวิทยาลัยใช้วิธีการจัดการที่จะให้นักศึกษาจบได้ภายใน 2 ปี และนักศึกษาภาคพิเศษใช้เวลาเรียนเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ จึงไม่มีเวลาพอที่จะค้นคว้าในห้องสมุด

13. การสอบประมวลความรู้ข้อเขียนนั้นมีสอบทุกมหาวิทยาลัย แต่บางมหาวิทยาลัยสอบปากเปล่าด้วย และบางมหาวิทยาลัยสอบประมวลความรู้เฉพาะวิชาเอกเท่านั้น แต่บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้สอบวิชาพื้นฐาน เช่น วิชาวิจัยอีกด้วย นอกจากนี้บางมหาวิทยาลัยกำหนดว่านักศึกษาจะต้องสอบภาษาอังกฤษด้วย ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดอย่างหนึ่งในการสำเร็จการศึกษา

14. วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้สำเร็จการศึกษาช้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดเรื่องเวลาของนักศึกษา การเรียนการสอนวิชาวิจัยที่เน้นเชิงทฤษฎีมากกว่าจะนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ประกอบกับมีข้อจำกัดเกี่ยวกับประสบการณ์วิจัยทางบริหารการศึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ จริยธรรมในการวิจัยของผู้เกี่ยวข้อง จึงทำให้ทางมหาวิทยาลัยหลีกเลี่ยงการทำสารนิพนธ์ (6 หน่วยกิต) โดยลดจำนวนหน่วยกิตลงเหลือ 3 หน่วยกิต และเปลี่ยนสารนิพนธ์เป็นรายวิชา

15. อาจารย์ผู้สอนบางราย มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่าผู้เรียน จึงมีผลทำให้เน้นการสอนเชิงทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ และขาดการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีวิจัย และปฏิบัติ นอกจากนี้ อาจารย์บางรายมีการเรียนรู้และประสบการณ์ไม่สอดคล้องกับวิชาที่สอน จึงทำให้การเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปัญหาความเป็นจริงในโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาตั้งแต่ ประเด็นของการรับเข้าเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การสำเร็จการศึกษา และคุณภาพบัณฑิต ซึ่งได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสอบถามฉบับผู้เรียน แบบสอบถามฉบับหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา แบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา แบบสอบถามผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา และแบบสอบถามผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์บางส่วนได้พยายามจำแนกประเด็นที่วิเคราะห์ตามแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมจำนวนสถาบันการศึกษาที่ใช้วิเคราะห์ 21 สถาบันการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 493 คน

ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการรับเข้าศึกษา มีการรับรู้ข่าวสารการสมัครสอบเข้าศึกษาจากการบอกของเพื่อนมากที่สุด วิชาที่ใช้ในการสอบคัดเลือกส่วนมากจะเป็นวิชาเฉพาะมากที่สุด เนื่องจากเป็นศาสตร์โดยตรงกับวิชาชีพและสาขาที่จะเข้าทำการศึกษาค่าใบสมัครสอบและค่าสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาขการบริหารการศึกษาส่วนใหญ่ คือ 200 บาท ส่วนค่าสมัครสอบ คือ 400 บาท ก็ถือได้ว่าเป็นมูลค่าเงินที่ไม่สูงมากนัก การรับเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษามีแนวโน้มลดลงจากปีการศึกษา 2544 ถึงปีการศึกษา 2547 ทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มีแนวโน้มลดลงมากกว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่ในมหาวิทยาลัยเอกชน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนการรับเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ส่วนมากจะเรียนในแผน ข ทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน ส่วนในแผน ก (2) ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์ด้วยมีจำนวนน้อยกว่าแผน ข ยกเว้นมหาวิทยาลัยสถาบันราชภัฏ ซึ่งพบว่า จำนวนผู้เรียนปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา แผน ก (2) ซึ่งต้องทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชาด้วยมีมากกว่าแผน ข นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าใน

โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโทที่ใช้ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับสภาพที่นำไปใช้ได้จริงในเพียงระดับปานกลาง ซึ่งอาจมาจากเนื้อหาวิชายังไม่เข้มข้นเพียงพอในภาคทฤษฎีหรือเนื้อหาวิชาไม่ทันสมัย หรือล้าสมัยไปแล้ว เนื่องจากเขียนไว้นานแล้วแต่ยังไม่มีการปรับปรุง โดยการจัดการศึกษานั้น มีการจัดการศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน โดยใช้อาจารย์ผู้สอนจากทั้งอาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา อาจารย์ประจำสาขาที่เกี่ยวข้อง และอาจารย์พิเศษจากภายนอกสถาบัน เนื่องจากความไม่เพียงพอของอาจารย์ผู้สอน การจัดวิชาและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน 15-18 สัปดาห์/รายวิชา และเป็นภาคทฤษฎีประมาณ 60-70 % วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนใช้หลากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน โดยประเด็นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ วิชาที่ใช้จัดการเรียนการสอนแม้ชื่อวิชาจะเป็นทฤษฎี หรือการบริหารจัดการชั้นสูง ในการศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้น อาจารย์ผู้สอนไม่สามารถชี้ให้เห็นชัดถึงความแตกต่างไปจากการเรียนในระดับปริญญาโทได้

ด้านสื่อ-อุปกรณ์ ส่วนใหญ่ห้องสมุดมีหนังสือตำราที่ตรงกับสาขาการบริหารการศึกษา และมีตำราสำหรับรายวิชาที่เกี่ยวข้องครบ ยกเว้นบางสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนปริญญาโทนอกสถาบัน ซึ่งต้องเดินทางมาใช้สื่ออุปกรณ์จากสถาบันหลัก นอกจากนี้ การนำสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนโดย Course ware ยังมีน้อยมากทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก บางสถาบันแม้จะระบุว่ามีการจัดการเรียนการสอนแบบ Distance learning แต่ก็ขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในลักษณะ Two way หรือ Interactive การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลงานวิจัยต่างประเทศของผู้เรียน เช่น DAO ก็มีไม่มากนัก ซึ่งเห็นได้จากการศึกษาค้นคว้าแหล่งความรู้ของนิสิต/นักศึกษา ก็ยังคงอ้างอิงตำราภาษาไทยค่อนข้างมาก และขาดการประยุกต์แนวคิดจากฐานข้อมูลงานวิจัยต่างประเทศมาใช้ ส่วนการใช้อุปกรณ์ในการนำเสนองาน หรือใช้ประกอบการบรรยายของอาจารย์ ยังคงมีการใช้แผ่นใส แต่ก็มีการใช้เทคโนโลยีอื่นด้วย เช่น การใช้ LCD Projector, Visualizer (เครื่องฉายภาพแผ่นทึบ) ตลอดจนการใช้โปรแกรม Power point มากขึ้น รวมทั้งการจัดทำเอกสารในลักษณะของ e-book ผ่านทาง Course ware

ด้านการวัดและประเมินผล มีการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนิสิต/นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นๆ แม้ว่าในบางมหาวิทยาลัยจะมีการติดตามโดยสำนักงานประกันคุณภาพของคณะหรือของมหาวิทยาลัย แต่ไม่ปรากฏว่ามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างชัดเจน โดยการวัดผลการเรียนรู้นิสิต/นักศึกษา มีหลายวิธีขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน

ด้านการสำเร็จการศึกษา กระบวนการสำเร็จการศึกษาค้นคลึงกันทุกสถาบัน โดยมหาวิทยาลัยทุกแห่งได้ใช้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกำหนด โดยมีได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการมากกว่าที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันกำหนด อย่างไรก็ตาม การสอบวัดคุณสมบัติ และสอบประมวลความรู้ ยังคงมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันระหว่างสถาบัน โดยบางสถาบันมีเพียงการสอบประเภทเดียว แต่บางสถาบันก็มีการสอบทั้งสองประเภท ทั้งนี้มีประเด็นที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ วิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ของนิสิต/นักศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา ทั้งระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ได้รับการพิมพ์เผยแพร่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะนำมาจัดพิมพ์เผยแพร่ในลักษณะของบทคัดย่อ หรือในงาน Symposium ทางการวิจัยด้านบริหารการศึกษาประจำปีเท่านั้น ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากการไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการให้วิทยานิพนธ์ ปริญญาานิพนธ์ตีพิมพ์ ในวารสารที่มี Peer Review เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษา

ด้านความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกประเภทสถาบันการศึกษา แต่ในเรื่องการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสอนของอาจารย์ ในมหาวิทยาลัยเอกชนเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการศึกษาอื่น จะมีมากกว่า

คุณภาพของผลผลิต โดยด้านความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร ในการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับดีมากทุกประเภทสถาบันการศึกษา เช่น การอ่านเชิงวิเคราะห์จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ทักษะในการเขียนบทความ รายงาน และความสามารถในการวิเคราะห์เรียบเรียง และนำเสนอ ทักษะในการติดต่อประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐ/เอกชนและชุมชน และทักษะในการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วิจารณ์ บนพื้นฐานของความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกสถาบันการศึกษา ยกเว้นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร ในการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุดทุกประเภทสถาบันการศึกษา ยกเว้นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านคุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จ

การศึกษาจากทุกประเภทสถาบันการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชา ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากเช่นกัน แต่ในประเด็นของการยอมรับความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนถูกรับรู้ในระดับดีมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนด้านเจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับดีปานกลางทุกประเภทสถาบันการศึกษา แต่ในประเด็นของความรู้สึกพอใจในตัวผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษานั้นอยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจ้างทำวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา ใช้การสนทนาและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยวิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการพูดคุยซักถามตัวต่อตัวระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลตลอดจนการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

ผลการวิจัยพบว่า ในระยะแรกเริ่มของการยกย่องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีงานวิจัยเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารในการประเมินเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ประเภทชั่วคราว 3 ปี ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการศึกษาจากสถาบันที่ได้รับการรับรอง ซึ่งผลจากงานวิจัยดังกล่าวมิได้นำสู่การสร้างระเบียบเชิงปฏิบัติ ทำให้เกิดความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสมัครเข้าเรียนปริญญาโทในสาขาการบริหารการศึกษาอย่างมากมาย เป็นประวัติการณ์ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษา ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงมีการแข่งขันกันเปิดหลักสูตร และใช้กลยุทธ์ดึงดูดค่าเข้าเรียนให้มากที่สุด หลายแห่งใช้กลยุทธ์ “จ่ายครบ จบแน่นอน” จนเป็นที่มาของปัญหาคุณภาพวิทยานิพนธ์ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ ยังพบว่า รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์แบบกลุ่มของบางสถาบัน ได้รับการวิพากษ์อย่างกว้างขวางจากสังคมวิชาการ สิ่งที่น่ากังขา คือ รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมเพียงใดสำหรับวุฒิมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา ซึ่งควรต้องศึกษา ค้นคว้า สร้างองค์ความรู้จากความสามารถทางวิชาการเฉพาะตัวที่แท้จริง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในทางวิชาการ และมีมาตรฐานของการทำวิทยานิพนธ์เทียบเคียงนานาชาติ

ประเด็นที่สมควรพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือ ภาระงานที่มีจำนวนมากของอาจารย์ผู้สอนที่สอนทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนค่อนข้างจะห่างเหิน เป็นผลให้ผู้เรียนที่มีความสนใจน้อยไม่สามารถจะเรียนรู้และทำงาน

ตามเงื่อนไขของหลักสูตรได้อย่างครบถ้วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์หรือการทำสารนิพนธ์ เพราะผู้เรียนกับผู้สอนในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่มีความเข้มและความถี่ที่ควรจะเป็น ไม่สามารถจะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เรียนที่ต้องการจะจบการศึกษาเร็วหันไปใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง นั่นคือ เกิดการจ้างทำวิทยานิพนธ์ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเชื่อว่าวิกฤตดังกล่าวยังมีทางออก เนื่องจากยังมีอีกหลายสถาบันที่ยึดมั่นในมาตรฐานการผลิตและดำรงมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับวิกฤติที่เกิดขึ้นยังไม่ขยายขอบเขตไปถึงการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา แม้จะมีบ้างแต่ก็เป็นเพียงการให้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นสูงด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่การเขียน แปลความ การสรุป อภิปรายผล เป็นหน้าที่ของเจ้าของวิทยานิพนธ์เอง

ตอนที่ 4 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการลอกวิทยานิพนธ์ โดยศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ปรากฏเป็นเอกสาร เอกสารสำคัญได้แก่ ปริญญาบัตร/วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ที่สภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว ข้อมูลที่ได้ในการวิจัยตอนนี้ได้มาจากเอกสารที่มีผู้นำมามอบให้ และสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตแล้วติดตามเอกสารฉบับจริง

ผลการวิจัยพบว่า การลอกวิทยานิพนธ์ มีทั้งลอกบางส่วน และลอกทั้งฉบับ ซึ่งนับเป็นประเด็นที่รุนแรงที่สุดในเชิงวิชาการและเชิงจริยธรรม สอดคล้องกับที่กลุ่มงานคณะกรรมการการศึกษา สำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรระบุว่า เป็นประเด็นที่มีความรุนแรงจนไม่สามารถให้อภัยได้ เพราะเป็นรายงานวิชาการที่ลอกเลียนความคิดหรือเนื้อหาสาระของผู้อื่น โดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา เพื่อให้คนอื่นคิดว่า เป็นของตนเอง

ผลจากการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะเชิงนโยบาย ในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา ดังนี้

1. ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานผลผลิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยมีการกำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติและมีกระบวนการวัดคุณสมบัติบัณฑิตศึกษาระดับชาติ เพิ่มเติมจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นเพียงแค่มาตรฐานปัจจัยและกระบวนการเท่านั้น

2. ควรเร่งรัดการออกพระราชบัญญัติความผิดทางการอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ซึ่งมีมาตรการในการป้องกันและลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างทำและการลอกวิทยานิพนธ์ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

3. ควรให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนงานและมาตรการที่ชัดเจนและเร่งด่วนในการพัฒนาผู้สอนและหาอาจารย์ทดแทนอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการไป

4. ควรมีกลไกในการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้รับผิดชอบหลักสูตร คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน ภาระงานของอาจารย์ประจำแต่ละคนในการสอน การควบคุมวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์

5. ควรพัฒนาหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษาให้มีความต่อเนื่องในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกให้เป็นหลักสูตรเดียวกัน โดยมีข้อกำหนดว่าปริญญาโทหรือปริญญาเอกต้องเรียนที่หน่วยกิต วิชาบังคับมีอะไรบ้าง เงื่อนไขการสำเร็จการศึกษา คืออะไร หลักสูตรลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมีโอกาสเรียนร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6. ควรมีนโยบายเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาบัณฑิตระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการอาจารย์ผู้สอนของสถาบันการศึกษาที่ผลิตและพัฒนาผู้บริหาร

7. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษาให้ชัดเจนว่าเป็นโปรแกรมเตรียมผู้บริหารหรือพัฒนาผู้บริหาร และกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาให้ชัดเจนว่าเป็นกลุ่มใดซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนมีจุดเน้นและมีประสิทธิภาพ

8. ควรสนับสนุนให้มีการเปิดหลักสูตรแผน ก (2) ให้มากขึ้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และเผยแพร่องค์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาสู่สังคม เช่น จัดให้มีทุนวิจัย จัดให้มีเวทีแสดงผลการวิจัย เป็นต้น

9. ควรจัดประสบการณ์การบริหารในลักษณะการฝึกงาน (internship) ให้แก่นักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโปรแกรมเตรียมผู้บริหาร

10. ควรปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ให้รายวิชามีลักษณะบูรณาการเนื้อหาสาระของหลักสูตร และควรตระหนักถึงมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณวิชาชีพ) ของคุรุสภาประกอบด้วย

11. ควรมีมาตรการ กลไก แนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เพื่อป้องกันการคัดลอกหรือลอกเลียนวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

12. ควรปรับปรุงเกณฑ์การรับเข้าศึกษาต่อ และเข้มงวดเรื่องคุณภาพของผู้เรียน
13. ควรปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ให้เนื้อหาสาระของหลักสูตรทันสมัยและสอดคล้องกับปัญหาความเป็นจริงของโรงเรียน
14. ควรให้คณาจารย์ทุกคนสอดแทรกจรรยาบรรณทางวิชาการและของผู้บริหารในทุกรายวิชา

18 ၁၈

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพของโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานการบริหารของโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษา (Hoy and Miskel. 2001: 288) หัวหน้าสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำ บทบาทของผู้จัดการ และบทบาทที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการสอน เพื่อที่จะให้โรงเรียนมีคุณภาพและมีประสิทธิผล (Lunenberg and Ornstien. 2000: 329-335) โรงเรียนมีขนาดแตกต่างกันและมีความซับซ้อนแตกต่างกัน ซึ่งในทำนองเดียวกัน บทบาทของหัวหน้าสถานศึกษาก็จะแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาแห่งหนึ่งกับสถานศึกษาอีกแห่งหนึ่ง แม้ว่าหัวหน้าสถานศึกษาจะมีบทบาท (roles) ที่แตกต่างกัน แต่หน้าที่ (functions) จะคล้ายคลึงกัน คือ มีหน้าที่ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน (Ubben, Hughes and Norris. 2001:11) หัวหน้าสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่สำคัญยิ่ง ซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ดังนั้น หัวหน้าสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการศึกษาและฝึกอบรมทางการบริหารการศึกษา ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา จึงมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานศึกษา (Milstiein and Krueger. 1997:150-116) ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้บริหารหรือหลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้บริหาร

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารการศึกษา ทั้งในระดับส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งมีผลทำให้บทบาทอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก และอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษานับเป็นบุคคลสำคัญในการปฏิรูปการบริหารการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน สาขาวิชาบริหารการศึกษาของภาควิชา/โปรแกรม/สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่ผ่านมา จากรายงานการศึกษาเบื้องต้นของสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย ซึ่งดำเนินการโดยอาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) พบว่า หลักสูตรแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกัน เนื้อหาวิชาไม่ทันสมัย มีภาคปฏิบัติน้อย วิธีการสอนและการสอบยังเป็นแบบเดิม ๆ อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยียังไม่เพียงพอ ขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนเนื่องจากอาจารย์ที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์อายุราชการ ผู้สมัครเข้าเรียนในหลักสูตรแผน ก (2) ลดลงมากขณะที่ผู้เรียนส่วนใหญ่นิยมเลือกเรียนในแผน ข ซึ่งมีโอกาสที่จะสำเร็จการศึกษาได้เร็วกว่า โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ที่มีกระบวนการที่เข้มงวดและเคร่งครัดมาก และมุ่งเข้าศึกษาในสถาบันที่ให้โอกาสในการสำเร็จการศึกษาได้เร็วและไม่ต้องใช้ความพยายามมาก ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของการบริหารการศึกษาในบริบทของประเทศไทยในยุคของการปฏิรูปการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการผลิตและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การสำรวจข้างต้น ยังขาดข้อมูลที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียน คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา และข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายการผลิตและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา และการกำหนดมาตรฐานกลางเพื่อยกระดับคุณภาพของบัณฑิตดังกล่าว ทั้งนี้ประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาอย่างยิ่งอีกประการหนึ่ง คือ คุณภาพของวิทยานิพนธ์ ปรียญวิทยานิพนธ์ ที่มีการนำเสนอในสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม 2547

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในระยะเวลาที่ผ่านมาจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาไว้ว่า มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ เน้นพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้บุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2542)

แต่ผลการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ ซึ่งจะเห็นได้จากข้อความพาดหัวหนังสือพิมพ์รายวันว่า “ชื่อวิทยานิพนธ์ ป.โท

ระบาค ฉบับละแสน” โดยเสนอข่าวว่า “เปิดโปงอาชีพใหม่เขย่าวงการศึกษามหาบัณฑิต รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท โฆษณาเคลื่อนเว็บ สถาบันเดิเตอร์ย่าน...ก็รับทำ ทั้งเล่ม คิด 1 แสน วางหัวข้อ จ้างคนสำรวจ ชักซ้อมเนื้อหาไว้สอบปากเปล่า ผู้รับจ้างอ้างช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์” (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 29 มิถุนายน 2547)

นอกจากจะปรากฏเป็นข่าวแล้ว ยังปรากฏเป็นบทความ เช่น หัวเรื่องว่า “เปิดใจ น.ศ. สาว ปริญญาโท กรรมวิธีจ้างทำวิทยานิพนธ์ทั้งเล่ม” จากบทความนี้ มีข้อสรุปว่า “ทั้งหมดทั้งปวง คือ กระบวนการรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ทั้งเล่ม ซึ่งกำลังระบาคอยู่ในวงการบัณฑิตศึกษาของไทย” (หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ฉบับวันที่ 30 มิถุนายน 2547) หรือหัวข้อบทความว่า “เปิดโปงจ้างทำวิทยานิพนธ์ฉบับละแสน อาชญากรรมทางวิชาการ หรือมะเร็งร้ายอุดมศึกษาไทย” โดยในท้ายบทความสรุปว่า “ประเด็นการจะกำหนดบทลงโทษอาจารย์ที่ปรึกษาที่ทำผิด ขณะนี้แม้จะยังไม่ชัดเจน ซึ่งมีหลายฝ่ายสนับสนุนว่าให้ต้องมีไว้ ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งกลับให้ความสำคัญไปที่จิตสำนึกของอาจารย์เองว่า คิดจะเป็นผู้สร้างหรือผู้ทำลายคนของสังคม” (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547)

อาชีพรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ หรือรับจ้างทำให้เรียนจบในระดับปริญญาโท แพร่หลายอย่างมากในเว็บไซต์ยอดนิยมของคนไทย อาทิ www.pantip.com, www.meetingmore.com, <http://market.thaiware.com>, www.tumcivil.com เป็นต้น ผู้ประกอบอาชีพนี้จะใช้วิธีการเขียนข้อความโฆษณาไว้ในห้องสื่อสารต่างๆ เมื่อพิมพ์คำว่า “วิทยานิพนธ์” จะมีข้อความเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์กว่า 500 ข้อความ แต่กว่า 200 ข้อความ จะเขียนไว้ว่า รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ที่เดียว และผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานประจำ (พระไทยเน็ต. 2547: ออนไลน์)

เมื่อเข้าไปในเว็บไซต์ ในส่วนของกระดานสนทนา (Web board) หัวข้อ “ซื้อขายขยายธุรกิจ” จะพบข้อความโฆษณา เช่น

“รับทำวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ งานวิจัย รายงานค้นคว้าข้อมูล เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรม SPSS ดูแลจนกระทั่งงานเสร็จสมบูรณ์ ราคาคิดตามงาน ต่อรองกันได้ รับรองคุณภาพ โทร 05-113XXXX, 09-457XXXX”

“รับทำวิทยานิพนธ์ รายงาน ภาคนิพนธ์ ค้นคว้าข้อมูล เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS พร้อมให้คำปรึกษาตลอดการทำภาคนิพนธ์และวิทยานิพนธ์ ติดต่อ XXX 09-070xxxx”

“รับทำวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ รับวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยโปรแกรม SPSS for Windows ติดต่อ XXX 01-513xxxx”

ประเด็นดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษายอมรับว่ามีการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์จริง โดยเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ระบุว่า “กรณีที่เป็นการประกาศโฆษณารับจ้างทำวิทยานิพนธ์ผ่านทางเว็บไซต์ ว่าเป็นเรื่องที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำลังติดตาม เพราะถือเป็นเรื่องไม่ถูกต้องทั้งยังกระทบต่อคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาไทย และคงปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่เคยเกิดขึ้น แต่เชื่อว่าเป็นเพียงส่วนน้อย ...ใครก็ตามที่ทำเรื่องนี้ ก็ขอให้รู้ว่าเป็นการทำลายคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาไทย จงระมัดระวัง ถ้าเป็นอาจารย์ทำและพิสูจน์ทราบว่าเป็นจริง ก็ถือว่าผิดจรรยาบรรณร้ายแรงถึงขั้นไล่ออกได้ ส่วนนักศึกษาผู้ว่าจ้าง มหาวิทยาลัยสามารถไม่อนุมัติปริญญา หรือถ้าอนุมัติก็ยังมีสิทธิถอดถอนปริญญา และถึงขั้นการให้พ้นสภาพนักศึกษาได้ สำหรับเอกชนที่รับจ้างทำนั้นก็ต้องดูในแง่กฎหมาย ซึ่งน่าจะเข้าข่ายการละเมิด” (หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 29 มิถุนายน 2547)

จากข้อมูลข้างต้น เป็นการรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ หรือรายงานต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งเมื่อศึกษาเนื้อหาในรายละเอียดจากข่าวในหนังสือพิมพ์ ระบุว่า การรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นสาขาหนึ่งที่มีผู้นิยมไปจ้างทำกันมาก นัยดังกล่าว เป็นตัวบ่งชี้ถึงวิกฤตคุณภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และหากไม่ดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน อาจเกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อถือของสังคมที่มีต่อศาสตร์การบริหารการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อนึ่ง ได้มีหน่วยงานต่าง ๆ ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ จึงได้ศึกษาและหาแนวทางป้องกัน เช่น กลุ่มงานคณะกรรมการการศึกษา สำนักกรรมธิการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้เสนอรายงานผลการวิเคราะห์เรื่อง การจ้างทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา และได้เสนอร่างพระราชบัญญัติความผิดทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน พ.ศ..... ประกอบในท้ายรายงานการศึกษาวិเคราะห์ด้วย

อย่างไรก็ตาม นอกจากการรับจ้างทำแล้ว ในส่วนของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ยังมีการลอกวิทยานิพนธ์ทั้งเล่ม หรือบางส่วนอีกด้วย ทั้งนี้ วิธีการต่าง ๆ ในการลอกวิทยานิพนธ์ปรากฏเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4

จากสภาพปัญหาที่ปรากฏข้างต้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยในเชิงลึกเพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีวิทยาแบบผสม (mixed methodology) อาศัยกระบวนการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา
2. ดำเนินการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสาร การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การจัดกลุ่มสนทนา และศึกษาจากกรณีศึกษา
3. ประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
4. จัดทำร่างรายงานสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และนำเสนอต่อที่ประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา
5. ปรับปรุงแก้ไขร่างรายงานสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้สมบูรณ์ และจัดส่งให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเพื่อดำเนินการจัดพิมพ์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกออกเป็น 4 ประเภท สถาบันการศึกษา ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และกำหนดประเด็นของการศึกษาประกอบด้วย การศึกษาพหุกรณี สภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ตั้งแต่การรับเข้าเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การสำเร็จการศึกษา และคุณภาพบัณฑิต ตลอดจนการจ้างทำและการลอกวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยพยายามประมวลข้อมูลย้อนหลัง 4 ปีการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 ถึง ปีการศึกษา 2546

งานการวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยที่เสริมต่อหรือเติมเต็มงานวิจัยของสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยฉบับนี้ คาดว่าผลที่จะได้รับมีดังต่อไปนี้

1. ได้รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
2. ได้ข้อค้นพบ ที่นำไปสู่การสร้างมาตรฐานกลางของชาติในการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา
3. ได้ข้อค้นพบที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การปรับปรุงวิธีการบริหารหลักสูตร ตลอดจนการพัฒนาการเรียนการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
4. ได้ข้อค้นพบที่จะนำไปสู่นโยบายและมาตรการในการกำจัดจุดอ่อนของการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

นियามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในงานวิจัยฉบับนี้ ได้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

สภาพการจัดการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงในการจัดดำเนินงานและ การบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่ได้รับอนุมัติหรือ ได้รับความเห็นชอบจากทบวงมหาวิทยาลัย หรือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้เปิดดำเนินการได้ ทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ปัญหาการจัดการศึกษา หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคที่ขัดขวางหรือ หน่วงเหนี่ยวการบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

การนำเสนอ

การนำเสนอข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับ และนิยามศัพท์เฉพาะ

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประกอบด้วย เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา บทเรียนจากต่างประเทศ งานวิจัยที่เป็นพื้นฐาน และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยและรายละเอียดของการ ดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วยรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน

บทที่ 5 สรุปผล

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย การสรุปกระบวนการและ สาระของการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8 ว่าง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้นำเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย

1. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
2. บทเรียนจากต่างประเทศ
3. งานวิจัยที่เป็นพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

ในการเปิดดำเนินการหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทั้งหลักสูตรระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก จะต้องเป็นไปตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2542 ประกาศฉบับนี้ลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย สาระสำคัญของประกาศทบวงมหาวิทยาลัยฉบับนี้ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษามีดังต่อไปนี้ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2542)

1. ระบบการจัดการศึกษา

ใช้ระบบทวิภาค โดยหนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิด การศึกษาภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลา และจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาใดที่จัดการศึกษาระบบอื่น เช่น ระบบไตรภาค ระบบจตุรภาค ให้ถือแนวทางดังนี้

ระบบไตรภาค หนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ รวมภาค ฤดูร้อน หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

ระบบจตุรภาค หนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ รวมภาคฤดูร้อน หนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

2. การคิดหน่วยกิต

2.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

2.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

2.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

2.4 การค้นคว้าอิสระ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

2.5 วิทยานิพนธ์ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบไตรภาค หรือระบบจตุรภาค ให้เทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาค ดังนี้

ระบบไตรภาค 1 หน่วยกิตระบบไตรภาค เทียบได้กับ 12/15 หน่วยกิตระบบทวิภาค หรือ 4 หน่วยกิตระบบทวิภาค เทียบได้กับ 5 หน่วยกิตระบบไตรภาค

ระบบจตุรภาค 1 หน่วยกิตระบบจตุรภาค เทียบได้กับ 10/15 หน่วยกิตระบบทวิภาค หรือ 2 หน่วยกิตระบบทวิภาค เทียบได้กับ 2 หน่วยกิตระบบจตุรภาค

3. โครงสร้างหลักสูตร

3.1 **ปริญญาโท** ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 แผน คือ

แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ การศึกษาตามแผน ก มี 2 แบบ คือ

แบบ ก (1) ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษา กำหนด

แบบ ก (2) ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษารายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษารายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

3.2 ปริญญาเอก แบ่งการศึกษาเป็น 2 แบบ โดยเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนา นักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง คือ

แบบที่ 1 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด ดังนี้

(1) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต

(2) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ (1) และ (2) จะต้องมีความคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน

แบบที่ 2 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และศึกษารายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

(1) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษารายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

(2) ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ (1) และ (2) จะต้องมีความคุณภาพและมาตรฐานเดียวกัน

4. จำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์

การเปิดสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาต้องมีอาจารย์ประจำ จำนวนอย่างน้อย 5 คน และมีคุณสมบัติดังนี้

4.1 ปริญญาโท

4.1.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร เต็มเวลา ได้รับปริญญาเอกหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 2 คน

4.1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ต้องเป็นอาจารย์ประจำได้รับปริญญาเอก หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า รองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษา

4.1.3 อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก อาจารย์ประจำต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ต้องมีความรู้ในเนื้อหาและวิธีการสอบวิทยานิพนธ์

4.1.4 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน มีประสบการณ์ด้านการสอนและมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา

4.2 ปริญญาเอก

4.2.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร เต็มเวลา ได้รับปริญญาเอก หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 3 คน

4.2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ต้องเป็นอาจารย์ประจำได้รับปริญญาเอก หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษา

4.2.3 อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก อาจารย์ประจำต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบันต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอก หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ต้องมีความรู้ในเนื้อหาและวิธีการสอบวิทยานิพนธ์

4.2.4 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นผู้ได้รับปริญญาเอกในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน มีประสบการณ์ด้านการสอนและมีผลงานวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง ในกรณีที่ไม่สังกัดสถาบันอุดมศึกษา

5. ภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระ

5.1 อาจารย์ประจำหนึ่งคนให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก ไม่เกิน 5 คน หรือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโท ไม่เกิน 15 คน หากเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ให้คิดสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ 1 คน เทียบได้กับจำนวนนักศึกษาที่ค้นคว้าอิสระ 3 คน ทั้งนี้ ให้นับรวมนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

5.2 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ/หรืออาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์และ/หรืออาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรนั้นด้วย

6. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

6.1 ปริญญาโท รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จากสถาบันอุดมศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรอง

6.2 ปริญญาเอก รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือปริญญาโท หรือเทียบเท่า จากสถาบันอุดมศึกษาที่ทบวงมหาวิทยาลัยรับรอง

7. การลงทะเบียนเรียนและระยะเวลาการศึกษา

การลงทะเบียน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 15 หน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษาปกติ และให้ใช้เวลาศึกษาอย่างมากในแต่ละหลักสูตร ดังนี้

7.1 ปริญญาโท ให้ใช้เวลาศึกษาอย่างมากไม่เกิน 5 ปีการศึกษา

7.2 ปริญญาเอก ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ให้ใช้เวลาศึกษาอย่างมากไม่เกิน 8 ปีการศึกษา ส่วนผู้ที่สำเร็จปริญญาโทแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ให้ใช้เวลาอย่างมากไม่เกิน 5 ปีการศึกษา หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็นพิเศษ การลงทะเบียนเรียนที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

8. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา

8.1 ปริญญาโท

8.1.1 แผน ก แบบ ก (1) เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม

8.1.2 แผน ก แบบ ก (2) ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้แต้มระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 แต้มระดับคะแนนหรือเทียบเท่า พร้อมทั้งเสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง

8.1.3 แผน ข ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้แต้มระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 แต้มระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

8.2 ปริญญาเอก

8.2.1 แบบที่ 1 สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบัน และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานให้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

8.2.2 แบบที่ 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้แต้มระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 แต้ม ระบบคะแนนหรือเทียบเท่า สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอก

สถาบัน และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการซึ่งเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

9. การประกันคุณภาพของหลักสูตร

ให้กำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรไว้ทุกหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาสามารถศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ระบบการสอบวิทยานิพนธ์ ระบบการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย และให้มีระบบการประเมินเพื่อการพัฒนาหลักสูตรทุก 5 ปี

10. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานนี้ได้

ให้เสนอทบวงมหาวิทยาลัยพิจารณาเป็นกรณีไป

บทเรียนจากต่างประเทศ

เนื่องจากหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของไทย ส่วนใหญ่มีความคล้ายกันกับของมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากบทเรียนต่างประเทศ ดังนั้นจึงขอเสนอสาระโดยสรุปของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University)
2. มหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสัน (University of Wisconsin - Madison)
3. มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (Ohio State University)
4. มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตต (Illinois State University)
5. มหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย (University of British Columbia) ประเทศ

แคนาดา

สาระโดยสังเขปของแต่ละมหาวิทยาลัย มีดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University)

มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) เป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็นมหาวิทยาลัยอันดับที่หนึ่งของสิบมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุด (Top Ten) ของ

สหรัฐอเมริกา (America's Best Colleges, US News. 2004: online) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดใช้คำว่าครึ่งวิชา (half-course) ซึ่งมีความหมายเหมือนกับเต็มวิชา (full course) ของมหาวิทยาลัยอื่นๆ แต่ละครึ่งวิชาเท่ากับ 4 หน่วยกิตในระบบทวิภาค (semester) ซึ่งใช้เวลาเรียน 15 สัปดาห์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดมีบัณฑิตวิทยาลัยทางศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งเรียกว่า Harvard Graduate School of Education ซึ่งย่อว่า HGSE

บัณฑิตวิทยาลัยทางศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (HGSE) มีโปรแกรมทั้งที่ให้ปริญญาและไม่ให้ปริญญา โปรแกรมที่ให้ปริญญาได้แก่ ปริญญาโททางการศึกษาและปริญญาเอกทางการศึกษา (Harvard Graduate School of Education. 2004: online)

■ ปริญญาโททางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยทางศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดให้ปริญญาโททางการศึกษา (Master of Education) โดยเรียกอย่อว่า Ed.M. ใน 13 โปรแกรม โดยมีโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา เช่น

1. Administration, Planning and Social Policy Program
2. Higher Education Program
3. International Education Policy Program
4. School Leadership Program
5. Teacher Education Program

แต่ละโปรแกรมใช้เวลาเรียนหนึ่งปี ผู้เข้าศึกษาในแต่ละโปรแกรมมีประสบการณ์หลายปีในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

กรณีของโปรแกรมปริญญาโททางด้านการบริหาร การวางแผนและนโยบายสังคม (Administration, Planning, and Social Policy Master's Program) ซึ่งเรียกอย่อว่า APSP นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาผู้นำที่มีประสิทธิผลในด้านต่างๆ (disciplines) บัณฑิตของโปรแกรม APSP สามารถเข้าไปสู่ทุกส่วนของการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้สอน ผู้วิเคราะห์นโยบายและประเมินการวางแผน การให้คำปรึกษา และการบริหารวิทยาลัย

โปรแกรมปริญญาโททางการศึกษานั้น นักศึกษาจะต้องเรียน 8 ครึ่งวิชา (eight half courses) ซึ่งเท่ากับ 32 หน่วยกิตในระบบทวิภาค ใช้เวลาเรียนหนึ่งปี มหาวิทยาลัยแนะนำอย่างยิ่ง (strongly encouraged) ให้นักศึกษาเลือกเรียนดังนี้

1. หนึ่งรายวิชาจากวิชาแกน (core course)
2. อย่างน้อยหนึ่งรายวิชาจากแต่ละกลุ่มดังนี้
  - ก. นโยบาย (Policy)
  - ข. วิจัยและประเมินผล (Research and Evaluation)
  - ค. การจัดการ (Management)

บัณฑิตวิทยาลัยจะเสนอแนะรายวิชาในแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 5-6 วิชา เนื่องจากหลักสูตรมีความยืดหยุ่น นักศึกษาอาจเลือกเรียนรายวิชาจากแต่ละกลุ่มตามความสนใจ เช่น ผู้สนใจที่จะเป็นผู้วิเคราะห์นโยบาย อาจเลือกเรียนอย่างน้อยสองรายวิชาจากกลุ่มนโยบาย และสองวิชาจากกลุ่มวิจัยและประเมินผล

■ ปริญญาเอกทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยทางศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดให้ปริญญาเอกทางการศึกษา (Doctor of Education) โดยเรียกย่อว่า Ed.D. หลักสูตรนี้เตรียมนักศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติหรือผู้วิจัย โปรแกรมนี้ใช้เวลาเรียน 4 ถึง 7 ปี กำหนดให้เรียนเต็มเวลาสองปี สอบวัดคุณสมบัติ (qualifying paper) และทำวิทยานิพนธ์ (dissertation) หลักสูตรปริญญาเอกทางการศึกษานี้มีจุดมุ่งเน้น 9 สาขา สาขาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ได้แก่ การประถมและมัธยมศึกษา

หลักสูตรที่เน้นการประถมและมัธยมศึกษา (Elementary and Secondary Education) เป็นหลักสูตรที่ออกแบบให้นักศึกษามีความเป็นผู้นำ หรือมีความรับผิดชอบในการวางแผนของสถานศึกษา ระบบโรงเรียนฝ่ายการศึกษา การกำหนดนโยบาย องค์กรครู องค์กรที่ไม่ได้ผลกำไรซึ่งวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน

นักศึกษาจะต้องเรียน 16 ครึ่งวิชา (16 half-courses) ซึ่งเท่ากับ 64 หน่วยกิต ในระบบทวิภาค มีการฝึกงาน (internship) สอบวัดคุณสมบัติ (qualifying paper) และทำวิทยานิพนธ์ โดยที่การฝึกงานนั้นเป็นข้อบังคับที่สำคัญมาก เพราะจะช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาความเป็นผู้นำและผู้กำหนดนโยบาย นักศึกษาจะต้องทำแผนการเรียนซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. การสอนและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแกนสำคัญของโปรแกรมในโรงเรียนและความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำกับการเรียนการสอน
2. ทักษะการเป็นผู้นำในการปฏิบัติและวิธีการพัฒนาทักษะต่างๆ

3. นโยบายสังคม (Social policy) บทบาทของโรงเรียนในการตอบสนอง
ต่อนโยบายสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อนักเรียนและครอบครัว

มหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสัน (University of Wisconsin - Madison)

The US News and World Report ซึ่งจัดอันดับ (ranking) บัณฑิตวิทยาลัยนั้น
ใน ค.ศ.2004 คณะศึกษาศาสตร์ได้จัดอันดับให้มหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสัน
(University of Wisconsin - Madison) เป็นอันดับที่สองของมหาวิทยาลัย 31 แห่งที่
เปิดสอนโปรแกรมบริหารการศึกษาและนิเทศการศึกษา และได้รับการจัดอันดับให้เป็น
อันดับที่ 1 สามปีติดต่อกันจนถึง ค.ศ.2003 ภาควิชาการบริหารการศึกษาได้รับการจัด
อันดับให้เป็นหนึ่งหนึ่งมากกว่า 30 ปีในสาขาภาวะผู้นำทางการศึกษาและการวิเคราะห์นโยบาย
(educational leadership and policy analysis)

พันธกิจของภาควิชาการบริหารการศึกษา (Department of Educational
Administration) คือ เพื่อสร้าง บุคลากร แลกเปลี่ยนและประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับภาวะ
ผู้นำ การเรียนรู้ การปฏิบัติงานในองค์กรเพื่อความก้าวหน้าของคุณภาพทางการศึกษา
และโอกาสทางการศึกษา เพื่อบรรลุพันธกิจดังกล่าว ภาควิชาจึงเปิดสอนปริญญาและ
ประกาศนียบัตร ประกอบด้วย (University of Wisconsin-Madison, Department of
Educational Administration . 2004 : online)

- 1) ภาวะผู้นำทางการศึกษาระดับอนุบาลถึงชั้นปีที่ 12 (K-12 Educational
Leadership) สอนระดับปริญญาโทและปริญญาเอก
- 2) นโยบายการศึกษา (Educational Policy) สอนระดับปริญญาโทและ
ปริญญาเอก
- 3) อุดมศึกษา (Higher and Post -Secondary Education) สอนระดับ
ปริญญาโทและปริญญาเอก
- 4) ประกาศนียบัตรสำหรับผู้บริหาร (Administration Certificate)

1. ภาวะผู้นำในสถานศึกษาระดับอนุบาลถึงชั้นปีที่ 12 (K-12 Leadership)

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสันได้
เปิดสอนในด้านภาวะผู้นำทางการศึกษาในสถานศึกษาระดับอนุบาล (kindergarten) ถึง
ระดับชั้นปีที่ 12 (grade 12) หรือมัธยมปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งเน้นในการเตรียมนักศึกษาให้มี
พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีองค์กร การวางแผนและการประเมิน

การเรียนรู้และความหลากหลาย โดยมีพื้นฐานในวิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (University of Wisconsin-Madison, K-12 Leadership. 2004 : online)

2. นโยบายการศึกษา (Education Policy)

ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสันได้เปิดสอนในด้านนโยบายการศึกษา (Education Policy) ทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก โดยมีจุดมุ่งเน้นในการพัฒนาฐานความรู้เกี่ยวกับวิธีวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ) และเพื่อเข้าใจระบบนโยบายทางการศึกษาจากการออกแบบนโยบาย และการพัฒนานโยบายไปสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบาย (University of Wisconsin-Madison, Education Policy. 2004 : online)

3. การอุดมศึกษา (Higher and Post Secondary Education)

ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสัน ได้เปิดสอนในด้านการอุดมศึกษา ซึ่งเน้นภาวะผู้นำทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ภาควิชามุ่งเน้นที่การพัฒนาพื้นฐานความรู้ ซึ่งประกอบด้วยความเข้าใจในบริบทของสถาบันระดับอุดมศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการ วัฒนธรรมและการบริหารงาน การบริหารกิจการนักศึกษา (University of Wisconsin-Madison, Higher and Post secondary Education. 2004 : online)

4. ประกาศนียบัตรสำหรับผู้บริหาร (Administrator Certification)

ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสันได้เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงในด้าน 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ผู้อำนวยการทางวิชาการ 3) ผู้อำนวยการด้านการบริการนักเรียน 4) ผู้ประสานงานโปรแกรมอาชีวศึกษา 5) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา (superintendency) จุดมุ่งเน้นของโปรแกรมคือการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการแสดงออกที่สนับสนุนภาวะผู้นำเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน (University of Wisconsin-Madison, Administrator Certification. 2004 : online)

ข้อกำหนดในการรับสมัคร

ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสันเปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท (M.S.) หลักสูตรปริญญาเอก (Ph.D) และประกาศนียบัตรเชี่ยวชาญเฉพาะทางการบริหารการศึกษา (Specialist Certificate in Educational Administration หรือ Ed.S.) มีกระบวนการรับสมัครดังนี้

เอกสารการสมัคร

1. ใบสมัครและค่าธรรมเนียม ผู้สมัครจะต้องมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของภาควิชาและของบัณฑิตวิทยาลัย
2. ใบแสดงผลการศึกษา (Transcripts) คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่า 3.25 และคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาโทไม่ต่ำกว่า 3.50
3. คะแนน GRE คะแนน Graduate Record Examination หรือ GRE นั้น คะแนนของด้านภาษา (verbal) และด้านปริมาณ (quantitative) ไม่น้อยกว่า 1,100 คะแนน
4. เอกสารเพิ่มเติม (Supporting document) ในกรณีที่ผู้สมัครได้คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ระดับปริญญาตรีต่ำกว่า 3.25 หรือระดับปริญญาโทต่ำกว่า 3.50 ผู้สมัครจะต้องจัดทำคำอธิบายหรือแนบเอกสารเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการสมัคร
5. จดหมายรับรอง (Letters of Recommendation) จะต้องมียกจดหมายรับรองของบุคคล 3 คน ที่มีคุณสมบัติพอที่จะประเมินความสามารถทางวิชาการและความสามารถทางวิชาชีพของผู้สมัคร
6. ประวัติย่อ (Resume)
7. เรียงความในหัวข้อเหตุผลในการศึกษา (“Reason for Study Essay”) ผู้สมัครในหลักสูตรประกาศนียบัตร M.S. และ Ed.S. จะต้องเขียนเรียงความในหัวข้อเหตุผลในการศึกษามีความยาว 1 หน้า ประเด็นที่เสนอควรประกอบด้วย
  - 1) สาขาที่สนใจ
  - 2) เป้าหมายของอาชีพ
  - 3) วัตถุประสงค์ทางวิชาชีพ สำหรับผู้สมัครในหลักสูตร Ph.D. นั้น เรียงความไม่เกิน 3 หน้า
8. นักเรียนต่างชาติ คะแนน TOEFL ไม่น้อยกว่า 580 คะแนน หรือคะแนน MELAB ไม่น้อยกว่า 82 คะแนน (MELAB คือ Michigan English Language Assessment Battery ซึ่งมหาวิทยาลัยหลายแห่งในอเมริกา แคนาดา และอังกฤษ ใช้ MELAB แทน TOEFL)
9. สมัครทาง On - line
10. วันเวลาในการรับสมัคร มหาวิทยาลัยจะกำหนดวันรับสมัครโดย
  - ก. ระดับประกาศนียบัตร สมัครปีละ 3 ครั้ง
  - ข. หลักสูตร M.S. และ Ed.S. สมัครปีละ 2 ครั้ง
  - ค. หลักสูตร Ph.D. สมัครปีละครั้งเดียว

■ หลักสูตรปริญญาโททางการบริหารการศึกษา

ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับหลักสูตรปริญญาโท (M.S.) ทางการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสันมีดังนี้

1. จำนวนหน่วยกิต

นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ดังนี้

ก. วิชาการบริหารการศึกษา	21	หน่วยกิต
ข. วิชาวิจัย	3	หน่วยกิต
ค. วิชาสนับสนุน	6	หน่วยกิต

2. การกระจายวิชาที่เรียน

ก. วิชาการบริหารการศึกษา (Educational Administration Courses) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 1 วิชา 3 หน่วยกิต เป็นวิชาเกี่ยวกับการอุดมศึกษาเบื้องต้น หรือการบริหารประถมหรือมัธยมศึกษาเบื้องต้น

กลุ่มที่ 2 นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 1 วิชา 3 หน่วยกิต เป็นวิชาเกี่ยวกับการเงิน กฎหมาย ทฤษฎีองค์การ การวางแผน การเมือง

กลุ่มที่ 3 นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 5 วิชา 15 หน่วยกิต เป็นวิชาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

3. วิชาวิจัย (Research Methods Course)

นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาวิธีการวิจัยและกระบวนการวิจัยทางการบริหารการศึกษา 3 หน่วยกิต

4. วิชาสนับสนุน (Supporting Course)

นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 2 วิชา 6 หน่วยกิต จากรายวิชาที่เปิดสอนนอกภาควิชาการบริหารการศึกษา

นอกจากนักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิตแล้ว นักศึกษาจะต้องสอบความรู้ระดับปริญญาโท (Master's Examination) ซึ่งเปิดสอบปีละ 3 ครั้ง โดยสอบ ปลายภาคเรียน (Semester) และภาคฤดูร้อน (Summer) เป็นการสอบข้อเขียนที่ครอบคลุมรายวิชาทางการบริหารการศึกษา ใช้เวลาสอบประมาณ 6 ชั่วโมง ในกรณีที่

สอบไม่ผ่านจะมีสิทธิสอบได้อีกหนึ่งครั้งภายหลังจากไปลงทะเบียนวิชาในกลุ่มการบริหาร การศึกษาเพิ่มเติมมาแล้วอีกไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

หลักสูตรปริญญาโท (M.S.) นี้ นักศึกษาจะต้องสำเร็จการศึกษาภายใน 5 ปี นักศึกษาอาจโอนหน่วยกิตได้ แต่จะต้องเรียนที่มหาวิทยาลัยนี้ไม่น้อยกว่า 16 หน่วยกิต

■ หลักสูตรปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา

หลักสูตรปริญญาเอก (Ph.D.) ของภาควิชาการบริหารการศึกษา มีความ เชี่ยวชาญเฉพาะใน 3 ลักษณะ คือ

1. การบริหารสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นปีที่ 12 (K-12) หรือ ชั้นมัธยมปีที่ 6 และภาวะผู้นำ

2. อุดมศึกษาและภาวะผู้นำ

3. นโยบายการศึกษาและภาวะผู้นำ

ข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับหลักสูตรปริญญาเอก (Ph.D.) ทางการบริหาร การศึกษาของมหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสัน มีดังนี้

1. นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 3 ปี และทำวิจัยหลังจากจบปริญญาตรี

2. นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 75 หน่วยกิต และอย่างน้อย 39 หน่วยกิต จะต้องเป็นรายวิชาทางการบริหารการศึกษา

3. นักศึกษาอาจโอนหน่วยกิตได้ แต่จะต้องเรียนที่มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ที่เมดิสันไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต

4. รายวิชาที่เรียนต้องกระจายดังนี้

วิชาพื้นฐาน	6	หน่วยกิต
วิชาแกน	12	หน่วยกิต
วิชาในทางลึก	9	หน่วยกิต
วิชาเลือก	15	หน่วยกิต
วิชาโท	12	หน่วยกิต
วิชาวิธีวิจัยและออกแบบวิจัย	12	หน่วยกิต
วิทยานิพนธ์	9	หน่วยกิต

สาระโดยสรุปของวิชาที่เรียนมีดังนี้

ก. วิชาพื้นฐาน (Introduction to the Field)

นักศึกษาจะต้องเรียน 6 หน่วยกิต โดยเลือกเรียน 2 วิชา ซึ่งได้แก่ การอุดมศึกษาเบื้องต้น และการบริหารประถมและมัธยมศึกษาเบื้องต้น

ข. วิชาแกน (Core Knowledge)

นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 12 หน่วยกิต โดยเลือกเรียนอย่างน้อยหนึ่งรายวิชาจากทั้ง 4 กลุ่มวิชา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 องค์การและการวางแผน (Organizations and Planning)

กลุ่มที่ 2 โปรแกรมและภาวะผู้นำทางการสอนและการจัดการ (Program and Instructional Leadership and Management)

กลุ่มที่ 3 การเมือง นโยบายและการเงิน (Politics, Policy and Finance)

กลุ่มที่ 4 การเรียนรู้และความหลากหลาย (Learning and Diversity)

ค. วิชาในทางลึก (Program Depth)

นักศึกษาจะต้องเรียน 9 หน่วยกิต โดยเลือกเป็น 3 วิชา จากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสี่กลุ่มของวิชาแกนในข้อ ข.

ง. วิชาเลือก (Electives)

นักศึกษาจะต้องเลือกเรียน 5 วิชา 15 หน่วยกิต จากรายวิชาในภาคบริหารหรือนอกภาคบริหารก็ได้

จ. วิชาโทหรือวิชาสนับสนุน (Minor/Supporting Coursework)

นักศึกษาจะต้องเรียน 12 หน่วยกิต จากรายวิชานอกภาคการบริหารการศึกษา โดยนักศึกษาอาจเลือกทางเลือกแรก (Option A) โดยเลือกจากภาควิชาเดียว หรืออาจเลือกทางเลือกที่สอง (Option B) โดยเลือกจากสองภาควิชาหรือมากกว่า

ฉ. วิชาวิธีวิจัยและออกแบบวิจัย (Research Methods and Design)

นักศึกษาจะต้องเรียน 12 หน่วยกิต โดยเน้นที่วิจัยเชิงปริมาณหรือวิจัยเชิงคุณภาพ ถ้าเน้นวิจัยเชิงปริมาณจะต้องเรียนสถิติ 2 วิชา และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

1 วิชา ถ้าเน้นวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเรียนวิชาวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ 2 วิชา และสถิติ 1 วิชา จากนั้นจะต้องไปเรียนออกแบบวิจัย (research design) อีก 1 วิชา

ช. วิทยานิพนธ์

นักศึกษาจะต้องลงทะเบียนเรียน 9 หน่วยกิต มีกรรมการ 3 คน

5. การสอบ (Examinations)

นักศึกษาจะต้องสอบดังนี้

1) การสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination)

นักศึกษาจะสอบวัดคุณสมบัติได้ ก็ต่อเมื่อเรียนรายวิชาทางการบริหารการศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต

2) การสอบเบื้องต้น (Preliminary Examination)

เป็นการสอบปากเปล่าบนพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับรายวิชาบังคับที่จะต้องเรียนและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบมี 3 ท่าน โดยที่สองคนจะต้องเป็นอาจารย์ของภาควิชาการบริหารการศึกษา

3) การสอบปากเปล่า (Oral Examination)

เป็นการสอบขั้นสุดท้ายก่อนจะสำเร็จการศึกษา คณะกรรมการสอบมี 5 คน โดยที่สามคนจะต้องเป็นอาจารย์ของภาควิชาการบริหารการศึกษา สำหรับกรรมการอื่นมาจากภาควิชาที่นักศึกษาเลือกเป็นวิชาโท

6. บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาที่สอบผ่านการสอบเบื้องต้นแล้ว จะต้องลงทะเบียนอีกอย่างน้อยภาคเรียนละ 3 หน่วยกิต ในฐานะเป็นผู้ทำวิทยานิพนธ์ (dissertator)

■ ประกาศนียบัตรสำหรับผู้บริหาร

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสันมีหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ซึ่งเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรเชี่ยวชาญเฉพาะทางในทางการบริหารการศึกษา เรียกว่า Specialist Certificate in Educational Administration หรือ Ed.S. โดยมีสาระโดยสรุปดังนี้ (University of Wisconsin-Madison, Specialist Certificate in Educational Administration. 2004 : online)

1. หลักสูตร Ed.S. เป็นโปรแกรมวิชาชีพ (professional study) ซึ่งเรียน 2 ปีหลังจากปริญญาตรี ในปีแรกเป็นการเรียนเพื่อให้จบปริญญาโท (M.S.) ทางการบริหารการศึกษา

2. นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 60 หน่วยกิต ดังนี้

ก. วิชาการบริหารการศึกษา	48	หน่วยกิต
ข. วิชาวิธีวิจัยและสถิติ	6	หน่วยกิต
ค. วิชาสนับสนุน	6	หน่วยกิต

วิชาสนับสนุน (supporting courses) เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการเรียนและการสอน (teaching and learning)

3. นักศึกษาจะต้องสอบประมวลความรู้ที่เรียกว่า Specialist Comprehensive Examination ซึ่งจะเปิดให้สอบปีละ 3 ครั้ง ถ้านักศึกษาสอบไม่ผ่านจะต้องไปลงเรียนรายวิชาการบริหารการศึกษาเพิ่มเติมมาอีกไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต จึงจะมีสิทธิสอบได้ใหม่และสอบได้อีกเพียงครั้งเดียว

4. นักศึกษาจะต้องทำภาคนิพนธ์และสอบปากเปล่า

ภาคนิพนธ์หรือ Specialist Paper นั้น มีเกณฑ์ดังนี้

ก. มีพื้นฐานมาจากปัญหาเชิงปฏิบัติ ที่สามารถทำวิจัยได้และมีขอบเขตจำกัด

ข. ได้รับการอนุมัติ ร่วมมือหรือการสนับสนุนจากกรรมการสถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา

ค. ควรเกี่ยวข้องกับวิจัยประยุกต์ วิจัยตลาด หรือวิวินิจฉัยนโยบาย

ง. ผลงานจะต้องเสนอแนะ (recommendations) เพื่อการปฏิบัติ

ในการสอบปากเปล่า (oral examination) จะมีกรรมการสอบ 3 คน

5. หลักสูตร Ed.S. นี้ใช้เวลาเรียนไม่เกิน 7 ปี

6. นักศึกษาอาจโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่นได้ แต่จะต้องเรียนที่มหาวิทยาลัยนี้ไม่น้อยกว่า 28 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท (Ohio State University)

คณะศึกษาศาสตร์ (College of Education) ของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท (Ohio State University) ที่เมืองโคลัมบัส (Columbus) เปิดสอนโปรแกรมบัณฑิตศึกษา (Graduate Programs) ใน 3 คณะวิชา (School) ดังนี้

1. คณะวิชาการสอนและการเรียนรู้ (School of Teaching and Learning)
2. คณะวิชานโยบายการศึกษาและภาวะผู้นำ (School of Education Policy and Leadership)
3. คณะวิชากิจกรรมทางพลศึกษาและบริการการศึกษา (School of Physical Activity and Education Services)

ในคณะวิชานโยบายการศึกษาและภาวะผู้นำ มี 4 สาขาวิชาดังนี้ (Ohio State University, College of Education, Graduate Program Services 2004: online)

- 1) การบริหารการศึกษา (Educational administration)
- 2) อุดมศึกษาและกิจกรรมนักศึกษา
- 3) พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม
- 4) การวิจัยเชิงปริมาณ วัดผลและประเมินผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตทก่อตั้งเมื่อ ค.ศ.1870 สอนในระบบจตุรภาค (Quarter) The 2004 U.S.News and Word Report ซึ่งจะมีชื่อเสียงในการสำรวจบัณฑิตวิทยาลัยที่ดีที่สุดของสหรัฐอเมริกาได้จัดอันดับให้โปรแกรมสาขาวิชาการบริหารการศึกษเป็นอันดับที่สองของประเทศ (Ohio State University, School of Education Policy and Leadership 2004 : online) คณะวิชานโยบายการศึกษาและภาวะผู้นำเปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาใน 2 ระดับ คือ ระดับปริญญาโท (M.A.) และระดับปริญญาเอก (Ph.D.)

สาขาวิชาการบริหารการศึกษเตรียมผู้สำเร็จการศึกษาให้มีภาวะผู้นำ บทบาทของภาวะผู้นำอาจเป็นการบริหาร การจัดการ นโยบาย การพัฒนาองค์กร การพัฒนา นักเรียน กิจกรรมนักเรียน การสอนในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา เป็นต้น

■ ปริญญาโททางการบริหารการศึกษา

ปริญญาโท (M.A.) ทางการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตทเหมาะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในระดับอนุบาลถึงชั้นเกรด 12 หรือ ม.6 (K-12) หลักสูตรมี 2 แบบ ดังนี้

1. เรียน 45 หน่วยกิต ระบบจตุรภาค (เท่ากับ 30 หน่วยกิต ระบบทวิภาค) และทำวิทยานิพนธ์

2. เรียน 50 หน่วยกิต และสอบประมวลความรู้ (Comprehensive examination)

โดยที่นักศึกษาอาจเรียนรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อขอรับใบประกอบวิชาชีพทางการบริหาร (administration license) ของรัฐโอไฮโอก็ได้ ทั้งนี้ใบประกอบวิชาชีพจะต้องเรียนมากกว่าปริญญาโท หลักสูตรปริญญาโทนี้เปิดรับสมัครปีละ 4 ครั้ง

การศึกษาระดับปริญญาโทมีข้อกำหนดบางประการดังนี้ (Ohio State University, School of Education Policy and Leadership, Requirement for M.A. Degree 2004 : online)

1. วิชาพื้นฐาน

นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาพื้นฐานอย่างน้อย 6 หน่วยกิต ที่เกี่ยวกับพื้นฐานทางปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคม หรือจิตวิทยา

2. วิชาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education)

นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรมอย่างน้อย 3 หน่วยกิต

3. วิชาวิจัย

นักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์จะต้องเรียนวิชาเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัยทางการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต นักศึกษาที่ไม่ทำวิทยานิพนธ์ควรจะเรียนวิชาเกี่ยวกับการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

4. การเรียนประจำที่มหาวิทยาลัย (Residency Requirement)

นักศึกษาจะต้องเรียนประจำที่มหาวิทยาลัยอย่างน้อย 12 หน่วยกิต โดยอาจเรียนในภาคเรียนใดภาคเรียนหนึ่ง 12 หน่วยกิต หรือเรียนติดต่อกัน 2 ภาคเรียนและได้หน่วยกิตไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

5. การเรียนรายวิชา

5.1 นักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์จะต้องเรียนรายวิชาในคณะศึกษาศาสตร์ไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต สำหรับนักศึกษาที่ไม่ทำวิทยานิพนธ์จะต้องเรียนรายวิชาในคณะศึกษาศาสตร์ไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต

5.2 ปัญหาพิเศษ (Special topics) นักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์อาจเลือกเรียนปัญหาพิเศษได้ไม่เกิน 6 หน่วยกิต นักศึกษาที่ไม่ทำวิทยานิพนธ์อาจเลือกเรียนปัญหาพิเศษได้ไม่เกิน 12 หน่วยกิต

6. การทำวิทยานิพนธ์

นักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์จะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 45 หน่วยกิต คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ปริญญาโท (Master's Examination Committee) มีไม่น้อยกว่า 2 คน คนหนึ่งจะต้องเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

7. การไม่ทำวิทยานิพนธ์

นักศึกษาที่ไม่ทำวิทยานิพนธ์จะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต และสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ซึ่งใช้เวลาสอบไม่น้อยกว่า 4 ชั่วโมง

8. ระยะเวลาในการศึกษา

นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโท (M.A.) มีระยะเวลาในการเรียนไม่เกิน 6 ปี

■ ปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา

ปริญญาเอก (Ph.D.) ทางการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตท กำหนดให้นักศึกษาต้องเรียนไม่น้อยกว่า 135 หน่วยกิต ในระบบจตุรภาค (Quarter) สำหรับผู้จบปริญญาตรี หรือไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต (เท่ากับ 60 หน่วยกิต ระบบทวิภาค) สำหรับผู้จบปริญญาโท หลักสูตรปริญญาเอกเปิดรับสมัครปีละ 1 ครั้ง

การศึกษาระดับปริญญาเอกมีข้อกำหนดบางประการดังนี้ (Ohio State University, School of Educational Policy and Leadership, Requirement for M.A. Degree 2004 : online)

1. วิชาพื้นฐาน

นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 6 หน่วยกิต จากวิชาพื้นฐานทางการศึกษา (Foundations of Education) ที่เกี่ยวกับปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคม หรือจิตวิทยา

2. วิชาพหุวัฒนธรรม

นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาเกี่ยวกับการศึกษาพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) อย่างน้อย 3 หน่วยกิต

3. วิชาวิจัย

นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาเกี่ยวกับวิจัยไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

4. วิชาสัมพันธ์

นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาสัมพันธ์ (Cognate areas) อย่างน้อย 12 หน่วยกิต วิชาสัมพันธ์อาจเป็นวิชาในคณะหรือนอกคณะศึกษาศาสตร์ก็ได้ ตัวอย่างของวิชาสัมพันธ์

เช่น การพัฒนาองค์การและพัฒนามนุษย์ เพศศึกษา (Gender Studies) นโยบาย สาธารณะและการจัดการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อาฟริกกันศึกษา (African Studies) เป็นต้น

5. การเรียนประจำที่มหาวิทยาลัย

นักศึกษาจะต้องเรียนประจำที่มหาวิทยาลัย (Residency Requirement) อย่างน้อย 45 หน่วยกิต หลังจากจบปริญญาโทแล้ว หรืออย่างน้อย 3 ภาคการศึกษา

6. การสอบเพื่อมีสถานภาพเป็นนักศึกษาปริญญาเอก

นักศึกษาจะต้องสอบเพื่อมีสถานภาพเป็นนักศึกษาปริญญาเอก (Candidacy Examination) ซึ่งจะต้องสอบทั้งข้อเขียนและปากเปล่า การสอบปากเปล่า ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง

7. การเป็นนักศึกษาปริญญาเอกและวิทยานิพนธ์

เมื่อนักศึกษามีสถานภาพเป็นนักศึกษาปริญญาเอก (Candidacy) แสดงว่านักศึกษามีความพร้อมที่จะทำวิทยานิพนธ์ (dissertation) คณะกรรมการที่ ปรีกษาวิทยานิพนธ์มีไม่น้อยกว่า 3 คน

8. ระยะเวลาในการศึกษา

ภายใน 5 ปี หลังจากนักศึกษามีสถานภาพเป็นนักศึกษาปริญญาเอก (Candidacy) แล้ว นักศึกษาจะต้องส่งวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

การสมัครเข้าศึกษา

การสมัครเข้าเรียนปริญญาโท (M.A.) หรือปริญญาเอก (Ph.D.) สาขาวิชาการ บริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต (Ohio State University) นั้น มี หลักเกณฑ์และเงื่อนไขโดยสรุปดังนี้

1. สามารถสมัครได้ทั้ง on-line หรือ download โดยเสียค่าสมัคร 30 ดอลลาร์ สำหรับคนอเมริกัน และ 40 ดอลลาร์ สำหรับคนต่างชาติ
2. ใบแสดงผลการเรียน (transcripts) สองฉบับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยสะสม ปริญญาตรี 3.00 และปริญญาโท 3.50
3. คะแนน Graduate Record Examination หรือ GRE โดยที่คะแนน ด้านภาษา (Verbal) และด้านปริมาณ (Quantitative) ไม่น้อยกว่า 1,000 คะแนน
4. คะแนน TOEFL โดยกำหนด 550 คะแนน สำหรับการตอบด้วยกระดาษ และ 213 คะแนน สำหรับการตอบด้วยคอมพิวเตอร์

5. จดหมายรับรอง จะต้องมึจดหมายรับรอง (Letters of recommendation) จำนวน 3 ฉบับ อย่างน้อย 1 ฉบับ จะต้องเป็นจดหมายรับรองของอาจารย์ที่เคยสอน

6. ข้อความแสดงเจตจำนง (Statement of Intent) โดยมีความยาว 1 หรือ 2 หน้า โดยระบุเกี่ยวกับภาคเรียนและปีที่ตั้งใจจะเข้าศึกษา สาขาหรือขอบเขต (area) ที่จะเน้นประวัติของตนเอง เป้าหมายทางการศึกษาและเป้าหมายของวิชาชีพ

7. ตัวอย่างการเขียน (Writing sample) นักศึกษาที่สมัครเข้าศึกษาระดับปริญญาเอกจะต้องส่งตัวอย่างการเขียนด้วย

มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตท (Illinois State University)

มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตท (Illinois State University) ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ.1857 สมาคมสถาบันการฝึกหัดครูของอเมริกา (American Association of Teacher Education Institution) ให้การยอมรับว่ามหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตท เป็นมหาวิทยาลัยอันดับแรก ที่ผลิตครูมากที่สุด ครูในโรงเรียนของรัฐในรัฐอิลลินอยส์นั้น 1 ใน 7 คน จบการศึกษา มาจากมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตท (Illinois State University, College of Education. 2004 : online)

คณะศึกษาศาสตร์ (College of Education) แห่งมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตท มี 4 ภาควิชา ดังนี้

1. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction)
2. ภาควิชาการบริหารการศึกษาและพื้นฐาน (Educational Administration and Foundations)
3. ภาควิชาการศึกษาพิเศษ (Special Education)
4. โรงเรียนสาธิต (Laboratory Schools)

ภาควิชาที่จัดการศึกษาทางการบริหารการศึกษาคือภาควิชาการบริหารการศึกษาและพื้นฐาน ซึ่งเปิดสอนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

■ ปริญญาโททางการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตท เปิดสอนปริญญาโททางการบริหารการศึกษาใน 2 หลักสูตร ดังนี้ (Illinois State University , P-12 Master's Program 200 : on-line)

1. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (M.S.) เป็นหลักสูตรที่เรียน 32 หน่วยกิต และทำวิทยานิพนธ์ 1-6 หน่วยกิต

2. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตทางการศึกษา (M.S. in Ed) เป็นหลักสูตรที่มี 2 แบบ

แบบที่ 1 เรียน 32 หน่วยกิต ระบบทวิภาคและสอบประมวลความรู้ (Comprehensive examination)

แบบที่ 2 เรียน 39 หน่วยกิต เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของ ELCC (Educational Leadership Constituent Council) และข้อกำหนดของ NCATE (National Council for Accreditation of Teacher Education) หลักสูตร M.S. in Ed นี้ เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้ไปประกอบวิชาชีพผู้บริหารด้วย

การสมัครเข้าศึกษา

เงื่อนไขและคุณสมบัติบางประการเกี่ยวกับการสมัครเข้าศึกษาในระดับปริญญาโท มีดังนี้ (Illinois State University, Master Admission, Educational Administration and Foundations 2004 : online)

1. ส่งใบสมัครทาง online หรือ download
2. คะแนนเฉลี่ยสะสมอย่างน้อย 3.00 สำหรับ 60 หน่วยกิตสุดท้ายของปริญญาตรี คะแนนเฉลี่ยสะสมที่ต้องการคือ 3.40
3. ใบแสดงผลการเรียน (Transcripts)
4. คะแนน Graduate Record Examination หรือ GRE โดยที่คะแนนด้านภาษา (Verbal) และด้านปริมาณ (Quantitative) แต่ละตอน คะแนนไม่น้อยกว่า 450
5. จดหมายรับรอง 2 ฉบับ
6. ประวัติย่อ (Resume)
7. เรียงความที่อธิบายเป้าหมายของการเข้าศึกษา

■ ปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตท เปิดสอนปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาใน 2 หลักสูตร ดังนี้

1. ปริญญาเอกทางการศึกษา (Doctor of Education หรือ Ed.D) สำหรับบุคคลที่สนใจการบริหารในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับประถมถึงเกรด 12 หรือ ม.6 (P-12)

2. ปริญญาเอกทางปรัชญา (Doctor of Philosophy หรือ Ph.D.) สำหรับบุคคลที่มีความสนใจทางการวิจัย

ทั้งสองหลักสูตรนี้ต้องเรียน 60 หน่วยกิตในระบบทวิภาคหลังจากปริญญาโท สอบระดับปริญญาเอก (Doctoral Examination) และทำวิทยานิพนธ์ 15 หน่วยกิต

การสมัครเข้าศึกษา

เงื่อนไขและคุณสมบัติบางประการในการสมัครเข้าศึกษาในระดับปริญญาเอก มีดังนี้ (Illinois State University, P-12 Doctoral Programs, EAF 2004 : on-line)

1. คะแนน Graduate Record Examination หรือ GRE
2. ใบรับรองผลการเรียน (Transcripts)
3. จดหมายรับรอง 3 ฉบับ
4. ข้อความที่แสดงเป้าหมายของอาชีพ (Statement of career goals)
5. ตัวอย่างการเขียนทางวิชาการ (academic writing)

อนึ่ง มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์สเตทมีนโยบายเกี่ยวกับการเรียนประจำ (Residency Policy) โดยจะต้องลงทะเบียนอย่างน้อย 2 ภาคการศึกษา แต่ละภาคการศึกษาจะต้องลงทะเบียนเรียนไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย (University of British Columbia)

มหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบีย (University of British Columbia) ได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับที่ 5 ของแคนาดา (Maclean's. 2003) การศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร การศึกษาอยู่ในภาควิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา (Department of Educational Studies) คณะศึกษาศาสตร์ (Faculty of Education) (The University of British Columbia, Faculty of Education 2004 : online)

■ ปริญญาโททางการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ศึกษา (Department of Educational Studies) เปิดสอนปริญญาโท 5 สาขาวิชา ซึ่งสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ (Educational Administration and Leadership) เป็นสาขาหนึ่งในห้าสาขานี้ สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาและภาวะผู้นำเปิดสอน 2 หลักสูตร คือ

1. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Education หรือ M.Ed.) ซึ่งเตรียมนักศึกษาไปสู่วิชาชีพการศึกษาเป็นผู้บริหาร และตำแหน่งที่ใ้ภาวะผู้นำในสถานศึกษา

2. หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (Master of Arts หรือ M.A.) ซึ่งเตรียมนักศึกษาไปสู่การวิจัยทางการศึกษา

หลักสูตร M.Ed. เปิดสอนมาแล้ว 35 ปี มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้วมากกว่า 800 คน ในปัจจุบันมีนักศึกษาประมาณ 100 คน ทั้งหลักสูตร M.Ed และ M.A. นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วย

1. วิชาบังคับ (Required Courses)
2. วิชาวิจัย (Research Methods)
3. วิชาเลือก (Elective Courses)
4. ภาคนิพนธ์ (Graduating Paper) หรือวิทยานิพนธ์ (Thesis)

รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องเรียนในหลักสูตรมีดังนี้

ตาราง 2.1 ข้อกำหนดในหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ

หลักสูตร	วิชาบังคับ	วิชาวิจัย	วิชาเลือก	ภาคนิพนธ์/วิทยานิพนธ์
M.Ed.	3 วิชา	3 หน่วยกิต	12 หน่วยกิต	3 หน่วยกิต
M.A.	3 วิชา	6 หน่วยกิต	12 หน่วยกิต	6 หน่วยกิต

อนึ่ง หลักสูตร M.Ed. ใช้เวลาเรียนภายใน 5 ปี และไม่มี การสอบประมวลความรู้ (Comprehensive examination) วิชาบังคับ 3 วิชาของทั้งหลักสูตร M.Ed. และ M.A. เหมือนกันคือ

EADM 532 Leadership in Educational Organizations

EADM 581 Leadership, Administration and the Aims of Education

EADM 582 The Study of Organizations in the Educational Context

■ ปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา

ภาควิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา (Department of Educational Studies) เปิดสอนปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ (Educational Administration and Leadership) ในหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต (Doctor of Education หรือ Ed.D.) โดยมีข้อกำหนดในหลักสูตรดังนี้

1. เรียนวิชาบังคับ 6 วิชา
2. เรียนวิชาเลือก 2 วิชา
3. สอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination)
4. วิทยานิพนธ์ (Ed.D. Thesis)

การสมัครเข้าศึกษา

ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบริติชโคลัมเบียเปิดรับสมัครระดับปริญญาโทปีละ 2 ครั้ง ระดับปริญญาเอกปีละ 1 ครั้ง องค์กรประกอบของการสมัครมีดังนี้

1. สมัครทาง online หรือด้วยแบบฟอร์ม
2. ใบแสดงผลการเรียน (Transcripts)
3. จดหมายรับรอง 3 ฉบับ อย่างน้อยหนึ่งฉบับจะต้องเป็นอาจารย์ที่เคยสอน
4. ข้อความที่แสดงเจตจำนง (Statement of Intent) มีความยาวหนึ่งหรือสองหน้า โดยแสดงความสนใจเฉพาะในการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ภูมิหลังทางการศึกษา เป้าหมายทางการศึกษา
5. สำหรับปริญญาเอกจะต้องส่งตัวอย่างรายละเอียดทางวิชาการ (scholarly writing)
6. นักศึกษาต่างชาติจะต้องแสดงคะแนนความสามารถทางภาษาอังกฤษอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้
  - 6.1 คะแนน TOEFL (Test of English as a Foreign Language) คะแนนไม่น้อยกว่า 600 (สอบด้วยกระดาษ) หรือ 250 (สอบด้วยคอมพิวเตอร์)
  - 6.2 คะแนน IELTS (International English as a Foreign Language Test Service)
  - 6.3 คะแนน MELAB (Michigan English Language Assessment Battery) คะแนนไม่น้อยกว่า 81

งานวิจัยที่เป็นพื้นฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

งานวิจัยที่เป็นพื้นฐานของงานวิจัยฉบับนี้ คือ งานวิจัยของสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) ซึ่งสาระสำคัญของงานวิจัยดังกล่าว จะนำเสนอในลำดับต่อไป โดยผู้วิจัยจะนำเสนอในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยต่างประเทศ

ครูเกอร์และมิลสไตน์ (Krueger and Milstein. 1995) ได้ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยให้ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมที่สำเร็จการศึกษาไป ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการฝึกงาน (internship) เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในโปรแกรมการเตรียมผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำในสถานศึกษาได้แก่ 1) พี่เลี้ยง (mentors) 2) การเรียนเป็นรุ่น (cohort) 3) การสัมมนา 4) สัมพันธภาพที่ดีระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วเสนอแนะว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความครอบคลุมและยืดหยุ่น โดยเน้นการสร้างทักษะการปฏิบัติ (practical skill building) ในสิ่งที่เกี่ยวกับ 1) การตัดสินใจ 2) การจัดการความขัดแย้ง และ 3) การพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้เรียนกลยุทธ์ในการสอนซึ่งจะช่วยให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ในหลักสูตรเตรียมผู้บริหารนั้นผู้สำเร็จการศึกษาเน้นถึงคุณค่าของประสบการณ์ในการฝึกงาน โดยให้คุณค่าของพี่เลี้ยง (mentors) ว่าเป็นตัวแบบ (models) และเป็นที่ปรึกษา (advisors)

จากงานวิจัยเรื่องเดียวกันนี้ ครูเกอร์และมิลสไตน์ (Krueger and Milstein. 1995) ได้ศึกษาว่า ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เห็นว่าผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเตรียมผู้บริหารนั้นเป็นผู้นำสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลหรือไม่ การศึกษาทำโดยจัดกลุ่มสนทนา (focus groups) จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นผู้อำนวยการเขตพื้นที่ กลุ่มที่สองเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ และกลุ่มที่สามได้แก่ครู ผลการศึกษาพบว่า ในประเด็นที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา กลุ่มผู้อำนวยการเขตพื้นที่เน้นที่ 1) การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา 2) การทำงานกับคน 3) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาเน้นที่ 1) ความสามารถในการทำงานใน

สถานการณ์ที่คลุมเครือ 2) ความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดี 3) ความสามารถในการเสี่ยงเมื่อมีความจำเป็น สำหรับกลุ่มครูเน้นที่พฤติกรรมผู้นำในการที่จะทำให้ครูและนักเรียนมีความปลอดภัย (safety) และมีความมั่นคง (security)

จอลลี่ (Jolly. 1996) ได้ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรการเตรียมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัยในแคนซัส (Kansas) การวิจัยเป็นการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับทักษะทางวิชาการ ความรู้ และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จะปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ หัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัย และอาจารย์มหาวิทยาลัย ข้อค้นพบที่สำคัญ มีดังนี้

1. หลักสูตรควรเน้น 1) การบริหารสิ่งอำนวยความสะดวกในการศึกษา 2) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 3) ความสัมพันธ์กับชุมชน 4) การบริหารงานบุคคล 5) การเงินโรงเรียน และ 6) กฎหมายการศึกษา

2. ทักษะและความสามารถสำคัญที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหาร ได้แก่ 1) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ 2) การจัดการกับความขัดแย้ง 3) มนุษยสัมพันธ์ 4) การเป็น ผู้นำทางวิชาการ 5) การสื่อสารด้วยวาจา 6) การพูดในที่สาธารณะ 7) ความสามารถในการจัดองค์การ 8) การจัดการกับความเครียด และ 9) การนิเทศ

ทัลบอทและคณะ (Talbot, et al. 1996) ได้ศึกษาเหตุจูงใจของนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารอุดมศึกษา ที่เน้นการบริหารกิจการนักศึกษา งานวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารอุดมศึกษา มีดังนี้

1. ชื่อเสียงของโปรแกรม
2. ชื่อเสียงของสถาบัน
3. ชื่อเสียงของอาจารย์ผู้สอน
4. โอกาสที่จะได้รับทุนการศึกษา
5. มหาวิทยาลัยอยู่ใกล้บ้าน

งานวิจัยของทัลบอทและคณะมีข้อจำกัดบางประการ คือ จุดอ่อนการสุรูปอ้างอิง ที่เป็นผลมาจากวิธีการวิจัยที่ใช้คือ การเลือกตัวอย่างโดยสะดวก (convenience sample) และกลุ่มตัวอย่างไม่เคยเข้าศึกษาในระดับปริญญาเอก เพียงแต่เป็นผู้สนใจที่จะเรียนปริญญาเอกเท่านั้น

ซูบาจ (Czubaj. 2001) ได้ศึกษาโปรแกรมการเตรียมผู้บริหารโรงเรียนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา พบว่า เงื่อนไขในการรับสมัครเข้าเรียนของแต่ละมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน ข้อแตกต่างส่วนมากคือ

1. คะแนนเฉลี่ยสะสม
2. ประสบการณ์ในการสอน
3. คะแนน Graduate Record Examination หรือ GRE
4. จดหมายรับรอง (Letters of recommendation)
5. ตัวอย่างการเขียนเชิงวิชาการ
6. การสัมภาษณ์

โปรแกรมบริหารการศึกษามีทั้งระดับปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (Specialist) และระดับปริญญาเอก มีโปรแกรมที่เมื่อสำเร็จแล้วจะได้ไปประกอบวิชาชีพของรัฐ (State Licensure) บางโปรแกรมแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ประถมกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยม จำนวนหน่วยกิตของแต่ละโปรแกรมแตกต่างกัน

นอกจากนี้ ซูบาจ (Czubaj .2001) ได้วิเคราะห์หลักสูตรปริญญาโททางการบริหารการศึกษา (Master of Educational Administration Programs) ด้วยการวิเคราะห์เอกสารของมหาวิทยาลัย 5 แห่งดังนี้

1. มหาวิทยาลัยบอลสเตท (Ball State University หรือ BSU) อยู่ในรัฐอินเดียนา ก่อตั้งใน ค.ศ.1918
2. มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University หรือ IU) อยู่ในรัฐอินเดียนา ก่อตั้งใน ค.ศ.1920
3. มหาวิทยาลัยอินเดียนาสเตท (Indiana State University หรือ ISU) อยู่ในรัฐอินเดียนา ก่อตั้งใน ค.ศ.1965
4. มหาวิทยาลัยไมอามี (Miami University หรือ MU) อยู่ในรัฐโอไฮโอ ก่อตั้งใน ค.ศ.1909
5. มหาวิทยาลัยเพอร์ดู (Purdue University หรือ PU) อยู่ในรัฐอินเดียนา ก่อตั้งใน ค.ศ.1969

ซึ่งโปรแกรมของแต่ละมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน บางมหาวิทยาลัยให้ปริญญา M.S. บางมหาวิทยาลัยให้ M.A. ประเด็นเปรียบเทียบที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตของแต่ละมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน หน่วยกิตน้อยที่สุด คือ 30 หน่วยกิต และมากที่สุดคือ 46 หน่วยกิต

2. วิชาแกน

หลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีวิชาแกน (core strands) ซึ่งเป็นวิชาบังคับ หน่วยกิตวิชาแกนที่น้อยที่สุด คือ 18 หน่วยกิต และมากที่สุด คือ 31 หน่วยกิต จำนวนหน่วยกิตของการบริหารโรงเรียนประมทกับการบริหารโรงเรียนมัธยมของบางมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน

3. วิชาการบริหารการศึกษา

แต่ละมหาวิทยาลัยจะกำหนดว่าจะต้องเรียนวิชาการบริหารการศึกษา (Educational Administration Strands) กี่หน่วยกิต หน่วยกิตน้อยที่สุด คือ 12 หน่วยกิต และมากที่สุด คือ 24 หน่วยกิต โดยที่บางมหาวิทยาลัยนั้นวิชาการบริหารการศึกษาคือเป็นวิชาแกนหรือวิชาบังคับทั้งหมด

4. วิชาเลือกหรือวิชาอื่น ๆ

แต่ละมหาวิทยาลัยมีวิชาเลือกหรือวิชาอื่น ๆ (Administration Strands) ที่ต้องเรียนเพิ่มเติม บางมหาวิทยาลัยให้เรียนเพียง 3 หน่วยกิต แต่บางมหาวิทยาลัยให้เรียนถึง 21 หน่วยกิต จำนวนหน่วยกิตในหมวดนี้ระหว่างบริหารโรงเรียนประมทกับการบริหารโรงเรียนมัธยมของบางมหาวิทยาลัยก็แตกต่างกัน

5. การฝึกงาน

บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาต้องฝึกงาน (Internship) มีหน่วยกิตตั้งแต่ 1 ถึง 6 หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตของโปรแกรมในแต่ละมหาวิทยาลัยปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2.2 จำนวนหน่วยกิตระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยที่ศึกษา

มหาวิทยาลัย	หน่วยกิตทั้งหมด	วิชาแกน	วิชาบริหาร	วิชาเลือก	การฝึกงาน
BSU	30	21	21	9	
IU					
ประถม	45	18	18	21	1-3
มัธยม	45	18	18	12	1-6
ISU					
ประถม	33	24	12	21	
มัธยม	33	21	24	9	
MU	46	31	28	18	3
PU					
ประถม	45	21	24	24	3
มัธยม	45	24	24	24	3

BSU คือ มหาวิทยาลัยบอลสเตท (Ball State University)

IU คือ มหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana University)

ISU คือ มหาวิทยาลัยอินเดียนาสเตท (Indiana State University)

MU คือ มหาวิทยาลัยไมอามี (Miami University)

PU คือ มหาวิทยาลัยเพอร์ดู (Purdue University)

จากตารางข้างต้น จำนวนหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยอินเดียนา (IU) มหาวิทยาลัยไมอามี (MU) และมหาวิทยาลัยเพอร์ดู (PU) ที่มีค่อนข้างมากนั้น เป็นหลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาแล้วจะได้ไปประกอบวิชาชีพด้วย (Licensure)

ปูคและเลิฟ (Poock & Love. 2001) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนของนักศึกษาปริญญาเอก สาขาการบริหารอุดมศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงภาคเรียนแรก ของ ค.ศ. 1995 ถึงภาคเรียนแรกของ ค.ศ. 1996 จากมหาวิทยาลัย 24 แห่งที่เปิดสอนปริญญาเอกสาขาการบริหารอุดมศึกษา เครื่องมือในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจากการจัดกลุ่มสนทนา (focus group) ทั้งในกลุ่มที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคยกัน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแบบด้วยการสอบซ้ำ (test-retest) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ส่งแบบสอบถามไป 515 ฉบับ ได้คืน 390 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนปริญญาเอก ได้แก่ ปัจจัยด้านอาจารย์ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากบุคคลอื่น ๆ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยอยู่ใกล้บ้าน
2. ความเป็นกันเองของอาจารย์
3. มีโอกาสที่จะเรียนในตอนเย็น
4. มีโอกาสที่จะทำงานไปด้วย
5. โปรแกรมมีความยืดหยุ่น
6. มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์
7. ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย
8. ความหลากหลายของรายวิชาที่เปิดสอน
9. ชื่อเสียงของโปรแกรม
10. ชื่อเสียงของอาจารย์ผู้สอน
11. เวลาที่ใช้ในการเรียนจนจบการศึกษา
12. การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน
13. การสนับสนุนจากครอบครัว
14. สะดวกในการสมัครเข้าเรียน
15. สะดวกในการใช้ห้องสมุด

ฟาร์ห์นบูลเลห์ (Fahnbulleh. 2004) ได้ศึกษาการรับรู้ของดุษฎีบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษาและการนิเทศ (Educational Administration and Supervision) ที่มีต่อประสบการณ์วิชาชีพและสังคมของหลักสูตรปริญญาเอกในภาควิชาภาวะผู้นำ

ทางการศึกษา (Department of Educational Leadership) ของมหาวิทยาลัยบอลสเตท (Ball State University) ระหว่างปี ค.ศ. 1987-2002 ใช้ประชากรในการศึกษา 111 คน ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้

1. โปรแกรมปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและการนิเทศของมหาวิทยาลัยบอลสเตทมีความสมบูรณ์เพียงพอในการเตรียมบัณฑิตให้เป็นนักวิชาการและวิชาชีพ

2. หลักสูตรมีความยืดหยุ่นที่จะนำไปสู่การประกอบวิชาชีพที่หลากหลายได้

3. ควรพัฒนาหลักสูตรในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

3.1 เพิ่มประสบการณ์โดยการปฏิบัติ โดยการฝึกงาน การมีพี่เลี้ยง และปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อน

3.2 ควรจัดการด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักศึกษาบางเวลา (part-time) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

3.3 ภาควิชาควรมีฐานข้อมูลที่เป็นระบบ เพื่อติดตามบัณฑิตที่จบไปแล้ว

2. งานวิจัยในประเทศ

สำหรับในประเทศไทย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ยังปรากฏให้เห็นไม่มากนัก ซึ่งอาจเนื่องมาจากกระบวนการคัดเลือกขึ้นอยู่กับแต่ละมหาวิทยาลัยและถือว่าเป็นเรื่องภายใน งานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ปรากฏ เช่น งานวิจัยของ ทองหล่อ นาคหอม (2536) ซึ่งศึกษาแรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิตวิชาเอกการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2533-2534 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดลำดับแรงจูงใจและเปรียบเทียบแรงจูงใจในแต่ละประเด็น จำแนกตามตัวแปรสังกัดและสถานภาพของการเป็นนิสิตทั้งภาคปกติและภาคพิเศษโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 121 คน ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า

1) แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร เกิดจากเหตุผลส่วนตัวเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะในประเด็นของความต้องการได้รับความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ลำดับต่อมาคือด้านหน้าที่ราชการ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าวุฒิปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สามารถพัฒนาประสิทธิภาพของงานในตำแหน่งได้ แรงจูงใจลำดับสุดท้ายคือ อิทธิพลการชักจูงของบุคคลและสื่อซึ่งส่วนรวมอยู่ในระดับน้อย

2) การเปรียบเทียบแรงจูงใจในแต่ละด้าน จำแนกตามตัวแปรสังกัดและสถานภาพการเป็นนิสิตทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ พบว่า แรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของแสนย์ สายศุภลักษณ์ (2545) ได้นำเสนอผลการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วัตถุประสงค์สำคัญของการวิจัยมี 3 ประการ คือ

1) เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ จากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ภาคเหนือ

2) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาบุคลากรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์

3) เพื่อศึกษาแนวโน้มการผลิตบุคลากรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ บุคลากรสาขาการศึกษาจาก 19 องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนใน 8 จังหวัดภาคเหนือ จำนวน 689 คน ผู้บริหารหรือหน่วยงานใน 8 จังหวัดภาคเหนือ 258 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 947 คน ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโท เน้นสาขาวิชาการบริหารการศึกษา การบริหารบุคคลและเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับระดับปริญญาเอกนั้นเน้นสาขาการพัฒนารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาองค์กร สำหรับแนวโน้มการผลิตบุคลากรระดับบัณฑิตศึกษา มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1) การจัดการหลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ทุกคนสมัครเรียนโดยไม่จำกัดอายุ

2) ควรใช้การสอบสัมภาษณ์มาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียน

3) เวลาเรียนควรเป็นเวลานอกราชการ

4) งานวิจัยควรเป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระไม่ใช้วิทยานิพนธ์

5) ค่าใช้จ่ายในการศึกษาตลอดหลักสูตร ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง : ปริญญาโท : ปริญญาเอก ควรเป็น 50,000 : 100,000 : 300,000 บาท ตามลำดับ

6) หลักสูตรที่คณะศึกษาศาสตร์ ควรเปิดสอนคือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ปริญญาโทการบริหารการศึกษา และปริญญาเอกด้านการพัฒนารทรัพยากรมนุษย์

ณิรนุช จงอารี (2545) ได้เปรียบเทียบวิธีการเร่งรัดนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศ เพื่อหาแนวปฏิบัติวิธีการเร่งรัดนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส 39 ที่สำเร็จการศึกษาเกิน 2 ปีการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 176 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส 39 ที่สำเร็จการศึกษาเกิน 2 ปีการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 122 คน

ผลการวิจัยพบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำหนดให้นักศึกษาเสนอหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าแบบอิสระ ภายในปีการศึกษาที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ในกรณีถ้านักศึกษาไม่สามารถเสนอหัวข้อและโครงร่างฯ ภายในเวลาที่กำหนดจะต้องพ้นสภาพการเป็นนักศึกษา ยกเว้นนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพราะมหาวิทยาลัยให้โอกาสชี้แจงเหตุผลต่อประธานกรรมการบริหารหลักสูตรบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชานั้น ๆ สำหรับสภาพและปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าแบบอิสระ พบว่านักศึกษาเริ่มทำหัวข้อและโครงร่างฯ และเสนอในปีการศึกษาที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 มากที่สุด ส่วนปัญหาที่ทำให้ได้หัวข้อล่าช้าเพราะนักศึกษาไม่สามารถหาประเด็นที่น่าสนใจในการทำวิจัยได้ในเวลาอันเหมาะสม สำหรับแนวปฏิบัติวิธีการเร่งรัดนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ได้แก่ ตัวนักศึกษาที่จะต้องรู้จักการวางแผนการเรียนและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าแบบอิสระ อาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก็เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง คือ ช่วยให้คำปรึกษา คำแนะนำ กระตุ้นนักศึกษา และมีเวลาให้นักศึกษาอย่างเพียงพอ ประกอบกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง

สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ และ ทศนา แสงศักดิ์ (2545) ได้ทำการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาเอก รุ่นที่ 1 ถึง รุ่นที่ 4 จำนวน 43 คน และระดับปริญญาโท ภาคปกติ รุ่นที่ 20- รุ่นที่ 24 จำนวน 102 คน ภาคพิเศษ รุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 10

จำนวน 129 คน และภาคพิเศษ มศว. องค์กรฯ รุ่นที่ 1 จำนวน 33 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 307 คน ผลการวิจัยที่สำคัญ เช่น บัณฑิตมีการนำความรู้ไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษา และการพัฒนาตนเองหลังจากสำเร็จการศึกษา และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและการพัฒนาตนเองหลังจากสำเร็จการศึกษา พบว่าบัณฑิตภาคปกติและภาคพิเศษมีการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างบัณฑิตระดับปริญญาเอกและระดับปริญญาโท ก็พบว่าไม่แตกต่างกันทั้ง 2 เรื่อง สำหรับการเปรียบเทียบ โดยจำแนกตาม อายุ เพศ และหน่วยงานที่สังกัด พบว่าไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับภาควิชาการบริหารการศึกษา ในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาเอกและระดับปริญญาโท สรุปได้ว่า ในระดับปริญญาเอก การผลิตบัณฑิตบัณฑิตเสนอแนะให้รักษามาตรฐานเอาไว้แต่เพิ่มจำนวนผลิต โดยเปิดหลักสูตรภาคพิเศษและร่วมมือกับท้องถิ่นเพื่อขยายสาขาไปเปิดในวิทยาเขตต่างจังหวัด การเรียนการสอนบัณฑิตเสนอแนะให้ปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนให้มีคุณภาพและควรเพิ่มวิชาเลือกด้านการบริหารการศึกษาให้มากขึ้น ควรเชื่อมโยงหลักสูตรกับการปฏิบัติและสถานการณ์ปัจจุบันให้กลมกลืนกันและควรส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้า คิด วิเคราะห์และอภิปรายอย่างกว้างขวาง ควรเสริมสร้างความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ และภาษาอังกฤษให้แก่บัณฑิตและควรจัดให้มีการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บัณฑิต มีจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิตทุกรุ่นและให้นิสิตได้มีส่วนร่วมในการสร้างผลงานทางวิชาการและงานวิจัยในระดับต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง ภาควิชาฯ ควรจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและควรจัดให้นิสิตได้ไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ภาควิชาฯ ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ประจำให้เพียงพอและให้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษา สถานศึกษา หรืออาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้วมาเป็นอาจารย์สอนพิเศษ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเสนอแนะให้อาจารย์เพิ่มความเอาใจใส่ต่อนิสิตเพื่อช่วยให้นิสิตสำเร็จการศึกษาเร็วขึ้น

ส่วนในระดับปริญญาโท ควรรักษาคุณภาพไว้ แต่เพิ่มจำนวนให้มากขึ้น และขยายวิทยาเขตไปสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น การเรียนการสอน ให้ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์และส่งเสริมการศึกษาวิจัยให้มากขึ้น ทั้งหลักสูตรแผน ก และ หลักสูตรแผน ข หลักสูตรแผน ข ควรให้นิสิตทำวิจัยเช่นเดียวกับ

หลักสูตรแผน ก และควรให้นิสิตทำวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าการวิจัยเชิงสำรวจ ควรใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ควรมีการสอนทางไกลโดยจัดชุดวิชาให้เรียนและพบอาจารย์เป็นคราว ๆ การให้งานแก่นิสิตไม่ควรให้ซ้ำกับปีที่เรียนผ่านมา เพื่อป้องกันการคัดลอกกันและควรฝึกเทคนิคการพูดให้กับนิสิตให้มากขึ้น ในการสอนบัณฑิตเสนอแนะให้เชิญอาจารย์จากต่างประเทศมาบรรยายบ้าง และควรมีการเรียนการสอนด้วยภาษาอังกฤษในบางรายวิชาด้วย กิจกรรมของภาควิชาการบริหารการศึกษา ควรจัดค่ายปัจเจกนิเทศ ค่ายแนะนำการทำวิจัยให้แก่นิสิต และควรร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ จัดสัมมนาทางวิชาการ เพื่อให้ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้นำของศาสตร์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาฯ ควรจัดกิจกรรมให้หลากหลายเป็นสากลมากขึ้นและจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักบริหารการศึกษารุ่นใหม่ได้มีโอกาสพบปะกับนักบริหารการศึกษารุ่นเก่า และควรมีการเผยแพร่กิจกรรมของภาควิชาฯ ให้หน่วยงานต่าง ๆ ภายนอกมหาวิทยาลัย ตลอดจนศิษย์เก่าทุกรุ่นได้รับทราบเป็นระยะ ๆ ด้วย

จากรูรณ ประทุมศรี (2547) ได้พัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ มีขั้นตอนในการวิจัยคือ 1) พัฒนาดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านเพื่อกำหนดองค์ประกอบดัชนีคุณภาพ และใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำดัชนีไปใช้ 2) เปรียบเทียบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนีคุณภาพ และการสัมภาษณ์อาจารย์ นักศึกษาและเจ้าหน้าที่ ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง 3) พัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพและนำเสนอแนวทางและนโยบายเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 27 ท่าน 4) ทดสอบรูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ผลจากการศึกษาสมรรถนะมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในขั้นตอนที่ 1 สามารถจำแนกออกเป็น 4 สมรรถนะ คือ ด้านการปฏิบัติงานขั้นสูง ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวิจัย และด้านการสอนและเป็นที่

ปรึกษาทางวิชาการ องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิต ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ อาจารย์ หลักสูตร นิสิต/นักศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล ทรัพยากรสนับสนุน และการบริหาร

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามดัชนี พบจุดแข็ง จุดอ่อนของการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งได้นำมาเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาเพิ่มรูปแบบคุณภาพการจัดการศึกษาระยะที่ 3 และผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์การเพิ่มคุณภาพตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน

ผลจากการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบสามารถนำไปปรับใช้ได้ให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งจะทำให้คุณภาพของการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำเป็นคู่มือสำหรับนำไปปฏิบัติที่ได้อธิบายองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ ทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต และอธิบายแนวทางในการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโทบัณฑิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อให้ได้คุณภาพและปริมาณตามความต้องการของสังคมไปพร้อม ๆ กัน

3. งานวิจัยที่เป็นพื้นฐาน

งานวิจัยที่เป็นพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพและ ปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยคณะผู้วิจัยสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) ผลการวิจัยที่สำคัญ มีดังนี้

1) สภาพและปัญหาการจัดการศึกษา

1.1) ด้านหลักสูตร

■ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาวิชาการบริหาร การศึกษาระดับมหาบัณฑิต ของทุกสถาบัน นำมาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งในภาพรวมความ คล้ายคลึงกัน คือ มุ่งผลิตผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา และพบว่า ทุกสถาบันการศึกษา มีปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งไปสู่การมีขีดความ รู้ความสามารถในการบริหารการศึกษา นำเอาองค์ความรู้จากการวิจัย หลักการ ทฤษฎีต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

■ โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของทุกสถาบันที่ให้ข้อมูล เป็นไปตามเกณฑ์สำหรับหลักสูตรระดับมหาบัณฑิต ของทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดว่า ผู้เรียนจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ซึ่งส่วนใหญ่จะมีทั้งแผน ก (2) และแผน ข โดยมีส่วนประกอบของหลักสูตรแผน ก (2) คือ หมวดพื้นฐานการศึกษา หรือ หมวดวิชาสัมพันธ์ หมวดวิชาเอกบังคับ หมวดวิชาเอกเลือก และวิทยานิพนธ์ ส่วนแผน ข จะเปลี่ยนจากวิทยานิพนธ์เป็นสารนิพนธ์ ซึ่งบางสถาบันอาจจะเรียกว่า “การศึกษาค้นคว้าอิสระ” หรือการศึกษาเอกเทศ บางสถาบันเรียกว่า “การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง” จำนวนของสถาบันที่มีการสอนตามแผน ข คือ จะต้องเรียนรายวิชาและทำสารนิพนธ์หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระ มี 7 สถาบัน จากทั้งหมด 9 สถาบัน

1.2) ด้านการบริหารหลักสูตร

■ การพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทุกสถาบัน เริ่มจากการประเมินหลักสูตรเดิม โดยอาจารย์ในภาควิชา สาขาวิชา หรือโปรแกรมวิชา บางสถาบันมีการวิจัยติดตามผลการใช้หลักสูตร และนำผลมาพิจารณาในการปรับปรุงหลักสูตรด้วย หลังจากนั้นจะเสนอหลักสูตรปรับปรุงต่อคณะกรรมการในระดับสูงขึ้นไป ได้แก่ ระดับคณะ ระดับวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย และระดับทบวงมหาวิทยาลัย ตามลำดับ

■ การจัดทำแผนการเรียนการสอน

การจัดทำแผนการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดำเนินการโดยอาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชา ซึ่งบางวิชาที่สอนเป็นทีม ก็จะร่วมกันทำแผนการเรียนการสอน

■ กระบวนการจัดการเรียนการสอน

ทุกสถาบันจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน โดยสอนภาคทฤษฎีก่อนภาคปฏิบัติ สัดส่วนของภาคทฤษฎีประมาณร้อยละ 60-70 ทั้งนี้มีกิจกรรมในภาคปฏิบัติ เช่น จัดการศึกษาดูงานในประเทศและต่างประเทศ และต้องฝึกงานด้านการบริหารการศึกษ่อีก 135 ชั่วโมง ยกเว้นผู้ที่เคยปฏิบัติงานด้านการบริหารมาแล้วให้ทำโครงการพัฒนาการบริหารแทน บางสถาบันนักศึกษาต้องจัดสัมมนาจริงในวิชาการสัมมนาการบริหารการศึกษา โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาดำเนินรายการ และต้องจัด ณ สถานที่กลาง ที่สามารถเชิญบุคคลภายนอกมาร่วมสัมมนาด้วยอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

ทุกสถาบันการศึกษา มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน โดยการพิจารณาในหลายๆ เรื่อง โดยพิจารณาจากความสนใจ สังเกตพฤติกรรม การเรียนรายบุคคล การรายงานบุคคล รายงานกลุ่ม (ทั้งภาคปฏิบัติ และข้อเขียน) สอบกลางภาค ปลายภาค บางรายวิชาประเมินโดยเพิ่มสะสมงาน และการสอบย่อย มุ่งเน้นความสามารถในการนำเอาทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติ

■ การจัดทำ และการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ส่วนใหญ่ มีอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีเพียงพอ เช่น เอกสาร ตำรา แผ่นใส เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายโอเปค คอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง และมีการใช้อินเตอร์เน็ตในการสอนด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้สอนแต่ละคน และลักษณะเฉพาะของแต่ละวิชา สถาบันการศึกษาบางแห่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหน้าที่นี้โดยตรง โดยให้บริการแก่อาจารย์ที่ไปติดต่อขอให้จัดทำ

สถาบันการศึกษา มีการใช้สื่อการสอนแตกต่างกันไป บางสถาบัน อาทิ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีสาขาวิทยบริการอยู่มาก ใช้วิธีการสอนด้วยการใช้สื่อทางไกล (Teleconferencing) ด้วยการให้อาจารย์ผู้สอนปฏิบัติอยู่ ณ สาขาวิทยบริการแห่งหนึ่ง แล้วส่งภาพและเสียงไปยังเครือข่ายอีก 3 จังหวัด ซึ่งผู้เรียนสามารถติดต่อ ชักถามโต้ตอบ และอภิปรายร่วมกันได้เสมือนเรียนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน

มีสถาบันการศึกษาบางแห่งที่ส่งเสริมให้อาจารย์ทำสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาด้วยการให้ค่าตอบแทนเป็นแรงจูงใจแก่อาจารย์ผู้สามารถผลิต และใช้สื่อต่างๆ เหล่านั้นได้ อาทิ เขียนตำรา e-book ติดต่อกับนักศึกษาทาง e-mail ใช้สื่อการสอนที่ทำด้วย PowerPoint เป็นต้น

■ การประเมินผลการสอน

หลายสถาบันมีการประเมินผลการสอนของอาจารย์ เช่น ประเมินการสอนโดยใช้แบบประเมินจากฝ่ายวิชาการของคณะ ผู้ประเมินคือ นิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นๆ มหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการติดตามโดยสำนักงานประกันคุณภาพของคณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการติดตามประเมินผลโดยสอบถามนิสิต นักศึกษา และใช้แบบสอบถามหลังจากจบการเรียนการสอนแล้ว การติดตามโดยฝ่ายวิชาการคณะ และหน่วยประกันคุณภาพ โดยการให้นิสิตประเมินการสอนของอาจารย์ในทุกวิชา แล้วรายงานให้คณะ ภาควิชา และอาจารย์นั้นๆ ทราบเป็นรายบุคคล

1.3) ด้านคุณสมบัติ ปริมาณ และคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน

ทุกสถาบันจัดอาจารย์ผู้สอนโดยพิจารณาจากความรู้ ความสามารถ ที่ตรงกับรายวิชา อาจพิจารณาทั้งคุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ความสนใจ ความเต็มใจ และภาระงาน มหาวิทยาลัยขอนแก่นคำนึงถึงความถนัดและประสบการณ์ของ อาจารย์ต่อวิชานั้นๆ ด้วย ถ้าหาอาจารย์ที่พื้นฐานความรู้ตรงตามรายวิชาไม่ได้ก็ให้สอนคู่ กับอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาทางการบริหารฯ โดยตรง บางสถาบันมีการสอบถามความ สัมผัสใจของอาจารย์ด้วย และบางรายวิชาจัดให้อาจารย์เข้าสอนหลายคน และจัด ผู้สอนโดยพิจารณาจากประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีความถนัดในวิชานั้นๆ โดยดูจาก Transcripts บางมหาวิทยาลัยจัดให้อาจารย์ในภาควิชาสอนวิชาในสาขาวิชา การบริหารการศึกษาโดยให้อาจารย์พิเศษน้อยมาก (ไม่เกินร้อยละ 20) และให้คณาจารย์ จากภาควิชาวัดและประเมินผลการศึกษาสอนวิชาสถิติและวิจัยให้กับผู้เรียนสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนทั้ง 3 แห่ง ยึดเกณฑ์ทบวงมหาวิทยาลัย ในการจัดอาจารย์เข้าสอน

1.4) ด้านการรับเข้า การสำเร็จการศึกษา และการติดตามผู้สำเร็จ การศึกษา

■ การรับเข้า

มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่ง มีกระบวนการรับเข้าโดยการสอบ ข้อเขียน สอบสัมภาษณ์ และสอบภาษาอังกฤษ รวมทั้งการพิจารณาภูมิหลังด้าน ประสบการณ์ของผู้สมัครเข้าเรียนด้วย การสอบภาษาอังกฤษนั้นมหาวิทยาลัยรามคำแหง สอบ RU Test ซึ่งถือเกณฑ์ร้อยละ 60 ผ่าน (นักศึกษาประมาณร้อยละ 90 ไม่ผ่าน) และ ต้องเรียนวิชา EA 600 ภาษาอังกฤษสำหรับนักบริหารการศึกษา เป็นการชดเชย การรับ เข้าของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มี 2 ลักษณะ ลักษณะแรกคือ ที่กรุงเทพฯ เป็นการ สอบเข้า และอีกส่วนหนึ่งเป็นการรับตามโควต้า ตามข้อตกลงที่ได้กระทำไว้กับสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) ลักษณะที่สองเป็นการรับตามสาขา วิทยบริการต่างๆ ซึ่งรับโดยการสัมภาษณ์ และพิจารณาจากประสบการณ์ และผลการเรียน เป็นสำคัญ ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชนที่สอนเป็นภาษาอังกฤษ คือ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เน้นการสอบภาษาอังกฤษเป็นพิเศษ และให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับไม่นับ หน่วยกิตด้วย ส่วนมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์ และการประเมิน ประสบการณ์เดิม

มหาวิทยาลัยราชภัฏรับนักศึกษาเข้าเรียน ส่วนใหญ่รับโดยการสอบเข้า โดยสอบวิชาพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปทางการบริหารการศึกษา สอบสัมภาษณ์ และสอบความรู้พื้นฐานภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ หากนักศึกษาสามารถทำคะแนนได้ร้อยละ 60 ขึ้นไป ก็จะได้รับกรายกเว้นการเรียนรายวิชาดังกล่าว นอกจากนี้ ยังรับนักศึกษาจากการจัดสรรโควตาจากหน่วยงานต้นสังกัด

■ การสำเร็จการศึกษา

กระบวนการสำเร็จการศึกษาล้ายคลึงกันทุกสถาบัน คือ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขในหลักสูตร และระเบียบของมหาวิทยาลัย เช่น แผน ก (2) ต้องผ่านการเรียนรายวิชาด้วยเกรดเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 และต้องผ่านการสอบวิทยานิพนธ์ ส่วนแผน ข ต้องผ่านการเรียนรายวิชาด้วยเกรดเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังกล่าว และผ่านการสอบสารนิพนธ์ หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระและสอบประมวลความรู้ ทั้งนี้ บางสถาบันมีข้อกำหนดเกี่ยวกับผลการสอบภาษาอังกฤษว่าจะต้องถึงเกณฑ์มาตรฐานของมหาวิทยาลัยด้วย แม้ว่าจะมีการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับไม่นับหน่วยกิตแล้วก็ตาม ส่วนในด้านของสัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษานั้นเกือบทุกสถาบันระบุว่ามีการออกกลางคันเพียงเล็กน้อย คือ ประมาณร้อยละ 1-2 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่เข้ามาศึกษา แต่มีการสำเร็จการศึกษาช้ากว่ากำหนดบ้าง โดยเฉพาะผู้เรียนในหลักสูตรแผน ก ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์

■ การติดตามผู้สำเร็จการศึกษา

สถาบันที่มีผู้สำเร็จการศึกษาแล้วส่วนใหญ่มีการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การพบปะ และประชุมศิษย์เก่าเป็นครั้งคราว การจัดทำทำเนียบรุ่นผู้สำเร็จการศึกษาเป็นข้อมูลเพื่อการติดต่อประสานงาน การจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า เพื่อจัดกิจกรรมเป็นระยะๆ และการวิจัยติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีกำหนดการติดตามที่แน่นอน คือ คณะให้ผู้สำเร็จการศึกษาแจ้งที่อยู่ และสถานที่ทำงานให้ทราบ หลังจากจบการศึกษาแล้ว 1-2 ปี และให้ติดต่อมาอีกถ้ามีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ หลังจากนั้น 2-3 ปี

1.5) ด้านการทำวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ และการสอบประมวลความรู้

■ การทำวิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์

ทุกสถาบันมีแนวปฏิบัติในการทำวิทยานิพนธ์คล้ายกัน คือ ให้ทำเป็นรายบุคคล และมีอาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำ มีการสอบพิจารณาโครงร่าง

วิทยานิพนธ์ และสอบปากเปล่าโดยคณะกรรมการ ซึ่งมีระหว่าง 3-4 คน โดยกำหนดให้ต้องมีบุคคลภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษเกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องที่ทำวิทยานิพนธ์ด้วยอย่างน้อย 1 คน มีการตรวจรูปแบบการพิมพ์ การใช้ภาษา อย่างละเอียด บางแห่งหากมีการอ้างอิงถึงแหล่งที่มาที่เป็นภาษาอังกฤษก็ให้ถ่ายเอกสาร/หนังสือหรือเรื่องหรือบทความ ที่เป็นต้นตอแห่งการค้นคว้านั้นเอามาด้วย (เพื่อป้องกันการลอกเลียน และการอ้างซ้ำซ้อนต่อๆ กันมาหลายๆ ทอด โดยที่ผู้ศึกษามีได้เคยเห็นเอกสารที่กล่าวอ้างนั้นเลย) มหาวิทยาลัยเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ และมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ต้องมีตัวแทนของทบวงมหาวิทยาลัยเป็นกรรมการสอบพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์และกรรมการสอบปากเปล่าด้วย 1 คน ทุกสถาบันมีการกำหนดจำนวนขั้นสูงสุดของการดูแลวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ให้ดูแลวิทยานิพนธ์ได้ไม่เกิน 5 เรื่อง และให้ดูแลสารนิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือการศึกษาอิสระได้ด้วยโดยมหาวิทยาลัยขอนแก่นให้ดูแลสารนิพนธ์ได้คนละไม่เกิน 12 เรื่อง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่เกิน 15 เรื่อง (นักศึกษา 1 คน ทำ 1 เรื่อง โดยอาจจะศึกษาต่อยอดจากวิชาที่เรียนสถิติและวิจัย และได้ฝึกเขียนสารนิพนธ์บทที่ 1-3 มาแล้วได้) มหาวิทยาลัยนเรศวรไม่เกิน 5 เรื่อง โดยเน้นการทำงานเป็นทีม (ให้นักศึกษากลุ่มละ 5 คน ศึกษาใน 1 หัวข้อเรื่อง และลงทะเบียนศึกษาวิชานี้ใน 2 ภาคเรียนติดต่อกัน) เพื่อคุณภาพที่เทียบเท่ากับวิทยานิพนธ์และฝึกการทำวิจัยเป็นทีมไปในตัวด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏจัดให้มีการกระจายการทำวิทยานิพนธ์ในแต่ละภาคเรียนตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 โดยให้นักศึกษาเริ่มต้นจากการเตรียมหัวข้อที่สนใจจะศึกษา การจัดทำโครงร่างการเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ต่อสาขาวิชา การเตรียมข้อมูล การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลในขั้นสุดท้าย โดยนักศึกษาแต่ละคนจะมีอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างน้อย 3 คนทั้งจากภายในและภายนอก และมีการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ครั้งสุดท้าย หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการทำวิทยานิพนธ์

■ การสอบประมวลความรู้

สถาบันที่จัดการศึกษาตามหลักสูตร แผน ข ส่วนใหญ่จะกำหนดให้ผู้เรียนต้องผ่านการสอบประมวลความรู้ ซึ่งวัดความรู้พื้นฐาน และวิชาบังคับเฉพาะสาขา โดยภาพรวมอีกครั้งหนึ่ง นอกเหนือจากการวัดผลระหว่างเรียน และการวัดผลปลายภาคเรียน ในแต่ละวิชาไปแล้ว ส่วนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แผน ก ส่วนใหญ่ จะไม่มีการสอบประมวลความรู้

สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ การสอบประมวลความรู้ แบ่งออกเป็น 3-4 กลุ่มวิชา เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย การสอบนี้มุ่งเน้นที่การวิพากษ์ วิเคราะห์ การนำไปใช้ประโยชน์ เป็นสำคัญ

2) การบริหาร และพัฒนาภาควิชา หรือโปรแกรมวิชา

2.1) โครงสร้างการจัดการบัณฑิตศึกษา

การจัดการบัณฑิตศึกษาของแต่ละสถาบันแตกต่างกันไป บางสถาบันขึ้นอยู่กับภาควิชา บางสถาบันขึ้นกับคณะวิชา บางสถาบันขึ้นกับบัณฑิตวิทยาลัย และบางสถาบันแบ่งหน้าที่กันตามความพร้อม โดยมีคณะกรรมการระดับมหาวิทยาลัย เป็นผู้กำกับดูแล เช่น มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งให้คณะศึกษาศาสตร์บริหารหลักสูตรภาคปกติ แผน ก (2) และภาคพิเศษ (แผน ข) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งจัดสอนภายในมหาวิทยาลัย แล้วให้บัณฑิตวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนแผน ข สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาที่ศูนย์วิทยบริการ 11 แห่ง นอกมหาวิทยาลัย ยกเว้นที่วิทยาเขตพะเยา ซึ่งมอบให้รองอธิการบดีฝ่ายนโยบายและแผนบริหารหลักสูตรนี้ และที่ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพฯ มอบให้ผู้อำนวยการศูนย์วิทยบริการกรุงเทพฯ เป็นผู้บริหาร ทั้งนี้ โดยมีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้กำกับดูแลดำเนินนโยบาย และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งควบคุมมาตรฐานของการสอบประมวลความรู้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างและพัฒนาหลักสูตรกระทำโดยภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริหารงานโดยภาควิชา ส่วนบัณฑิตวิทยาลัยลดงานลงเหลือเพียงควบคุมมาตรฐานและคุณภาพเท่านั้น ส่วนการบริหารจัดการด้านการเงิน ธุรการเป็นเรื่องของคณะครุศาสตร์ทั้งหมด สำหรับสถาบันราชภัฏการบริหารงานวิชาการ อยู่ที่สาขาวิชา แต่การจัดการทั่วไป การบริหารหลักสูตร การควบคุม จะอยู่ที่บัณฑิตวิทยาลัย หรือสำนักงานบัณฑิตศึกษา

2.2) โครงสร้างการบริหารภาควิชา สาขาวิชา หรือโปรแกรมวิชา

การบริหารภาควิชา สาขาวิชา หรือโปรแกรมวิชา มีหลากหลายรูปแบบ คือ ทั้งในรูปแบบคณะกรรมการ และบริหารโดยหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าสาขาวิชาหรือหัวหน้าโปรแกรมวิชา และส่วนใหญ่จะถูกกำกับดูแลโดยคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ แต่บางแห่งก็ได้รับการกำกับดูแลโดยคณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับบัณฑิตวิทยาลัย บางแห่งถูกกำกับดูแลโดยบัณฑิตวิทยาลัย และคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะศึกษาศาสตร์

การพัฒนาภาควิชามีการดำเนินการโดยการประกันคุณภาพ มีเจ้าหน้าที่ประกันคุณภาพทั้งภายนอกและภายในมาทำการตรวจสอบ และรับประกันคุณภาพ หลังจากการตรวจสอบแล้วเป็นครั้งคราว ส่วนมากปีละครั้ง บางแห่ง 6 เดือนต่อครั้ง และบางแห่ง 2 ปีต่อครั้ง มีโครงการส่งอาจารย์ไปศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีโครงการรับอาจารย์ใหม่เพิ่มเข้ามาทดแทนอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการหรือเสียชีวิตหรือลาออกไป รวมทั้งมีโครงการส่งอาจารย์ในภาควิชาไปร่วมประชุมสัมมนาในระดับชาติและระดับนานาชาติด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยคณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชาทำหน้าที่จัดทำแผนการเรียนการสอน จัดผู้สอน และกำหนดแนวทางการเรียนการสอนร่วมกัน และรายงานผลการดำเนินงานต่อกรรมการบริหารหลักสูตร ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตร

2.3) การเงินและการงบประมาณ

สถาบันต่างๆ บริหารภาควิชา สาขาวิชา หรือโปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา โดยใช้งบประมาณที่ถูกรวมไว้ที่คณะวิชาหรือหน่วยงานระดับคณะวิชาที่กำกับดูแลภาควิชา สาขาวิชาหรือโปรแกรมวิชาอยู่ บางแห่งอำนาจการบริหารนี้จะไปรวมอยู่ที่สำนักงานอธิการบดี โดยมีการมอบหมายให้รองอธิการบดีทั่วไปทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการในการพิจารณาอนุมัติเรื่องราวต่างๆ ทุกเรื่องของการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชานี้ ในต่างจังหวัด (มหาวิทยาลัยรามคำแหง) ภาควิชาฯ ไม่มีอำนาจในการจัดสรรงบประมาณบริหารงานนี้เองได้ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลก็เช่นเดียวกัน อำนาจการบริหารการเงิน การงบประมาณ อยู่ที่ส่วนกลางทั้งหมด

การจัดทำแผนงบประมาณของสาขาวิชาการบริหารการศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ระบบ PBB 2) ระบบเดิม และ 3) ระบบเดิมแต่กำลังปรับปรุงมุ่งไปสู่ระบบ PBB มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทำแผนงบประมาณ โดยคณะศึกษาศาสตร์เป็นผู้ทำ อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาคือเป็นกรรมการเสนอเรื่องขึ้นไปแต่ไม่ถือเป็นแผนงานของภาควิชา ถือว่าเป็นแผนงานรวมของคณะศึกษาศาสตร์มากกว่า มหาวิทยาลัยนครสวรรค์จัดสรรเงินให้คณะศึกษาศาสตร์รับไปเลย แล้วให้ดำเนินการเอง ภาควิชาการบริหารการศึกษาก็รับเงินนี้ไปดำเนินการในส่วนของภาควิชา สถาบันราชภัฏเชียงใหม่รายเอาเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินนอกงบประมาณมาอยู่ในระบบเดียวกัน เริ่มใช้วันที่ 1 ตุลาคม แบ่งใช้ในทุกๆ 4 เดือน หากใช้ไม่หมดส่วนกลางจะเอากลับไป (สำนักงานเลขาธิการ สรภ.) หากใช้แล้วไม่พอ ก็สามารถดึงเอางบประมาณของส่วนอื่นๆ

มาใช้ก่อนได้ การบริหารเงินและมีเหลือเป็นก้อน ส่วนที่เหลือจะถูกดึงกลับไปส่วนกลางทั้งหมดทุกครั้ง

การบริหารงบประมาณส่วนใหญ่มักกระทำโดยวิธีการรวมเงินที่เก็บมาได้จากรายรับทั้งหมดอันเกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ที่คณะกรรมการ หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงเป็นผู้ดำเนินการ เมื่อมีการใช้จ่ายในเรื่องใดก็ให้ทำเรื่องขอเบิกจ่ายเงินในกิจการนั้นๆ เป็นเรื่องๆ เป็นคราวๆ ไป โดยเงินก้อนใหญ่จะเอามารวมไว้เป็นกองกลางสำหรับการใช้จ่ายทั้งหลาย บางแห่งก็อยู่ในระดับคณะ บางแห่งก็อยู่ในระดับมหาวิทยาลัย (บริหารกิจการเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษาเองทั้งหมด โดยคณะแทบจะไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยเลย)

สำหรับการจัดซื้อจัดจ้าง มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถทำได้ในวงเงินไม่เกิน 1 แสนบาท เรื่องการเงิน การงบประมาณ มีวิธีการปฏิบัติที่หลากหลายแตกต่างกันมาก แล้วแต่เหตุผลของแต่ละสถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใสเสมอ

การจ่ายเงินค่าเล่าเรียนของนิสิตนักศึกษามีหลายแบบด้วยกัน ได้แก่ 1) จ่ายเหมาเป็นภาคเรียน โดยจ่ายแต่ละภาคเรียน เป็นจำนวนเงินเท่าๆ กัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง (สาขาวิทยบริหารเฉลิมพระเกียรติ) ภาคเรียนละ 27,000 บาท ให้นักศึกษาผ่อนจ่ายได้ เดือนแรก 10,000 บาท เดือนต่อไปเดือนละ 7,000 บาท มหาวิทยาลัยนเรศวรมีค่าหน่วยกิต ค่าธรรมเนียมต่างๆ รวมแล้วถือว่าจ่ายในแต่ละภาคเรียนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับหน่วยกิตที่เรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเรียนละ 17,000 บาท เมื่อเรียน Coursework แต่ยังไม่รวมค่ารักษาสุขภาพภาคเรียนละ 1,500 บาท กับค่าวิทยานิพนธ์ 2,000 บาท

2.4) อัตราการจ่ายค่าตอบแทนผู้สอน

สำหรับมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาของรัฐ การสอนในเวลาราชการ ไม่มีการจ่ายค่าตอบแทนให้ เนื่องจากถือว่าได้รับเงินเดือนอยู่แล้ว เป็นการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ในเวลาราชการ ส่วนการสอนในภาคพิเศษ (นอกเวลาราชการ) มีการจ่ายค่าสอนรายชั่วโมง ในอัตราระหว่าง 500-1800 บาท ในระดับปริญญาโท (ปริญญาเอก จ่ายค่าตอบแทนสูงกว่านี้) สถาบันราชภัฏ เฉลี่ยจ่ายระหว่าง 500-800 บาท ต่อชั่วโมง

2.5) การพัฒนาอาจารย์

ทุกสถาบันมีการพัฒนาอาจารย์ เช่น ส่งเสริมการทำวิจัย การศึกษาดูงาน และการฝึกอบรมในและต่างประเทศ การผลิตตำรา เอกสารประกอบการสอน การ

เข้าร่วมประชุมทางวิชาการ และมีบางสถาบันระบุว่าได้ให้การสนับสนุนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อย่างพอเพียง เพื่อให้อาจารย์ศึกษาค้นคว้า เตรียมการสอน ทำการวิจัย บางสถาบันให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อเอาเงินไปซื้อคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3) ปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

3.1) ปัญหาด้านหลักสูตร

ปัญหาของหลักสูตรแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน ซึ่งมีทั้งปัญหาที่ได้รับการแก้ไขแล้ว และปัญหาที่อยู่ในระหว่างการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาที่ต้องการให้มีการแก้ไข ในบางสถาบัน อาทิ เนื้อหาวิชายังไม่เข้มข้นเพียงพอในภาคทฤษฎี เนื้อหาวิชาไม่ทันสมัยหรือล้าสมัยไปแล้ว เนื่องจากได้เขียนไว้เมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว และจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข ปรับปรุงใหม่ ให้ทันสมัยยิ่งขึ้นกว่าเดิม และมีสภาพความเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วย

แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของหัวหน้าภาควิชา ประธานโปรแกรมวิชา ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชา มีดังต่อไปนี้

1) เนื้อหาสาระของหลักสูตรควรสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และเน้นการนำไปใช้ได้จริง

2) ควรมุ่งผลิตมหาบัณฑิตที่มีความเป็นสากล แต่ยังคงความเป็นไทยไว้อย่างสมบูรณ์ ให้ใช้ภาษาอังกฤษได้ อ่านและเข้าใจภาษาอังกฤษได้ดีพอสมควร ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างแคล่วคล่อง

3) ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น เน้นการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4) ปรับปรุงหลักสูตรทุกๆ 5 ปี

5) วิจัยเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและผลผลิตว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพียงไร

6) หลักสูตรระดับมหาบัณฑิตและระดับดุษฎีบัณฑิตควรมีความต่อเนื่องกัน

7) จัดให้มีวิชาเลือกที่หลากหลาย และตรงตามความต้องการของผู้เรียน

- 8) ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ที่ทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดและกำกับดูแล
- 9) ทบวงมหาวิทยาลัย กำกับดูแล ควบคุม ให้เป็นไปตามมาตรฐาน
- 10) จัดประชุมสัมมนาผู้แทนฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหาร การศึกษา/การบริหารสถานศึกษา ทั้งผู้ผลิต ผู้ใช้ผลผลิต ผลผลิต ผู้ถูกกระทบ เพื่อระดมความคิด และแนวทางพื้นฐานในการปรับปรุงหลักสูตร

3.2) ปัญหาด้านการนำหลักสูตรไปใช้

- 1) ผู้สอนบางคนยังสอนโดยใช้เนื้อหาเดิมๆ และวิธีการสอบแบบเดิมๆ ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงปรับปรุงตนเอง และวิธีการสอนของตนเอง
- 2) ไม่สามารถจัดให้ผู้เรียนเลือกวิชาเรียนได้มากเท่าที่ควร เพราะทำให้มีกลุ่มย่อยมากเกินไป และมีค่าใช้จ่ายมากตามไปด้วย
- 3) ผู้สอนบางคนไม่เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริงของรายวิชา โดยเฉพาะ วิชาการเปรียบเทียบวิจัยทางการบริหารการศึกษา ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำผลการเรียนวิชาดังกล่าวไปเป็นฐานในการทำวิทยานิพนธ์ได้ตามที่หลักสูตรต้องการ
- 4) อุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยียังไม่เพียงพอ และไม่สะดวกในการใช้อุปกรณ์เหล่านั้น เนื่องจากต้องใช้ร่วมกับภาควิชาอื่นๆ ต้องแย่งกันใช้ บางครั้งไม่สามารถนำมาใช้ได้ สถานศึกษาบางแห่งภาควิชาการบริหารการศึกษขาดอุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างมาก เนื่องจากมีการเอาสื่อและเทคโนโลยีเหล่านี้ไปรวมไว้เป็นกองกลางที่คณะ เมื่อต้องการใช้ต้องไปเบิกและต้องแย่งชิงกัน การใช้ อุปกรณ์บางอย่างที่ราคาถูก เช่น ใช้กระดาษสีน้ำตาลในการถ่ายเอกสาร แทนที่จะประหยัดกลับเป็นผลเสีย เนื่องจากทำให้เครื่องถ่ายเอกสารชำรุดสึกหรอเร็วกว่าที่ควรจะเป็น และสุดท้ายก็ทำให้สิ้นเปลืองเงินทองในการซ่อมบำรุงรักษา มากกว่ารายจ่ายที่ควรจะจ่ายเสียอีก
- 5) การศึกษาดูงานในต่างประเทศของนิสิต นักศึกษา ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึงเพราะค่าใช้จ่ายสูง ทำให้นิสิตนักศึกษาได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ วิสัยทัศน์จากการดูงาน ณ ต่างประเทศ ไม่เท่าเทียมกัน
- 6) มีจำนวนอาจารย์จำกัดในการควบคุมวิทยานิพนธ์ ทำให้ต้องเปิดสอนหลักสูตรแผน ข มากกว่า แผน ก (2)
- 7) ผู้เรียนขาดวินัยและไร้จรรยาบรรณในการเรียน เช่น ลอกรายงาน ลอกกันในระหว่างการสอบไล่ แอบเอาโปยมาดูในระหว่างการสอบไล่ หรือสอบประมวลความรู้

8) นิสิตนักศึกษาขาดวินัยในตนเอง ไม่สม่ำเสมอในการศึกษา ค้นคว้าเพื่อการวิจัย ทั้งช่วงการทำวิทยานิพนธ์ยาวนานเกินไป ทำให้ไม่สำเร็จการศึกษา ภายในระยะเวลาที่กำหนด

9) มหาวิทยาลัยเอกชนจะต้องมีกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่มี ตัวแทนของทบวงมหาวิทยาลัยมาร่วมด้วย 1 คน เสมอไป ต้องมีการนัดหมาย และต้องจัด ตามเวลาดำเนินการของกรรมการท่านนั้นๆ ทำให้เกิดการล่าช้า อืดอาดขัดข้อง ไม่สะดวกเป็น อย่างยิ่งสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชนนั้นๆ ขาดความเป็นอิสระ และความคล่องตัวในเชิง วิชาการ

แนวทางการแก้ปัญหาด้านการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น ควรเชิญ อาจารย์พิเศษที่มีประสบการณ์ และมีวิสัยทัศน์ในการปฏิรูปการศึกษามาสอนให้มากขึ้น กำหนดวิสัยทัศน์ของผู้สอน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสมัยใหม่ (ICT) เพื่อการศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวางได้ทั่วโลก ประมวลแหล่งข้อมูลการบริหารและ การจัดการศึกษาให้เป็นที่รับทราบในหมู่ผู้เรียน ลดความเป็นธุรกิจศึกษา จัดกลุ่มเรียนให้มี ขนาดเล็กลง จัดให้สอบปากเปล่าแทนการให้ทำรายงานส่ง เพื่อไม่ให้คัดลอกรายงานกัน และ เพื่อไม่เป็นการส่งเสริมหน่วยงานรับจ้างพิมพ์/จัดทำรายงาน

3.3) ปัญหาด้านปริมาณ และคุณภาพของอาจารย์ในภาควิชา สาขา วิชา โปรแกรมมิชชา

มหาวิทยาลัยของรัฐเริ่มมีปัญหาด้านแคลนอาจารย์สาขาวิชาการ บริหารการศึกษาทุกสถาบัน และมีข้อเสนอแนะจากหัวหน้าภาควิชา ประธานกรรมการ บัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประธานโปรแกรมวิชาการบริหาร การศึกษา รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชานี้ ฯลฯ ให้แก้ปัญหาโดยการให้คณะวิชา ภาควิชา หรือมหาวิทยาลัย ให้อัตรากำลังเพื่อชดเชยอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการในช่วงนี้ โดยให้ บรรจุอาจารย์ระดับปริญญาเอกที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาเข้ามาแทนที่ ซึ่ง การรับอาจารย์ใหม่เข้ามาแทนที่นี้ก็ยังมีปัญหาอีกเช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้มาใหม่ จะมีได้มีสภาพเป็นข้าราชการแต่เรียกว่าพนักงานของรัฐ ชื่อเรียกเช่นนี้ไม่จูงใจ ไม่เกิดความภาคภูมิใจ มีหน้าขำบุคคลที่จบปริญญาเอกเป็นอาจารย์มาจากที่อื่นก็มักจะ ไม่มีการตีราคาประสบการณ์ ทักษะ ความเชี่ยวชาญที่มีอยู่แต่เดิมให้ ทำให้ผู้มาใหม่มักจะ ได้รับค่าตอบแทนเพียงเดือนละประมาณ 1 หมื่นบาทเศษเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถจูงใจ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีชื่อเสียงในแวดวงบริการการศึกษา การสอนใน

ศาสตร์ของการบริหารการศึกษาเข้ามาเป็นอาจารย์ในสถานศึกษาของตนได้ อาจารย์คนก่อนเกษียณอายุไปเงินเดือน 4 หมื่นบาทเศษ แต่จ้างคนใหม่ 1 หมื่นบาทเศษ และมีเงื่อนไขข้อจำกัดมากมาย จึงไม่จูงใจให้บุคคลใหม่เข้ามาทำงาน

มหาวิทยาลัยเอกชนแทบจะไม่มีปัญหาเรื่องนี้ เนื่องจากสามารถจ้างบุคคลมาทำงานได้อย่างอิสระ และมักจะได้อาจารย์ที่เกษียณอายุราชการแล้วที่มีชื่อเสียงอยู่ในแวดวงของการสอนวิชาการบริหารการศึกษามาเป็นอาจารย์ เนื่องจากสามารถจ่ายค่าตอบแทนได้สูงมาก เป็นที่น่าพึงพอใจ จึงสามารถหาอาจารย์มาสอนในสาขาวิชานี้ได้ อย่างสะดวกสบาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏประสบปัญหาที่อาจารย์ผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขาที่สอนค่อนข้างน้อย และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์บางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนภาระงานประจำของอาจารย์ผู้สอนมีมากเกินไป อันเป็นอุปสรรคต่อการสอนและการติดตามการเรียนของนักศึกษา

ข้อเสนอของมหาวิทยาลัยราชภัฏเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน คือ ควรส่งเสริมให้อาจารย์ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะ ความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่สอน โดยได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาระดับชาติ นานาชาติ และสรรหาคณาจารย์ในสาขาที่ขาดแคลนเข้ามาเสริมทีมให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น (ส่วนมากหาได้จากบรรดาผู้ที่ปฏิบัติราชการอยู่แล้วในกระทรวงศึกษาธิการที่ไปศึกษาต่อ และได้รับปริญญาบัตรระดับดุษฎีบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยภายในประเทศ อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ฯลฯ

3.4) ปัญหาด้านการรับเข้า และการสำเร็จการศึกษา

เกือบทุกสถาบันมีปัญหาเรื่องจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนในหลักสูตรแผน ก (2) ซึ่งลดลงมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่นิยมเลือกเรียนแผน ข เพราะไม่สามารถลาเรียนต่อได้ และอาศัยศึกษาในเวลาพิเศษ (เรียนวันเสาร์-อาทิตย์ หรือเรียนภาคค่ำ เรียนวันจันทร์-พฤหัสบดี) บุคคลเหล่านี้เกรงว่าถ้าลาศึกษาต่อจะไม่ได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือน นอกจากนั้นผู้เรียนแผน ก (2) ก็มักจะสำเร็จการศึกษาช้ากว่าผู้เรียน แผน ข ซึ่งสามารถสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรได้ตามกำหนด เนื่องจากกระบวนกรการทำวิทยานิพนธ์มีความเคร่งครัดมาก และมีการจำกัดจำนวนการรับเป็นที่ปรึกษาของอาจารย์ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย บางสถาบันมีปัญหาเกี่ยวกับการสอบประมวลความรู้ ตามข้อกำหนดของหลักสูตรแผน ข ด้วย เพราะมีความเข้มข้นมาก จึงมีข้อเสนอแนะจากหัวหน้าภาควิชา/ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชา/หัวหน้า

โครงการ/ประธานโปรแกรมวิชา อาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้ ด้วยการให้ภาคีวิชาฯ และอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะการทำวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เรียน แผน ก (2) อย่างใกล้ชิด และการสอบประมวลความรู้ตามหลักสูตรแผน ข ไม่ควรเข้มงวดมากเกินไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ (ที่ต้องเรียนแผน ก (2) ทุกคน) เกรงกลัวการทำวิทยานิพนธ์ว่าเป็นงานที่ยากลำบากจะสำเร็จการศึกษาไม่ทันตามกำหนด หากอาจารย์ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ยาก (ประธานกรรมการ/กรรมการ) เนื่องจากอาจารย์ที่มีคุณสมบัติตรงตามสาขาวิชา ก็หาได้ยากเป็นอย่างยิ่งอยู่แล้ว อาจารย์ท่านอื่นๆ ก็มักจะไม่ว่างมากเพียงพอในการควบคุม ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนั้น การทำวิทยานิพนธ์มีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมากมาย เนื่องจากมีระเบียบแบบแผนที่ไม่ชัดเจน นักศึกษาขาดทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ และอาจารย์ผู้ทำหน้าที่ควบคุมวิทยานิพนธ์มาจากหลายสถาบันที่มีระบบการตรวจสอบ ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้นักศึกษาปรับตัวได้ยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะด้านการรับเข้าศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ คือ ควรเปิดหลักสูตรแผน ข ด้วย เพื่อเป็นทางเลือกแก่นักศึกษา และแบ่งขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ในแต่ละภาคเรียน ตลอดจนถึงการควบคุมคุณภาพของวิทยานิพนธ์ให้ได้มาตรฐาน

ส่วนข้อเสนอแนะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในด้านการสำเร็จการศึกษา เสนอว่า ควรปรับขั้นตอนในการนำเสนอวิทยานิพนธ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้ตารางเวลากำหนด และกำกับ เพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษา และกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานการตรวจวิทยานิพนธ์ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ด้วยกัน (คณะกรรมการที่ควบคุมกำกับดูแลนักศึกษาแต่ละคน ในแต่ละหัวข้อเรื่องวิทยานิพนธ์)

4) ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ

คณะผู้ศึกษาวิจัย มีข้อสังเกตบางประการ เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรระดับมหาบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

■ ข้อสังเกต

1. มีปรัชญาของหลักสูตรที่มุ่งผลิตนักบริหารการศึกษา และนักบริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถทั้งด้านการบริหารและด้านวิชาการศึกษา ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ แต่เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของหลักสูตร และสัดส่วนของภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ พบว่า มีภาคปฏิบัติค่อนข้างน้อย

2. หลักสูตรส่วนใหญ่ ได้รับการปรับปรุงแล้ว หรือกำลังปรับปรุงอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสถาบันที่ยังมิได้ปรับปรุงหลักสูตร ได้ปรับปรุงเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 ดังกล่าว อยู่บ้างแล้ว นับว่าเป็นการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที แสดงถึงความคล่องตัวของระบบการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยของรัฐแทบทุกแห่ง

3. มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จัดการศึกษาทั้งหลักสูตรแผน ก (2) ซึ่งมีการทำวิทยานิพนธ์และหลักสูตร แผน ข ซึ่งเรียนทดแทนการทำวิทยานิพนธ์ แต่ผู้สมัครเข้าเรียนแผน ก (2) ลดลงมาก ในขณะที่มีผู้สมัครเข้าเรียนแผน ข เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะการทำวิทยานิพนธ์ต้องใช้เวลามาก และใช้ความอดุสาหะพยายามมากเป็นอย่างยิ่ง กอปรกับต้องได้รับการควบคุม กำกับดูแลอย่างใกล้ชิดโดยอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความรู้ทั้งสาขาวิชาเอกและความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ในขณะที่การทำสารนิพนธ์หรือการศึกษาค้นคว้าอิสระไม่เข้มข้นเท่ากับวิทยานิพนธ์ เพราะมีจำนวนหน่วยกิตน้อยกว่าและสามารถทำการศึกษาค้นคว้าแบบเป็นทีมได้ในบางสถาบัน ทำให้การสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรแผน ข เป็นไปตามกำหนดเวลาของหลักสูตร ได้รับความนิยมนมากกว่า ในขณะที่การเรียนตามหลักสูตรแผน ก (2) มีผู้เลือกเรียนน้อยลงทุกทีๆ

4. จำนวนอาจารย์ที่มีคุณวุฒิ และประสบการณ์สูง ลดลงมาก เพราะอาจารย์เกษียณอายุราชการ และไม่มีอัตรากำลังทดแทน ซึ่งเป็นปัญหาวิกฤตของการบริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษา ถ้าไม่มีการปรับเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้จะเกิดปัญหาอย่างรุนแรงต่อการบริหารการศึกษาของชาติ เนื่องจากกำลังมุ่งไปสู่การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส และมียุทธศาสตร์ เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะไม่มีการบังเกิดขึ้นได้เลย ถ้าไม่มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และทีมงานบริหารให้มีความเป็นมืออาชีพ ให้รู้สึกซึ่งทั้งในศาสตร์ของการบริหารและทางศึกษาศาสตร์ และให้มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัย เพื่อค้นหาปัญหา และแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการบริหารการศึกษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ให้รู้สึกซึ่งหนักแน่นมากยิ่งขึ้นขึ้นไปอีกได้ ข้อเสนอแนะสำหรับเรื่องนี้คือ เมื่ออาจารย์ที่เกษียณอายุราชการไป มีความรู้ความสามารถสูงก็ควรจ้างต่อในอัตราจ้าง หรือแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ (Professor Emeritus) โดยจ่ายค่าตอบแทนสำหรับตำแหน่งนี้ให้ด้วย พอเหมาะสมกับฐานะ ให้ได้รับเกียรติ มีความภาคภูมิใจ และได้รับเงินตอบแทนจูงใจอีกส่วนหนึ่ง (มหาวิทยาลัยควรคิด ดำเนินการ และร่างกฎเกณฑ์ ระเบียบเรื่องนี้ ออกมาใช้บังคับ โดยเร็วที่สุด)

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการหาอาจารย์ใหม่เข้ามาแทนที่อาจารย์ที่เกษียณอายุราชการไปไม่มีใครจะได้ เนื่องด้วยเหตุผลสำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้ :- 1) หานบุคคลที่เหมาะสมเข้ามาทำงานได้ยาก 2) ระบบไม่จูงใจ 3) ผลตอบแทน และรางวัลตอบแทนน้อยเกินไป ไม่จูงใจอีกเช่นเดียวกัน 4) ตำแหน่งชื่อเรียกไม่จูงใจ เช่นเรียกว่า พนักงานทางการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา เขาอยากเป็นอาจารย์มากกว่า 5) ไม่คำนึงถึงเรื่องประสบการณ์ (ไม่บวกค่าประสบการณ์ให้) 6) ภาควิชา มักไม่มีส่วนร่วมในการ Recruit มักจะได้เป็นเพียงกรรมการคนหนึ่งในการพิจารณารับเข้าเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. สถาบันระดับอุดมศึกษาทุกแห่ง ควรปรับปรุงหลักสูตรระดับมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ให้มีภาคปฏิบัติเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝน เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ต้องการ ตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตร ระหว่างสถาบันต่าง ๆ ที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และไม่ควรมีความแตกต่างในกระบวนการอนุมัติหลักสูตร ระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน
3. หากพิจารณาถึงความต้องการของสังคมไทย พบว่า การเรียนตามหลักสูตรแผน ก (2) จะเหมาะสมสำหรับการสร้างนักวิจัย และอาจารย์ผู้สอนทางการบริหารการศึกษา ส่วนแผน ข จะเหมาะสมสำหรับการพัฒนาบุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษา หรือการบริหารงานต่างๆ ของหน่วยงานทางการศึกษา เช่น การวางแผนการบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและงบประมาณ การบริหารงานอาคารและสถานที่ เป็นต้น เนื่องจากการศึกษาในระยะยาวเป็นระบบ และมีเนื้อหาละเอียด สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิรูปการศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ครบถ้วนกว่าการฝึกอบรบระยะสั้น ที่จัดโดยหน่วยงานต้นสังกัด และจะจูงใจให้ผู้เรียนสนใจใคร่กระหายความรู้ และแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้มากกว่า เนื่องจากเมื่อเรียนแล้วได้รับปริญญาโทไปด้วย ทำให้มีเกียรติ มีหน้ามีตา ได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมอีกส่วนหนึ่งด้วย ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแผน ข สาขาวิชาการบริหารการศึกษายังคงต้องดำเนินการต่อไปอีก เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนในลักษณะของ Mass Education แต่จะต้องส่งเสริมให้มีการเรียนในแผน ก (2) มากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนานักวิจัย และนักวิชาการระดับสูง ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เช่น ให้

ผู้เรียนหลักสูตรแผน ก (2) ลาศึกษาต่อได้โดยได้เลื่อนเงินเดือน ถ้าผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก (เกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 3.5 ขึ้นไป) และเรียนสำเร็จภายในกำหนดระยะเวลาของหลักสูตร และให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยให้มากขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรแผน ก ได้ศึกษาต่อจนถึงระดับปริญญาเอก ได้อีกด้วย

4. สำหรับผู้เรียนที่มีอายุมาก ที่ไม่ต้องการปริญญาไปสำหรับเพื่อการปรับวุฒิ น่าจะให้เรียน แผน ข เพียง Coursework แล้วสอบประมวลความรู้ ก็น่าจะเพียงพอ

5. รัฐบาลควรอนุญาตให้มีการบรรจุอาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อเป็นการชดเชยอัตราที่ถูกตัดหรือจะถูกตัดออกไป เพราะการเกษียณอายุราชการ โดยให้มีการศึกษาเรื่องนี้้อย่างละเอียด และด่วนที่สุด

5) สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตร ระดับคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

สถาบันที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาเอก ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

5.1) ปรัชญา และจุดเน้นของหลักสูตร

มุ่งผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถระดับสูง มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อทำหน้าที่นักวิจัย นักวิชาการ นักบริหาร และเป็นผู้สอนวิชาการบริหารการศึกษา โดยเน้นการวิจัย และการสร้างองค์ความรู้ใหม่

5.2) โครงสร้างหลักสูตร

มี 2 ลักษณะ คือ แบบที่ 1 ทำวิทยานิพนธ์ ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ โดยอาจเรียนรายวิชาเพิ่มเติม มีการเปิดสอนที่มหาวิทยาลัยนเรศวร และแบบที่ 2 ทำวิทยานิพนธ์ และศึกษารายวิชา มีเปิดสอนทั้ง 6 มหาวิทยาลัยที่เหลือ

5.3) ปัญหาของหลักสูตร

สัดส่วนภาคทฤษฎีต่อภาคปฏิบัติ ประมาณ 70:30 กำลังเพิ่มความเข้มข้นด้านภาคปฏิบัติ โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน ประชุมทางวิชาการระดับชาติ และระดับนานาชาติ รวมทั้งการฝึกฝนปฏิบัติงานด้านการบริหารการศึกษา ส่วนการเปิด

หลักสูตรนานาชาติระดับปริญญาเอกนั้นยังไม่อาจกระทำได้ในมหาวิทยาลัยของรัฐ เพราะยังขาดองค์ประกอบสำคัญหลายด้าน

5.4) การจัดการเรียนการสอน

การจัดอาจารย์เข้าสอน พิจารณาจากคุณวุฒิ อาจารย์ประจำต้องมีตำแหน่งรองศาสตราจารย์ขึ้นไป หรือจบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา และความเชี่ยวชาญ มีผลงานวิจัย ประสบการณ์ ความสนใจ ความเต็มใจ และภาระงาน โดยเห็นว่าอาจารย์มีพื้นฐานความรู้ตรงตามรายวิชาที่ได้รับมอบหมาย มีสัดส่วนอาจารย์ในภาควิชากับอาจารย์นอกภาควิชา/อาจารย์พิเศษ ประมาณ 1:1 (ตัวอย่าง จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยนเรศวร) 5:3 (มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี) กิจกรรมการเรียนการสอน มีการศึกษาดูงาน การประชุมทางวิชาการ การฝึกปฏิบัติงานทางด้านการบริหารการศึกษา การเขียนบทความ ทางวิชาการ การจัดสัมมนา การค้นคว้ารายงาน โดยให้เรียนด้านทฤษฎีก่อนการปฏิบัติ

5.5) การทำวิทยานิพนธ์

การทำวิทยานิพนธ์ซึ่งคล้ายกับการศึกษาระดับปริญญาโท ของแต่ละสถาบันการศึกษา แต่มีจำนวนหน่วยกิตมากกว่ามีความเข้มข้นและลึกซึ้งกว่า และมหาวิทยาลัยนเรศวร มีกรรมการคุมวิทยานิพนธ์มากกว่าระดับปริญญาโท 1 คน และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ก็มีมากกว่าระดับปริญญาโท 1 คน เช่นเดียวกัน

5.6 ภาระงานการรับเข้า

ประกอบด้วย การสอบความถนัด การสอบความสามารถด้านภาษาอังกฤษ การสอบวิชาพื้นฐาน เสนอโครงการวิจัย โดยสอบข้อเขียน และสอบสัมภาษณ์

5.7 ภาระงานสำเร็จการศึกษา

1) ให้เรียนรายวิชาครบตามที่หลักสูตรกำหนด 2) สอบผ่านภาษาอังกฤษ 3) สอบผ่านการวัดคุณสมบัติ 4) สอบผ่านประมวลความรู้ (บางสถาบัน) 5) ทำวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ โดยมีกระบวนการเผยแพร่ผลงาน เช่น เปิดโอกาสให้ผู้สนใจ เข้าร่วมฟังการสอบ และถ่ายทอดโทรทัศน์วงจรปิดไว้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง) ตีพิมพ์บทความในวารสารที่มีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจทาน (มหาวิทยาลัยนเรศวร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ) นำเสนอผลงานในการประชุมทางวิชาการระดับชาติ หรือนานาชาติ (มหาวิทยาลัยนเรศวร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฯลฯ)

ปัญหา ในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัย พบว่า มีปัญหาดังต่อไปนี้ :-

1. หลักสูตรระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของบางสถาบัน ใช้มานาน หลักสูตรยังไม่มีการปรับปรุง
2. การบริหารหลักสูตรระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของบางสถาบันไม่ได้ขึ้นโดยตรงกับภาควิชาการบริหารการศึกษาทำให้อาจารย์รู้สึกว่ ตนเองมิได้มีส่วนร่วม
3. ค่าสอนที่จะจ่ายให้อาจารย์ภายนอก ไม่ใคร่เพียงพอ และเกณฑ์การจ่าย กำหนดค่าสอนไว้น้อยเกินไป
4. จำนวนผู้สมัคร ในบางสถาบันมีน้อย ทำให้โอกาสในการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ มีน้อยลง เนื่องจากมีการเปิดหลักสูตรนอกเวลาในสถาบันอื่นๆ และมีเกณฑ์การคัดเลือกที่แตกต่างกัน
5. มีการแทรกแซงโดยผู้นำท้องถิ่นในต่างจังหวัด (เด็กฝาก)
6. นิสิต นักศึกษาต้องการสำเร็จการศึกษาอย่างง่าย ๆ (ต้องการใบปริญญา มากกว่าความรู้) บุคคลเหล่านี้จะพยายามเสาะหาสถานที่เรียนที่เขาสามารถเรียนสำเร็จได้อย่างรวดเร็วที่สุด โดยใช้ความอุตสาหะน้อยที่สุด)

■ **ข้อเสนอแนะ** ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. หลักสูตรระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ควรมีวิชาต่าง ๆ ที่เป็นบริบทสำหรับผู้บริหารที่จะต้องรอบรู้ครอบคลุมในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. การทำปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ ควรทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างแท้จริง
3. ควรมีการรวมตัวของสถาบันที่ผลิตมหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา ในการจัดการประชุมทางวิชาการด้านการบริหารการศึกษา ทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติให้มากยิ่งขึ้น
4. ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอนเชิงวิจัยเป็นหลัก (มหาวิทยาลัยรามคำแหงปฏิบัติเช่นนี้อยู่แล้ว) และเพิ่มอาจารย์พิเศษที่มีประสบการณ์ มีตำแหน่งในการบริหารการศึกษา และมีวิสัยทัศน์ในด้านการปฏิรูปการศึกษา
5. ควรจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาร่วมสอนกับอาจารย์ในภาควิชาฯ หรือเปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมเรียนหรือร่วมทำกิจกรรมทางวิชาการ

บทสรุป

บทเรียนจากจากมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา สามารถสรุปสาระได้บางประการ ดังนี้

1. ปริญญาที่ให้ในหลักสูตรปริญญาโท ประกอบด้วย
  - ก. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (M.A.)
  - ข. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (M.S.)
  - ค.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (M.Ed. หรือ Ed.M.)
  - ง. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตทางการศึกษา (M.S. in Ed.)
2. ปริญญาที่ให้ในหลักสูตรปริญญาเอกประกอบด้วย
  - ก.ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (Ed.D.)
  - ข.ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.)
3. หลักสูตรปริญญาบัตรเชี่ยวชาญเฉพาะทางการบริหารการศึกษา (Specialist Certificate หรือ Ed.S.) เป็นหลักสูตรอีก 1 ปี หลังสำเร็จปริญญาโทแล้ว ซึ่งเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง
4. มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เปิดสอนทั้ง 3 หลักสูตร
5. หลักสูตรปริญญาโท มักจะเรียนประมาณ 30 หรือ 32 หน่วยกิต และจบการศึกษาได้ภายใน 1 ปี ถ้าได้รับปริญญาโทแล้วได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารจำเป็นต้องเรียนให้มากขึ้น เช่น 39 หน่วยกิต เป็นต้น
6. หลักสูตรปริญญาโทนั้น นักศึกษาต้องเลือกเรียนให้ครบตามกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่กำหนด อาจเป็น 3 หรือ 4 กลุ่มวิชา
7. หลักสูตรระดับปริญญาโท นอกจากจะเรียนรายวิชาแล้ว จะต้องสอบวัดความรู้ระดับปริญญาโท (Master's Examination) หรือสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) หรือสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ในกรณีสอบไม่ผ่าน จะต้องเรียนเพิ่มเติมอีก 6 หน่วยกิต จึงจะมีสิทธิ์สอบครั้งใหม่ได้
8. กรณีที่นักศึกษาเรียนรายวิชาครบแล้ว และไม่สอบข้อเขียนอื่น ๆ จะต้องทำวิทยานิพนธ์หรือภาคินิพนธ์

9. การสมัครเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกไม่มีการสอบคัดเลือก แต่จะพิจารณาจากเอกสารต่าง ๆ ที่สำคัญเช่น

- 1) ผลการเรียน
- 2) ความสามารถทางภาษา พิจารณาจากคะแนนผลการสอบ TOEFL, GRE หรือ MELAB
- 3) จดหมายรับรอง (letters of recommendation)
- 4) เรียงความในหัวข้อ เหตุผลในการศึกษา (reason for study หรือ statement of intent)

10. การรับสมัคร ระดับปริญญาโท ปีหนึ่งรับสมัคร 2 ครั้ง ระดับปริญญาเอก ปีหนึ่งรับสมัครเพียงครั้งเดียว

11. หลักสูตรปริญญาโท ประกาศนียบัตรชั้นสูง (Ed.S.) และปริญญาเอก จะเรียนรวมกัน แต่จะมีข้อกำหนดว่าแต่ละหลักสูตรจะต้องเรียนกี่หน่วยกิต จะต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกอย่างไร และวิชาอะไร จะต้องสอบอะไรบ้าง ดังนั้นนักศึกษาปริญญาเอกจึงมีสิทธิมาเรียนรายวิชาบางรายวิชาร่วมกับนักศึกษาปริญญาโทได้ หลักสูตรแต่ละระดับไม่ได้สอนแยกออกจากกัน

12. การที่หลักสูตรปริญญาโทและหลักสูตรปริญญาเอกมีหลายปรัชญา ขึ้นกับวัตถุประสงค์หลักและจุดเน้นของหลักสูตร

13. หลักสูตรปริญญาโทหรือหลักสูตรปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา มักจะเน้นภาวะผู้นำ หรือการเป็นผู้นำ

14. หลักสูตรการเตรียมผู้บริหารระดับปริญญาโท จะเน้นการฝึกงาน (internship)

15. หลักสูตรปริญญาเอก กำหนดให้นักศึกษาต้องเรียนประจำที่มหาวิทยาลัย (residency)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตลอดจนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้วิธีวิทยาแบบผสม (mixed methodology) อาศัยกระบวนการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป (Tashakkori and Teddlie. 1998) เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยนี้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี

ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์

ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี

การวิจัยในตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการศึกษาพหุกรณี (multiple case study หรือ multi case study) ซึ่งผสมผสาน grounded theory กับกรณีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) (Leedy and Ormrod. 2001) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสังเกต การสนทนาและการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 4 แห่ง ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนเฉพาะภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนเฉพาะปริญญาโท มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนทั้งปริญญาโทและปริญญาเอก มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนใหม่ และที่เปิดสอนมานานแล้ว มหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรเป็นของตนเอง และมหาวิทยาลัยที่ใช้หลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้ศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ 1 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง และมหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง

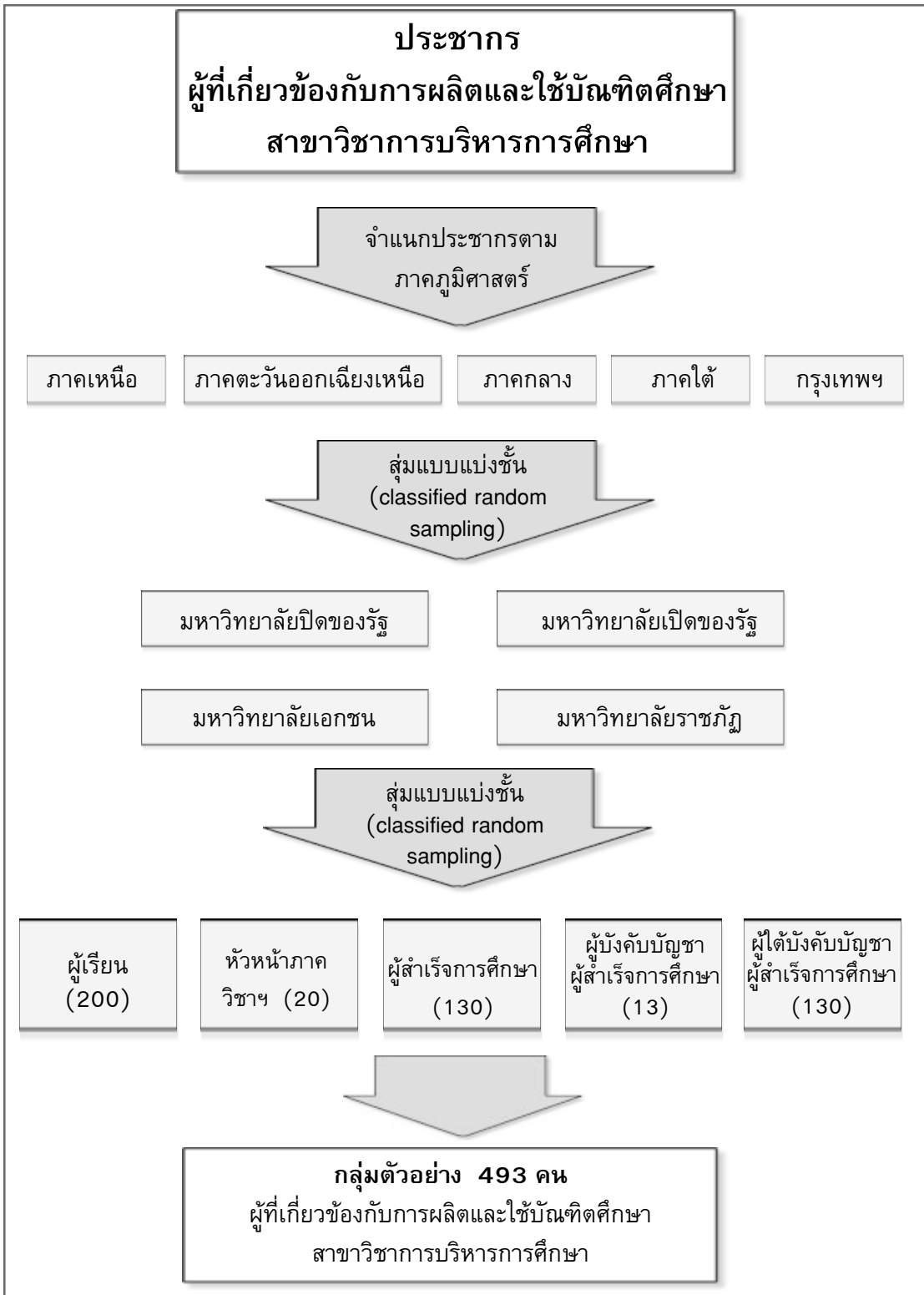
ตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรเป้าหมาย

การวิจัยในตอนนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและใช้บัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา จำแนกออกเป็น 4 ประเภทสถาบันการศึกษา ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) โดยในขั้นตอนแรก จำแนกประชากรตามภาคภูมิศาสตร์ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น (classified random sampling) จำแนกตามประเภทของสถาบันการศึกษา ให้ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตามขอบเขตของประชากร และจำแนกกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ที่กำลังศึกษาในสาขาการบริหารการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจาก 20 สถาบัน รวม 200 คน หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษาจาก 20 สถาบัน รวม 20 คน ผู้สำเร็จการศึกษาจาก 13 เขตพื้นที่การศึกษา รวม 130 คน ผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษาจาก 13 เขตพื้นที่การศึกษา รวม 13 คน และผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษาจาก 13 เขตพื้นที่การศึกษา รวม 130 คน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม ต้องสอดแทรก (nested) อยู่ในลักษณะของประเภทสถาบัน 4 ประเภท รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 493 คน แสดงดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามฉบับหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามผู้ใต้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา

2) จัดทำเครื่องมือฉบับร่าง เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

3) ทดลองใช้เครื่องมือเฉพาะส่วนที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม จำแนกเป็นกลุ่มผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร 30 คน กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร 30 คน กลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา (ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร) จำนวน 30 คน กลุ่มหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน กลุ่มผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา (ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ในปริมณฑลรอบกรุงเทพมหานคร) จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค หากพบว่า ค่าความเชื่อมั่นที่ตัดข้อนั้นทิ้ง (alpha if deleted item) ข้อใดมีค่าต่ำกว่าค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ โดยไม่ตัดข้อใดทิ้งเลย ผู้วิจัยจะทำการปรับปรุงข้อคำถามข้อนั้น หรือตัดทิ้งกรณีได้ค่าความเชื่อมั่นต่ำกว่า .70 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ โดยไม่ตัดข้อใดทิ้งเลย มีค่าดังนี้

ฉบับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .890

ฉบับผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .815

ฉบับหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .735
 ฉบับผู้บังคับบัญชาการศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .741
 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามและต้องปรับปรุงข้อคำถามบางข้อหาก
 ตัดทิ้งแล้ว ทำให้ค่าความเชื่อมั่นลดลง

4) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดพิมพ์ฉบับจริงเพื่อเก็บรวบรวม
 ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าสถิติจำนวนและร้อยละสำหรับข้อคำถาม
 ที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อคำถามที่เป็น
 แบบมาตราส่วนประมาณค่า และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อคำถามปลายเปิด

การแปลผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00-1.49	หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือความคิดเห็นน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมหรือความคิดเห็นมากที่สุด

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนำเสนอเป็นกราฟแท่ง และตาราง
 ประกอบคำบรรยาย โดยจำแนกตามประเภทของสถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยปิด
 ของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ตอนที่ 3 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยตอนนี้ คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูลไว้ล่วงหน้าก่อนการลงพื้นที่ศึกษา โดยใช้หลักวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) ว่า บุคคลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับการจ้างทำวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษานี้จึงประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้รับจ้างวิเคราะห์ข้อมูล/ผู้รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้สอนปริญญาโท สาขา

การบริหารการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพวิทยานิพนธ์ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความเพียงพอของข้อมูลที่ได้รับ

วิธีการศึกษาในตอนนี้ เป็นการสนทนาและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก (In deep Interview) ซึ่งเป็นการพูดคุยซักถามตัวต่อตัว ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกที่จะพบปะกับผู้วิจัย นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาเอกสารและสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างทำวิทยานิพนธ์

ตอนที่ 4 การวิจัยเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์

การศึกษาในตอนนี้ เป็นการศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ปรากฏเป็นเอกสาร เอกสารสำคัญ ได้แก่ ปรินทิพ/วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ที่สภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทแล้ว

ข้อมูลที่ได้ในการศึกษาตอนนี้ ได้มาจากเอกสารที่มีผู้นำมามอบให้ และสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเพื่อหาข้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน จากนั้นจึงนำไปเปรียบเทียบกับต้นฉบับ

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อคำถามปลายเปิด การสรุป/จำแนกประเด็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแบบพหุกรณี การวิเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังคงดำเนินต่อไปภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นลง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบมิติทั้งความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของข้อมูลที่ได้อยู่ทุกขณะ เพื่อนำมาสู่การสร้างมโนทัศน์และจัดหมวดหมู่ข้อมูลให้สามารถอธิบายสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตลอดจนการจ้างทำวิทยานิพนธ์สาขาการบริหารการศึกษาให้มากที่สุด การเก็บรวบรวมข้อมูลจะสิ้นสุดลง เมื่อผู้วิจัยพบว่าได้ข้อสรุปที่เพียงพอแล้ว

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ การลอกวิทยานิพนธ์/ปรินทิพ/วิทยานิพนธ์ใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาโดยเริ่มต้นจากการจำแนกสถาบันผู้ผลิต ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ชื่อเจ้าของวิทยานิพนธ์/ปรินทิพ/วิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบ และพิจารณาเนื้อหาอย่างละเอียดเรียงตามลำดับหน้า แล้วจัดบันทึกประเด็นที่พบทั้งการลอกบางส่วนและลอกทั้งฉบับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การศึกษาพหุกรณี การศึกษาเอกสาร และการศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ที่ระบุว่า “เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา” ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี
- ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
- ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์
- ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี

กรณีศึกษาในการวิจัยนี้เป็นการศึกษาพหุกรณี (multiple case study หรือ multicase study) ศึกษาด้วยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และจากการสังเกต แล้วจึงสรุปสาระเป็นรายกรณี จากนั้นจึงสรุปความเหมือนและความต่างของกรณีต่างๆ ที่ศึกษา กรณีที่ศึกษาในการวิจัยนั้นประกอบด้วย

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏ	1	แห่ง
2. มหาวิทยาลัยเอกชน	2	แห่ง
3. มหาวิทยาลัยของรัฐ	1	แห่ง

สาระโดยสรุปของแต่ละกรณีตัวอย่าง มีดังนี้

1.1 กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่งที่เปิดสอนปริญญาโทสาขาวิชาการบริหาร การศึกษานั้น ใช้หลักสูตรร่วมกัน คือ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา สถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2540 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2543) หลักสูตรนี้มี วัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อให้มหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่ลึกและกว้าง มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและมีความพร้อมที่จะเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและผู้สนับสนุนการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เข้ารับการศึกษากลายเป็นผู้มีความรอบรู้ สามารถนำหลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี

3) ให้ผู้เข้ารับการศึกษามีสามารถใช้หลักการและระเบียบวิธีการวิจัยทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาและงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมวิถยฐานะของนักบริหารการศึกษาในท้องถิ่น ให้สูงขึ้น

จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรทั้งแผน ก (2) และแผน ข นักศึกษา จะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 45 หน่วยกิต โดยแผน ก (2) ทำวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต แผน ข ทำภาคนิพนธ์ 6 หน่วยกิต องค์กรประกอบของรายวิชาประกอบด้วยวิชาสัมพันธ์ วิชาเฉพาะด้าน (หรือวิชาเอก) บัณฑิตและเลือก วิทยานิพนธ์หรือภาคนิพนธ์ และวิชา เสริมซึ่งไม่นับหน่วยกิต

สถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษานี้ เปิดสอนหลักสูตรการบริหารการศึกษา ระดับปริญญาโท ภาคพิเศษ แผน ก (ทำวิทยานิพนธ์จำนวน 12 หน่วยกิต) ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 โดยเปิดรับสมัครนักศึกษารุ่นแรก จำนวน 30 คน แต่มีผู้สอบผ่าน เกณฑ์เพียง 29 คน จากจำนวนผู้สมัครทั้งหมด 170 คน และในปีการศึกษา 2542 เปิด รับสมัครนักศึกษา รุ่นที่ 2 จำนวน 40 คน แต่มีผู้สอบผ่านเกณฑ์จำนวน 38 คน จาก จำนวนผู้สมัครทั้งหมด 120 คน ต่อมาในปีการศึกษา 2543 งดการเปิดรับสมัคร เนื่องจาก อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีจำนวนน้อย ต่อมาในปีการศึกษา 2544 เปิดรับสมัครนักศึกษารุ่นที่ 3 ปรากฏว่ามีผู้สมัครน้อยมาก คือ จำนวน 32 คน

ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้ดำเนินการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์เหมือนเดิม แต่ไม่ได้ใช้เกณฑ์ในการตัดสินผู้สอบได้ แต่เป็นการสอบเพื่อดูพื้นฐานความรู้เดิมและบุคลิกลักษณะเท่านั้น ประกาศผลการสอบโดยรับผู้สมัครทุกคนเป็นนักศึกษา ต่อมาในปีการศึกษา 2545 เปิดรับสมัครนักศึกษาแต่มีผู้มาสมัครไม่ถึง 20 คน จึงไม่ได้เปิดสอนในปีนั้น จากการสัมภาษณ์ประธานสาขาวิชาการบริหารการศึกษาถึงสาเหตุที่จำนวนผู้สมัครลดลงอย่างมากตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 พบว่ามีสาเหตุ 3 ประการ คือ (1) มีสถาบันอุดมศึกษาอื่นมาเปิดศูนย์เพื่อสอนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในจังหวัดใกล้เคียง ทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกมากขึ้น (2) นักศึกษารุ่นแรกจบภายในเวลาที่กำหนดเพียง 5 คน และมีการทยอยจบไปเรื่อยๆ ซึ่งทำให้มีการบอกต่อกันปากต่อปากว่า “เรียนที่สถาบันแห่งนี้แล้วจบช้า และจบยาก”

สำหรับในปีการศึกษา 2546 ได้เปิดรับนักศึกษาอีก มีผู้มาสมัคร 10 คน และในวันสอบมีผู้มาสอบ 8 คน สถาบันใช้กระบวนการสอบเหมือนเดิม และประกาศผลโดยรับทั้ง 8 คน เป็นนักศึกษารุ่นที่ 4 เป็นที่น่าสังเกตว่า นักศึกษาทั้ง 8 คนนี้ไม่ได้เป็นผู้บริหารแต่เป็นครูผู้สอน และในปีการศึกษา 2547 ได้มีนักศึกษาที่เข้าโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาหลักสูตรระดับ ป. บัณฑิต มาเรียนต่อยอดในระดับปริญญาโทอีก 14 คน ซึ่งมาเรียนร่วมกับนักศึกษารุ่นที่ 4 รวมเป็นนักศึกษา 22 คน

ในปีการศึกษา 2547 ทางสถาบันแห่งนี้ได้มีนโยบายไปเปิดศูนย์บริการการศึกษาภายนอกสถาบัน เพื่อคลุมพื้นที่เขตบริการของตนเองไว้ เนื่องจากมีสถาบันในกรุงเทพฯ มาเปิดศูนย์บริการทางการศึกษา และมีผู้เรียนในเขตพื้นที่นิยมไปเรียนเนื่องจากสามารถเรียนจบเร็ว การเรียนก็เรียนแบบให้จบเป็นแต่ละรายวิชา มีลักษณะเป็นรายวิชาเป็นตอน (block course) โดยใช้เวลาแทบทั้งวันต่อเนื่องกันประมาณ 4 สัปดาห์บ้าง 8 สัปดาห์บ้าง (เฉพาะเสาร์-อาทิตย์) สำหรับวิทยานิพนธ์มีการช่วยกันค้ำไว้โดยมีกระบวนการช่วยเหลือนักศึกษาที่ทำให้นักศึกษาจบเร็ว ซึ่งสถาบันแห่งนี้จะใช้การประชาสัมพันธ์ว่า “มาเรียนแล้วจบเร็วแน่นอน” ทำให้มีผู้สนใจเข้าเรียนจำนวนมาก และนักศึกษาจะมาเข้าเรียนในภาคเรียนไหนก็ได้ แต่สามารถจบพร้อมๆ กับคนอื่นที่มาเรียนอยู่ก่อนแล้ว ด้วยการพบปัญหาการแข่งขันทางการบริการการศึกษา ทำให้สถาบันที่เป็นกรณีศึกษาได้ไปเปิดศูนย์บริการการศึกษา ณ โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง โดยการเปิดรับสมัครและไม่มีการสอบเข้า ได้นักศึกษารุ่นที่ 1 จำนวน 22 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ศีกษานิเทศก์ 2 คน นักวิชาการ 1 คน และครูผู้สอน 14 คน สำหรับผู้สอนใช้คณาจารย์ชุดเดียวกับที่สอนในสถาบัน

สำหรับผู้สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในระยะเริ่มแรกใช้ผู้สอนทั้งจากภายในและภายนอกสถาบัน สำหรับคณาจารย์ภายในสถาบันใช้วิธีการพิจารณาอาจารย์ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม คือ วุฒิการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา และมีตำแหน่งทางวิชาการ ส่วนอาจารย์พิเศษจากภายนอกสถาบันใช้วิธีการเชิญอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการจากมหาวิทยาลัยมาสอน และอาจารย์ในกรุงเทพมหานครมาสอน หลังจากที่เปิดรับนักศึกษารุ่นที่ 2 จะใช้อาจารย์ภายในสถาบันเพิ่มมากขึ้น ส่วนอาจารย์พิเศษจากภายนอกจะใช้เฉพาะอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการจากมหาวิทยาลัยเท่านั้น และในการสอนนักศึกษารุ่นปัจจุบัน คือ รุ่นที่ 4 และรุ่นที่ 1 ของศูนย์ภายนอกสถาบัน ใช้อาจารย์ภายในสถาบันเท่านั้น โดยการจัดอาจารย์ผู้สอนเป็นทีมในแต่ละวิชา และใช้วิธีการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องจากภายนอกมาบรรยายเป็นครั้งคราว

ส่วนนักศึกษาที่เลือกมาเรียนที่สถาบันแห่งนี้ จากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ที่เลือกเรียนที่นี่ เพราะเคยเป็นศิษย์เก่าของสถาบันแห่งนี้ เหตุผลรองลงมา คือ สถาบันตั้งอยู่ใกล้ สามารถเดินทางมาเรียนสะดวก

1.2 กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนแห่งที่ 1

มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งนี้ได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัยให้เปิดสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จากการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ สามารถสรุปสาระสำคัญบางประการได้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร หลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการ “นักบริหารจัดการศึกษา” ระดับมหาบัณฑิตที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาเชิงรุกทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับที่สูงกว่า โดยมีคุณลักษณะเฉพาะดังต่อไปนี้

- 1.1) มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสังคมอนาคต
- 1.2) สามารถบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน
- 1.3) สามารถกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษา
- 1.4) สามารถบริหารงานวิชาการ งานบุคคล และบริหารทรัพยากรทางการศึกษาโดยใช้โรงเรียนและชุมชนเป็นฐาน

1.5) สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษาและคุณภาพ การศึกษา

1.6) สามารถพัฒนาวิชาชีพ และยึดมั่นในคุณธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ

1.7) สามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารการศึกษา หรือบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษาเฉพาะทางของภาครัฐหรือภาคเอกชนตามความ สนใจ

2) จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตร ทั้งแผน ก และแผน ข นักศึกษาจะต้อง เรียนไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต โดยแผน ก ทำวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต แผน ข ทำ สารนิพนธ์ 6 หน่วยกิต

ผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ปรากฏว่ามีผู้สำเร็จการศึกษาได้ ภายใน 2 ปีการศึกษาเป็นบางราย

3) จำนวนนักศึกษา จากข้อกำหนดของหลักสูตรให้รับนักศึกษาปีละ 70 คน ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2544 รับนักศึกษา 80 คน ปีการศึกษา 2545 รับนักศึกษา 105 คน และปีการศึกษา 2546 รับนักศึกษา 75 คน โดยที่นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนแผน ข นักศึกษามีทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน

4) อาจารย์ประจำในการขอเปิดดำเนินการหลักสูตร มีรายชื่ออาจารย์ ประจำ 15 คน วุฒิปริญญาเอก 4 คน วุฒิปริญญาโท 11 คน จากเอกสารปรากฏว่ามี อาจารย์ที่สำเร็จปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา 1 คน และปริญญาโท 4 คน

ในเอกสารการขอรับรองมาตรฐานหลักสูตร ปรากฏมีรายชื่ออาจารย์ ประจำ 29 คน ในจำนวนนี้มีวุฒิทางการบริหารการศึกษา จำนวน 12 คน

จากการศึกษาเอกสาร พบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ที่ปรากฏใน ตารางสอนเป็นอาจารย์พิเศษ อาจารย์ประจำหลายรายไม่มีชื่อเป็นอาจารย์ผู้สอน และ อาจารย์ประจำอีกหลายรายขาดคุณสมบัติที่จะเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือ สารนิพนธ์ตามเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย

5) การปรับปรุงหลักสูตร สภามหาวิทยาลัยฯ ให้ความเห็นชอบในการ ปรับปรุงหลักสูตรโดยปรับปรุงหน่วยกิตจากสารนิพนธ์ 6 หน่วยกิต เป็นการศึกษาค้นคว้า อิสระ 3 หน่วยกิต และเพิ่มรายวิชาเลือกอีก 3 หน่วยกิต

เนื่องจากการปรับปรุงหลักสูตรนี้ไม่มีผลกระทบต่อโครงสร้างเดิมของ หลักสูตร และไม่ขัดแย้งกับเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย ดังนั้น คณะกรรมการ

พิจารณาการขอเปิดดำเนินการหลักสูตรและการรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จึงให้ความเห็นชอบเมื่อเดือนมิถุนายน 2547

6) แหล่งการเรียนรู้ โดยที่แหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ หอสมุดและศูนย์คอมพิวเตอร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยได้พยายามปรับปรุงและพัฒนาในเรื่องนี้ แต่ปัญหาที่สำคัญคือ การจำแนกหนังสือการบริหารการศึกษากับบริหารธุรกิจ และปัญหาที่นักศึกษาไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าที่หอสมุด

7) การสอบประมวลความรู้ ถึงแม้ว่านักศึกษาจะมีความรู้ความสามารถในการสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ข้อเขียน แต่มีปัญหาในการสอบประมวลความรู้ปากเปล่า โดยที่สอบครั้งที่ 1 เข้าสอบ 16 คน ไม่ผ่าน 1 คน สอบครั้งที่ 2 เข้าสอบ 66 คน ไม่ผ่าน 8 คน สอบครั้งที่ 3 เข้าสอบ 110 คน สอบไม่ผ่าน 19 คน

8) ปัญหาของนักศึกษา จากการสัมภาษณ์นักศึกษาพบปัญหาบางประการดังนี้

8.1) นักศึกษาบางคนต้องเดินทางมาเรียนไป-กลับ มากกว่า 200 กิโลเมตร ทำให้เกิดปัญหาเรื่องเวลาและค่าใช้จ่าย

8.2) ค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน นักศึกษาบางรายต้องกู้สหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อเป็นค่างลงทะเบียน

8.3) เนื่องจากห้องเรียนมีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ขาดโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์ทางวิชากับผู้สอนในชั้นเรียน

8.4) การเรียนการสอนบางวิชา เช่น วิชาวิจัย ขาดความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ

8.5) นักศึกษาไม่มีเวลาที่จะค้นคว้าในหอสมุด

9) ประเด็นอื่น ๆ

ในรอบ ๆ 3 ปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้เปลี่ยนอาจารย์หัวหน้าสาขาวิชา 1 ครั้ง

1.3 กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนแห่งที่ 2

มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งนี้ได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัยให้เปิดสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จากการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ สามารถสรุปสาระสำคัญบางประการได้ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร หลักสูตรนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมวิทยฐานะของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สนับสนุนการศึกษาในท้องถิ่นให้สูงขึ้น

1.2) เพื่อผลิตมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษาที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) เป็นผู้มีความรู้กว้างและรู้ลึกในหลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา สามารถประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ข) เป็นผู้สามารถวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นโดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสามารถใช้หลักการหรือระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษาเพื่อการวางแผน แก้ไขปัญหา และพัฒนาการของท้องถิ่นให้เกิดผลดีมีคุณภาพ

(ค) มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่เสมอ

2) จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตร ทั้งแผน ก และแผน ข นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 45 หน่วยกิต โดยแผน ก ทำวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต แผน ข ทำสารนิพนธ์ 6 หน่วยกิต องค์ประกอบของรายวิชาประกอบด้วยวิชาพื้นฐาน วิชาเอกบังคับ วิชาเอกเลือก วิชาเลือกเสรี และวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

ผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ปรากฏว่ามีผู้สำเร็จการศึกษาได้ภายใน 2 ปีการศึกษา เป็นบางราย

3) จำนวนนักศึกษา จากข้อกำหนดของหลักสูตรให้รับนักศึกษาได้ปีละ 55 คน ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 มีนักศึกษา 119 คน นักศึกษา รุ่นที่ 2 ในปีการศึกษา 2546 มี 84 คน โดยรับนักศึกษาใหม่ทุกภาคเรียนในปีแรก นักศึกษามีทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน

4) อาจารย์ประจำในการขอเปิดดำเนินการหลักสูตรมีรายชื่ออาจารย์ประจำ 8 คน วุฒิปริญญาเอก 4 คน วุฒิปริญญาโท 4 คน จากเอกสารปรากฏว่ามีอาจารย์ที่

สำเร็จปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา 2 คน และอาจารย์วุฒิปริญญาโทไม่มีผู้ใดจบสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ในเอกสารการขอรับรองมาตรฐานหลักสูตร ปรากฏว่ามีรายชื่ออาจารย์ประจำ 15 คน วุฒิปริญญาเอก 10 คน วุฒิปริญญาโท 5 คน จากเอกสารปรากฏว่าจบปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา 4 คน และปริญญาโท 2 คน

จากการศึกษาเอกสารพบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ที่ปรากฏในตารางสอนเป็นประจำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

5) การปรับปรุงหลักสูตร เนื่องจากเปิดดำเนินการได้ไม่นานจึงยังไม่มี การปรับปรุงหลักสูตร

6) แหล่งการเรียนรู้ โดยที่แหล่งการเรียนรู้สำคัญ ได้แก่ หอสมุดและศูนย์คอมพิวเตอร์ ซึ่งมหาวิทยาลัยได้พยายามปรับปรุงและพัฒนา แต่จำนวนหนังสือยังมีน้อย นักศึกษาไม่มีเวลามายืม หนังสือยังปนกันอยู่ระหว่างหนังสือบริหารศึกษากับหนังสือบริหารธุรกิจ

7) การสอบประมวลความรู้ ในระยะแรกดำเนินการไปตามข้อกำหนดในหลักสูตร และไม่ผ่านการสอบเป็นจำนวนน้อย

8) ปัญหาของนักศึกษา จากการสัมภาษณ์นักศึกษาพบปัญหาบางประการดังนี้

8.1) เนื่องจากผู้เรียนมีจำนวนมาก จึงทำให้นักศึกษาขาดโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์ทางวิชากับอาจารย์ผู้สอนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

8.2) นักศึกษาไม่มีเวลาค้นคว้าในห้องสมุด

8.3) มีปัญหาการทำวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ ทั้งในเรื่องข้อจำกัดของเวลาของนักศึกษาและประสบการณ์ในการให้คำแนะนำในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของอาจารย์

8.4) การเรียนการสอนบางวิชาขาดความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ เช่น วิชาวิจัย

1.4 กรณีศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ

ในปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยรัฐแห่งนี้เปิดสอนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา นักศึกษาภาคปกติ รุ่นที่ 32 นักศึกษาภาคพิเศษรุ่นที่ 16 และ นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษารุ่นที่ 8 สำหรับหลักสูตรปริญญาโท ฉบับนี้เป็นหลักสูตรปรับปรุงใหม่ เริ่มใช้ตั้งแต่การศึกษา 2543 เป็นต้นมา โปรแกรมมีทั้ง แผน ก (2) และแผน ข ทั้งสองโปรแกรมมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน ดังนี้

แผน ก (2)

เพื่อผลิตมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษาให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและระบบคุณค่าแห่งสังคมไทยโดยรวม ท้องถิ่น และชุมชน
2. เป็นนักบริหารมืออาชีพที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ก้าวทันมิติแห่งการเปลี่ยนแปลง
3. มีความรู้ความสามารถในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาให้บรรลุผล
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน
5. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและมีคุณธรรมจริยธรรม

แผน ข

เพื่อผลิตมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษาให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและระบบคุณค่าแห่งสังคมไทยโดยรวม ท้องถิ่น และชุมชน
2. เป็นนักบริหารมืออาชีพที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ก้าวทันมิติแห่งการเปลี่ยนแปลง
3. มีความรู้ความสามารถในการศึกษาค้นคว้า สามารถนำเอาทฤษฎีหรือผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการบริหารการศึกษา
4. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน
5. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและมีคุณธรรมจริยธรรม

โครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรนี้ทั้งแผน ก (2) และแผน ข นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต องค์ประกอบของรายวิชาประกอบด้วย วิชาพื้นฐานทางการศึกษา วิชาเอก บัณฑิต วิชาเอกเลือก วิชาเลือกเสรี วิทยานิพนธ์ (12 หน่วยกิต) หรือสารนิพนธ์ (6 หน่วยกิต)

อาจารย์ผู้สอน

ในตอนปรับปรุงหลักสูตรมีอาจารย์ประจำในภาควิชาการบริหารการศึกษา 8 คน วุฒิปริญญาเอก 5 คน วุฒิปริญญาโท 3 คน ในปัจจุบันมีอาจารย์ประจำ 7 คน อาจารย์พิเศษแบบประจำ 1 คน เป็นอาจารย์วุฒิปริญญาเอก 7 คน

นอกจากอาจารย์ดังกล่าวข้างต้น มีอาจารย์ในภาควิชาอื่นมาร่วมเป็นกรรมการบริหารหลักสูตรอีก 3 คน อาจารย์ทั้ง 3 คนนี้มีวุฒิปริญญาเอก ได้ร่วมสอนและร่วมคุม วิทยานิพนธ์ด้วย นอกจากนั้นรายวิชาพื้นฐานการศึกษา เช่น วิจัย ปรัชญา สังคม จิตวิทยา หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ มีอาจารย์จากภาควิชาอื่นๆ มาสอน

นักศึกษา

นักศึกษาภาคปกติ รุ่นที่ 28 ถึงรุ่นปัจจุบัน (รุ่นที่ 32) มีจำนวน 11, 18, 9, 11 และ 8 คน ตามลำดับ นักศึกษาภาคพิเศษรุ่นที่ 12 ถึงรุ่นปัจจุบัน (รุ่นที่ 16) มีจำนวน 25, 31, 24 และ 31 คน ตามลำดับ สำหรับนักศึกษาปริญญาเอก ตั้งแต่รุ่นที่ 5 ถึงรุ่นปัจจุบัน (รุ่นที่ 8) ซึ่งเปิดปีเว้นปี มีจำนวน 11, 10, 12 และ 8 คน ตามลำดับ

นอกจากนักศึกษาดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยได้เปิดสอนปริญญาโทภาคพิเศษ อีก 2 แห่ง แห่งแรกสถานที่เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย มีนักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ถึง 2547 จำนวน 37, 25 และ 12 คน ตามลำดับ อีกแห่งหนึ่งเป็นโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนาบุคลากรกับสถาบันอื่นๆ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ถึง 2547 มีนักศึกษาจำนวน 26, 38 และ 19 คน ตามลำดับ

แหล่งการเรียนรู้

มหาวิทยาลัยมีหอสมุดและศูนย์คอมพิวเตอร์ที่ค่อนข้างทันสมัย สำหรับหอสมุดนั้นมีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ มาใช้บริการค่อนข้างมากเนื่องจากจะมีหนังสือวารสาร วิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์เป็นจำนวนมากแล้ว ยังมีฐานข้อมูลอื่นๆ สำหรับสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์อีกด้วย

การสอบประมวลความรู้ระดับปริญญาโท

มหาวิทยาลัยกำหนดให้สอบประมวลความรู้ทั้งวิชาพื้นฐานและวิชาเอก วิชาพื้นฐานนั้นนักศึกษาต้องสอบวิจัย และเลือกสอบอีก 3 วิชาจาก 4 วิชา ต่อไปนี้ ปรัชญาทางการศึกษา พื้นฐานทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พื้นฐานทางจิตวิทยาของการศึกษาและเทคโนโลยีทางการศึกษา การสอบประมวลความรู้วิชาพื้นฐานกับวิชาเอกมีระยะเวลาห่างกันประมาณ 1 สัปดาห์ โดยมีแต่การสอบข้อเขียนไม่มีการสอบปากเปล่า โดยทั่วไปนักศึกษาไม่มีปัญหาในการสอบประมวลความรู้วิชาเอก แต่มักจะมีปัญหาในการสอบประมวลความรู้วิชาพื้นฐานรายวิชาวิจัย

การคัดเลือกเข้าศึกษาระดับปริญญาโท

กระบวนการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อพิจารณาจาก

1. เอกสาร โดยพิจารณาจากประวัติการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น
2. การสอบสัมภาษณ์

การทำวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

นักศึกษาภาคปกติจะทำวิทยานิพนธ์ (12 หน่วยกิต) สำหรับนักศึกษาภาคพิเศษจะทำสารนิพนธ์ (6 หน่วยกิต)

การสำเร็จการศึกษา

นักศึกษาภาคพิเศษนั้นจะมีนักศึกษาในทุกรุ่นและทุกแห่งที่เปิดสอนโดยเปิดสอน 3 แห่ง จะสามารถจบการศึกษาได้ภายใน 2 ปีการศึกษา

หลักสูตรปริญญาเอก

หลักสูตรปริญญาโทและหลักสูตรปริญญาเอกแยกออกจากกัน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่สอนทั้งปริญญาโทและปริญญาเอก นักศึกษาบางรายสามารถจบการศึกษากายใน 3 ปีการศึกษา

ข้อสรุป

จากกรณีศึกษาสามารถสรุปได้บางประการดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรปริญญาโทส่วนใหญ่ ทั้งแผน ก (2) และแผน ข มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน แต่มีบางมหาวิทยาลัยวัตถุประสงค์ของแผน ก (2) อย่างหนึ่งและวัตถุประสงค์

ของแผน ข อีกอย่างหนึ่ง ที่เป็นเช่นนี้เพราะรายวิชาและกระบวนการเรียนการสอนทั้งสองแผนเหมือนกันบ้างและต่างกันบ้าง แผน ก (2) เป็นการผลิตงานวิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่สำหรับแผน ข นั้นเป็นการบริโภคนงานวิจัยหรือนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

2. จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตหลักสูตรปริญญาโทของกรณีศึกษาอยู่ระหว่าง 40-45 หน่วยกิต เมื่อไปวิเคราะห์เอกสารเพิ่มเติมจากเอกสารหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ทบวงมหาวิทยาลัยหรือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอนุมัติแล้ว จำนวน 16 มหาวิทยาลัย พบว่า จำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรมีดังนี้

จำนวน	39	หน่วยกิต	มี	1	แห่ง
จำนวน	40	หน่วยกิต	มี	1	แห่ง
จำนวน	42	หน่วยกิต	มี	9	แห่ง
จำนวน	45	หน่วยกิต	มี	4	แห่ง
จำนวน	48	หน่วยกิต	มี	1	แห่ง

โดยที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดว่าจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อย 36 หน่วยกิต จากกรณีศึกษาปรากฏว่าจำนวนหน่วยกิตของแผน ก (2) และแผน ข มีเท่ากัน

3. หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก

มหาวิทยาลัยไทยทั้งของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนทั้งปริญญาโทและปริญญาเอกมีหลักสูตรแยกจากกัน โดยมีปริญญาโทหลักสูตรหนึ่ง ปริญญาเอกอีกหลักสูตรหนึ่ง

4. จำนวนนักศึกษา

นักศึกษาในหลักสูตรแผน ก (2) มีจำนวนน้อย แต่นักศึกษาในหลักสูตรแผน ข มีจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาภาคปกติมีจำนวนน้อยหรือไม่มีเลย นักศึกษาภาคพิเศษมีจำนวนมาก นักศึกษาที่มีจำนวนมาก คือ นักศึกษาแผน ข ภาคพิเศษ จำนวนของนักศึกษามีแนวโน้มจะลดลง

5. อาจารย์ผู้สอน

บางมหาวิทยาลัยมีปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ประจำที่มีวุฒิปริญญาโทหรือปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีอาจารย์ประจำครบตามเกณฑ์มาตรฐาน

ของหลักสูตรแต่ก็เป็นอาจารย์ในสาขาอื่น แต่ก็แก้ปัญหาโดยใช้อาจารย์พิเศษ อาจารย์ประจำมีชื่อในหลักสูตรแต่ไม่มีภาระงานสอนคณาวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

6. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

บางมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาจำนวนมาก การเรียนจัดเป็นกลุ่มใหญ่และเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์ ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนจึงมีค่อนข้างน้อย ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน อาจารย์พิเศษอาจมีข้อจำกัดเรื่องเวลา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีผลกระทบต่อคุณภาพของวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

7. คุณลักษณะของนักศึกษา

นักศึกษาในหลักสูตรปริญญาโทมีทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเรียนร่วมกันในชั้นเดียวกัน การเรียนการสอนจึงไม่อาจกำหนดจุดเน้นได้ว่าหลักสูตรมุ่งที่จะพัฒนาผู้บริหาร หรือเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้บริหาร

8. เวลาในการศึกษา

8.1 มหาวิทยาลัยใช้วิธีการจัดการที่จะให้นักศึกษาจบได้ภายใน 2 ปี

8.2 นักศึกษาภาคพิเศษใช้เวลาในการเดินทางมาเรียน เฉพาะวันเสาร์ - อาทิตย์ จึงไม่มีเวลาพอที่จะค้นคว้าในห้องสมุด

9. การสอบประมวลความรู้

9.1 การสอบประมวลความรู้นั้น ทุกมหาวิทยาลัยต้องสอบข้อเขียน แต่บางมหาวิทยาลัยสอบปากเปล่าด้วย

9.2 บางมหาวิทยาลัยสอบประมวลความรู้เฉพาะวิชาเอกเท่านั้น แต่บางมหาวิทยาลัยสอบวิชาพื้นฐาน เช่น วิชาวิจัยอีกด้วย

9.3 บางมหาวิทยาลัยกำหนดว่านักศึกษาจะต้องสอบภาษาอังกฤษด้วย ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดอย่างหนึ่งในการสำเร็จการศึกษา

10. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้สำเร็จการศึกษาช้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดเรื่องเวลาของนักศึกษา การเรียนการสอนวิชาวิจัยที่เน้นเชิงทฤษฎีมากกว่าจะนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ประสบการณ์วิจัยด้านการบริหารการศึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ จริยธรรมในการวิจัยของผู้เกี่ยวข้อง จึงทำให้ทางมหาวิทยาลัยหลีกเลี่ยงการทำสารนิพนธ์ (6 หน่วยกิต) โดยลดจำนวนหน่วยกิตลงเหลือ 3 หน่วยกิต และเปลี่ยนสารนิพนธ์เป็นรายวิชา

11. การเรียนการสอน

คำอธิบายรายวิชา บางรายวิชาในหลักสูตรมีลักษณะเป็นแท่ง ระบุเฉพาะประเด็นหรือเฉพาะสาขาของการบริหารการศึกษา ไม่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับสาขาอื่น ๆ ของการบริหารการศึกษา หรือสาขาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับการบริหารการศึกษา

อาจารย์ผู้สอนบางราย มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่าผู้เรียน จึงมีผลทำให้เน้นการสอนเชิงทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ และขาดการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติ นอกจากนี้ อาจารย์บางรายมีการเรียนรู้และประสบการณ์ไม่สอดคล้องกับวิชาที่สอน จึงทำให้การเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปัญหาความเป็นจริงในโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำเสนอตั้งแต่ประเด็นของการรับเข้าเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การสำเร็จการศึกษา และคุณภาพบัณฑิต ซึ่งได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสอบถามฉบับผู้เรียน แบบสอบถามฉบับหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา แบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา แบบสอบถามผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา และแบบสอบถามผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์บางส่วนได้พยายามจำแนกประเด็นที่วิเคราะห์ตามแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ รวมจำนวนสถาบันการศึกษาที่ใช้วิเคราะห์ทั้งสิ้น 21 สถาบันการศึกษา ผลการวิเคราะห์ที่สำคัญ ปรากฏดังนี้

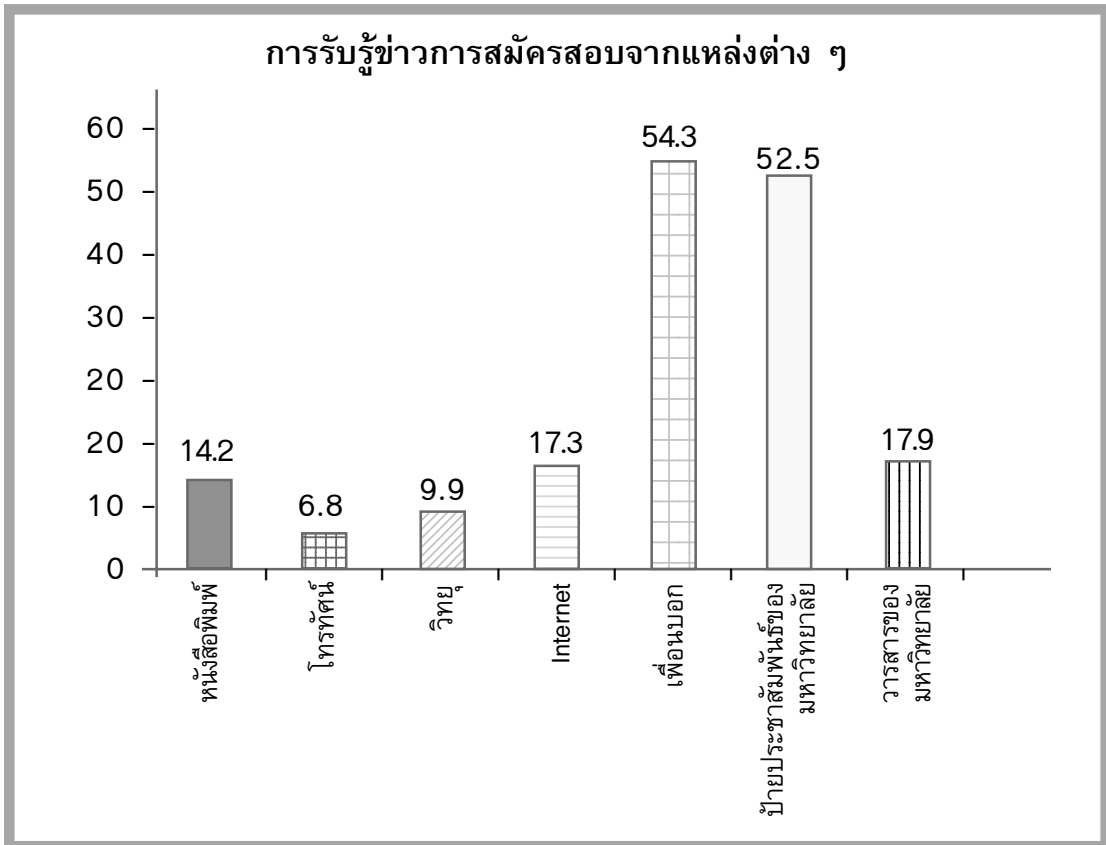
1. การรับเข้าเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับเข้าเรียน จากนิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ และจากหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา นำเสนอ 4 ประเด็น ประกอบด้วย การรับรู้ข่าว การสมัครเข้าศึกษาต่อ วิชาที่สอบคัดเลือก ค่าใบสมัครสอบ ค่าสมัครสอบ และการรับเข้าศึกษาต่อ ดังนี้

1.1 การรับรู้ข่าวการสมัครเข้าศึกษาต่อ

ภาพประกอบ 4.1 ร้อยละของการรับรู้ข่าวการสมัครเข้าศึกษาต่อจากแหล่งต่าง ๆ

หนังสือพิมพ์ n = 23

โทรทัศน์ n = 11

internet n = 28

เพื่อนบอก n = 88

วารสารของมหาวิทยาลัย n = 29

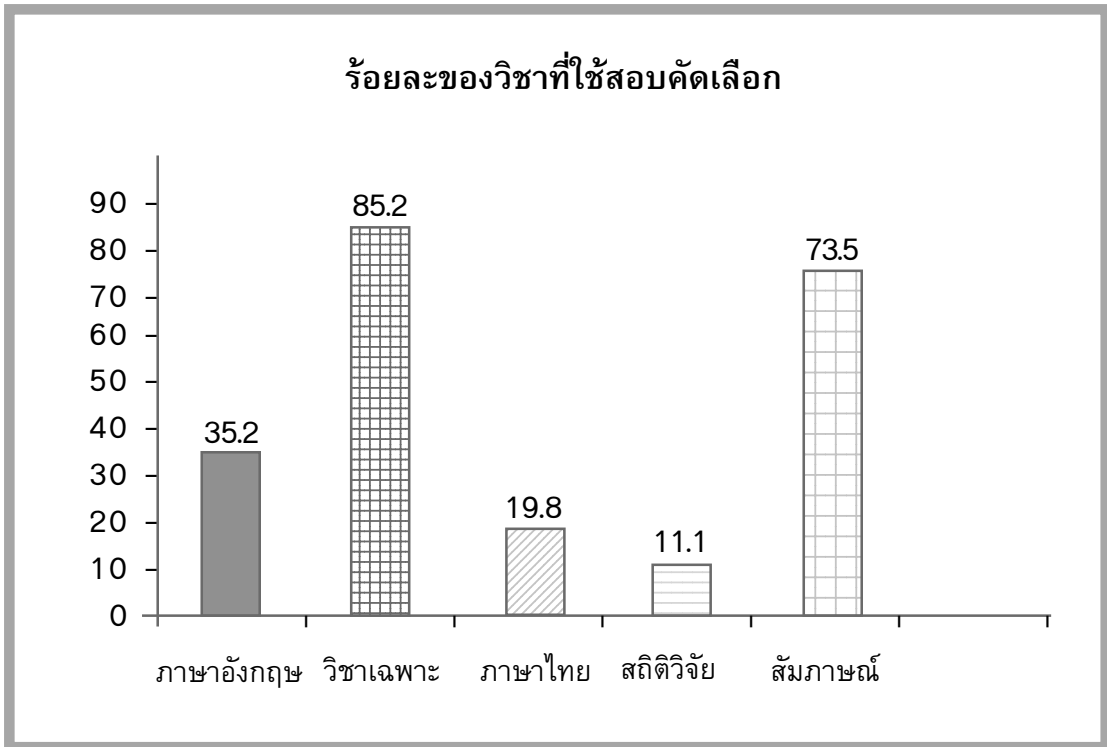
ป้ายประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย n = 65

วิทยุ n = 16

จากภาพประกอบแสดงว่า นิสิตนักศึกษารับรู้ข่าวการสมัครเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากการบอกของเพื่อนมากที่สุด รองลงมาคือจากวารสารของมหาวิทยาลัย และรับรู้ข่าวการสมัครเข้าศึกษาต่อจากโทรทัศน์น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ข่าวการสมัครเข้าศึกษาต่อจาก Internet ยังมีไม่มากนัก

1.2 วิชาที่สอบคัดเลือก

ภาพประกอบ 4.2 ร้อยละของวิชาที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษา

ภาษาอังกฤษ n = 57

วิชาเฉพาะ n = 138

ภาษาไทย n = 32

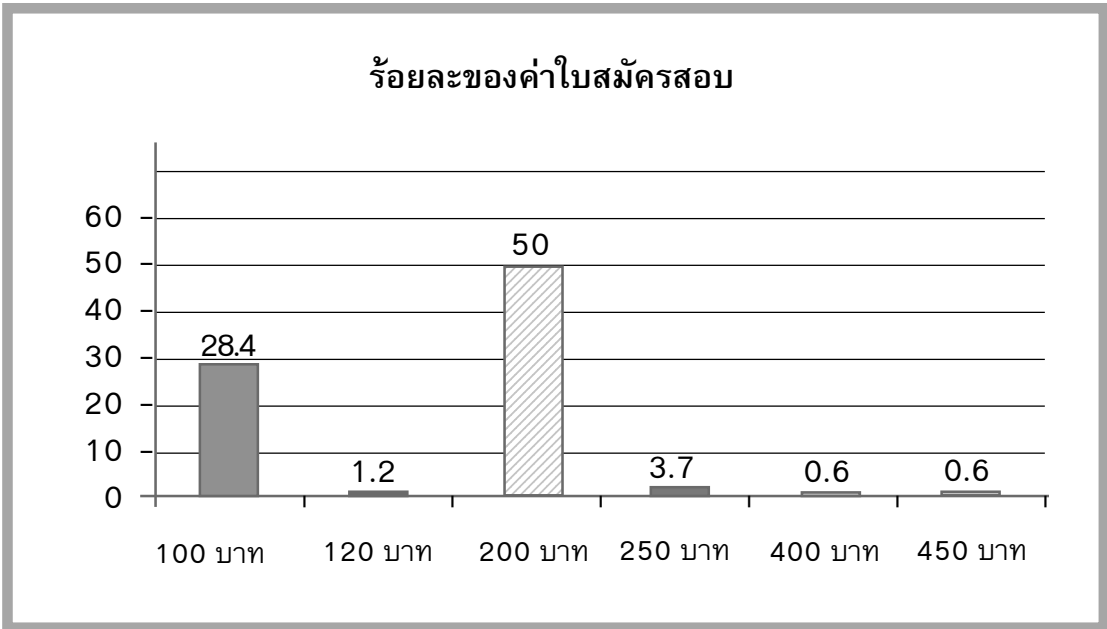
สัทธิวิจัย n = 18

สัมภาษณ์ n = 119

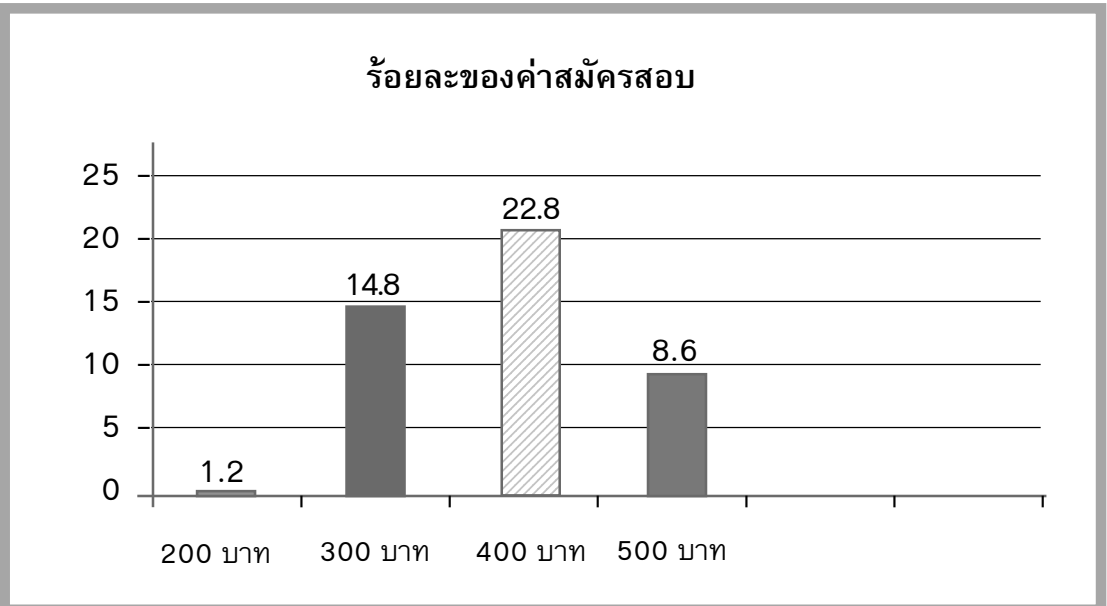
จากภาพประกอบ แสดงว่า วิชาที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาส่วนใหญ่ใช้การสอบวิชาเฉพาะ และการสอบสัมภาษณ์ ส่วนวิชาที่ใช้ในการสอบคัดเลือกน้อยที่สุด คือ วิชาสัทธิวิจัย

1.3 ค่าใบสมัครสอบ และค่าสมัครสอบ

ภาพประกอบ 4.3 ร้อยละของค่าใบสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษา

ภาพประกอบ 4.4 ร้อยละของค่าสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษา

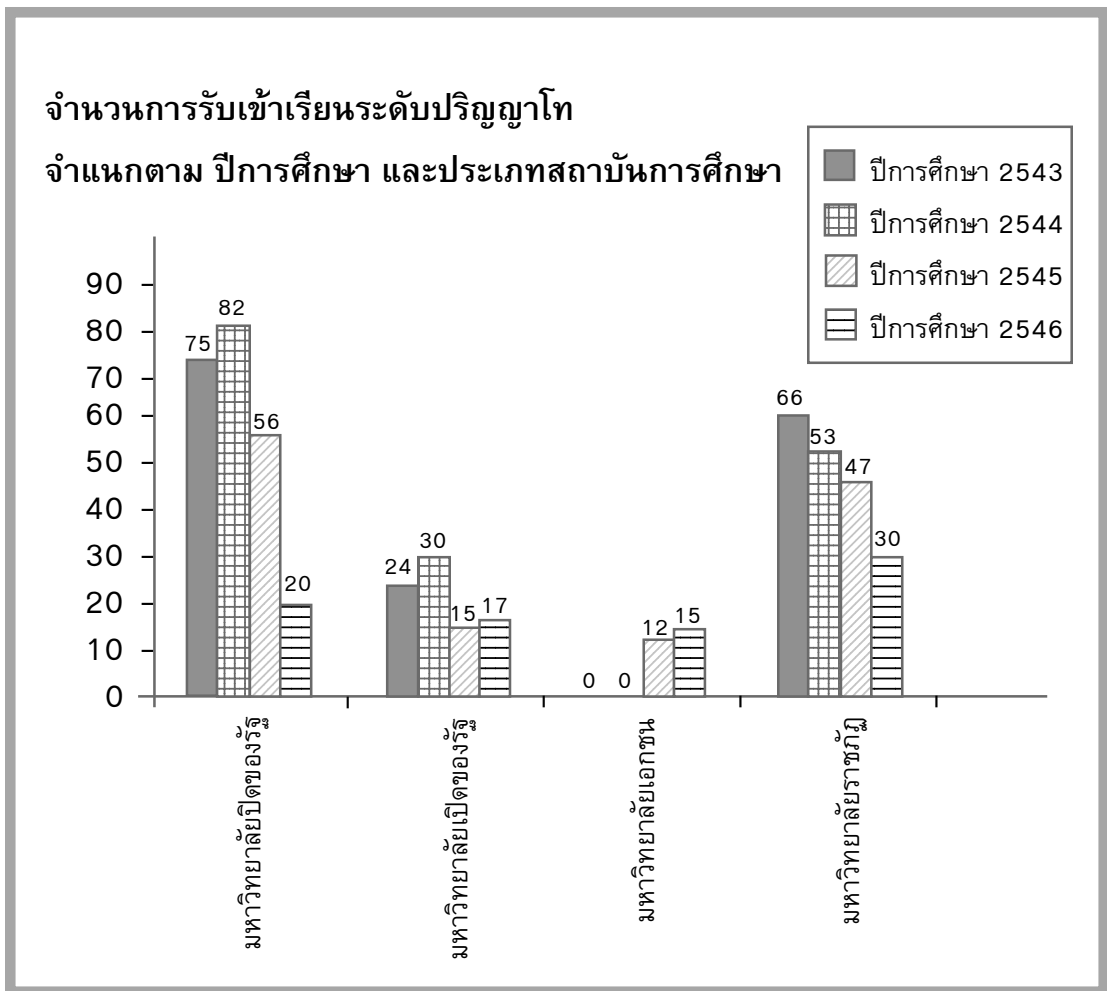

จากภาพประกอบ แสดงว่า ส่วนใหญ่ค่าใบสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คือ 200 บาท ส่วนค่าสมัครสอบคือ 400 บาท

1.4 การรับเข้าศึกษาต่อ

■ ระดับปริญญาโท

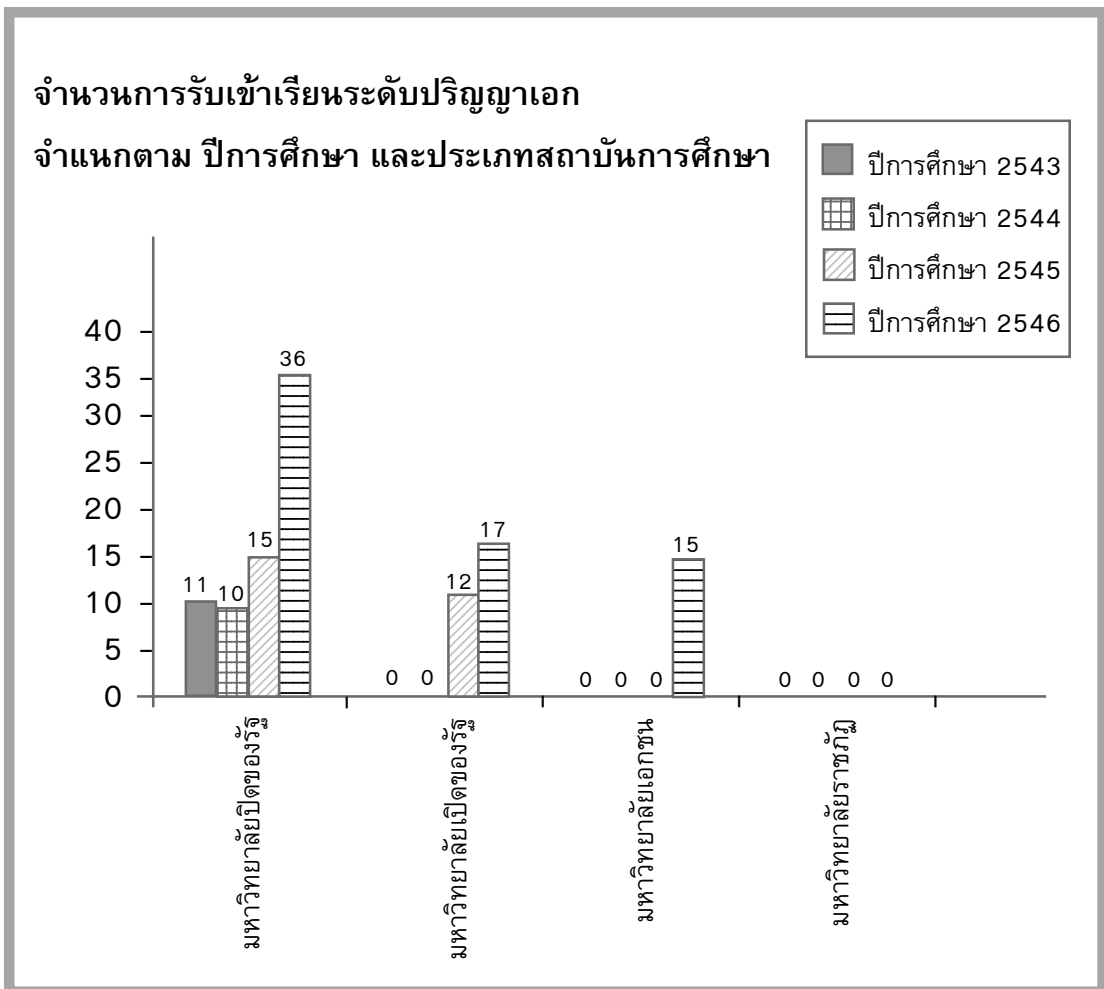
ภาพประกอบ 4.5 ร้อยละการรับเข้าเรียนระดับปริญญาโท จำแนกตามปีการศึกษาและประเภทสถาบันการศึกษา

จากภาพประกอบ แสดงว่า การรับเข้าศึกษาต่อปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มีแนวโน้มลดลง จากปีการศึกษา 2544 ถึงปีการศึกษา 2546 ทั้งใน มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมหาวิทยาลัย เปิดของรัฐมีแนวโน้มลดลงมากกว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่ในมหาวิทยาลัยเอกชน มี แนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากปีการศึกษา 2545 ถึง 2546 เช่นเดียวกันกับใน มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ ซึ่งแม้จะลดลงในช่วงปี 2544 ถึง 2545 แต่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี 2546

■ ระดับปริญญาเอก

ภาพประกอบ 4.6 ร้อยละการรับเข้าเรียนระดับปริญญาเอก จำแนกตามปีการศึกษาและประเภทสถาบันการศึกษา

จากภาพประกอบ แสดงว่า การรับเข้าศึกษาต่อปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ ส่วน มหาวิทยาลัยเอกชน เริ่มเปิดรับในปีการศึกษา 2546 แต่มหาวิทยาลัยราชภัฏยังไม่เปิดรับ ในปีที่ทำการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐมีแนวโน้มเปิดรับมากกว่ามหาวิทยาลัยเปิด ของรัฐ นอกจากนี้ ข้อมูลในรายละเอียดยังพบว่า มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐบางแห่งรับ บุคคลเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในปีการศึกษา 2546 ถึงจำนวน 43 คน และจะรับในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป รุ่นละ 30 คน

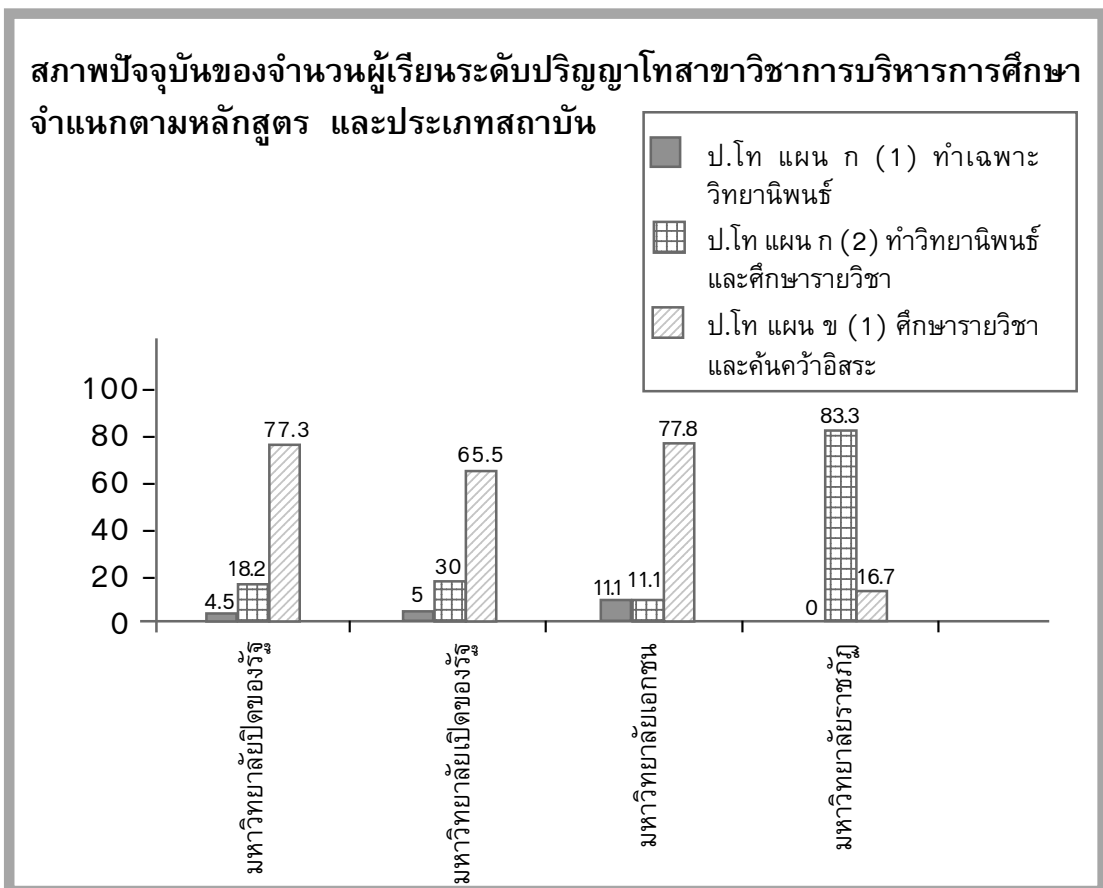
2. หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สาขาบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก นำเสนอทั้งในภาพรวม และจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบันของจำนวนผู้เรียน ปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาวิชา การบริหารการศึกษา จำแนกตามหลักสูตรและประเภทสถาบัน

2.1.1 ปริญญาโท

ภาพประกอบ 4.7 สภาพปัจจุบันของจำนวนผู้เรียนปริญญาโทสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา จำแนกตามหลักสูตรและประเภทสถาบัน

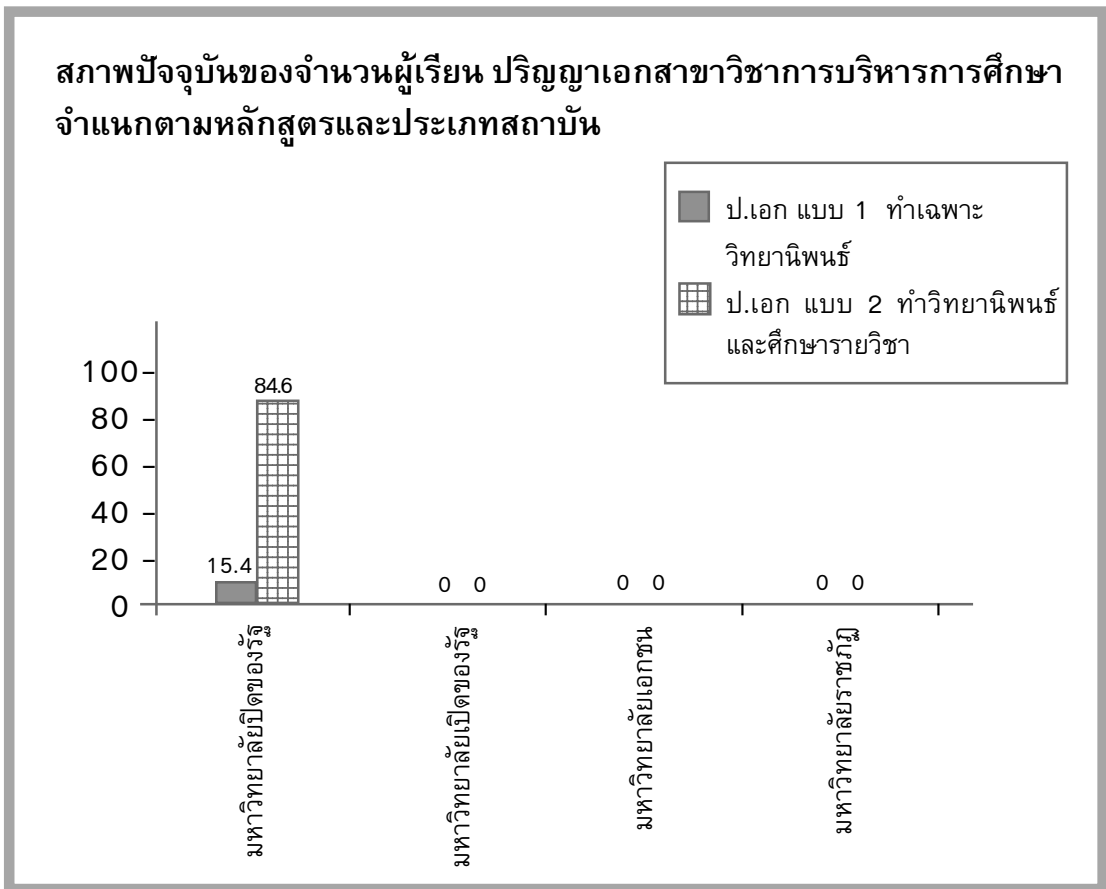

จากภาพประกอบ แสดงว่า จำนวนผู้เรียนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร การศึกษาในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นแผน ข (ศึกษารายวิชาและคounseling) ทั้งใน มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน ส่วนในแผน ก (1)

และ ก (2) ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์ด้วยมีจำนวนน้อยกว่าแผน ข ยกเว้นในสถาบันราชภัฏ ซึ่งพบว่า จำนวนผู้เรียนปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษาแผน ก (2) ซึ่งต้องทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชาด้วยมีมากกว่าแผน ข

2.1.2 ปริญญาเอก

ภาพประกอบ 4.8 สภาพปัจจุบันของจำนวนผู้เรียน ปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามหลักสูตรและประเภทสถาบัน

จากภาพประกอบ แสดงว่า จำนวนผู้เรียนปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2546) ในมหาวิทยาลัยปิตยธรรมา ส่วนใหญ่เป็นแบบ 2 คือ ทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา มากกว่าแบบ 1 (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) ส่วนในมหาวิทยาลัยปิตยธรรมา มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ยังไม่ปรากฏข้อมูลในปีการศึกษา 2546

2.2 โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สื่อ-อุปกรณ์ การวัดผลและประเมินผล การสำเร็จการศึกษา

การวิเคราะห์โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สื่อ-อุปกรณ์ การวัดผลและประเมินผล การสำเร็จการศึกษา นำเสนอในภาพรวมโดยมิได้วิเคราะห์แยกตามประเภทสถาบัน เนื่องจากการตรวจพินิจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า มีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่พบความแตกต่าง ผู้วิจัยจะนำเสนอเป็นประเด็น ๆ ไป ดังนี้

2.2.1 โครงสร้างหลักสูตร

ระดับปริญญาโท

หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับสภาพที่นำไปใช้ได้จริงปานกลาง มีการปรับหลักสูตรเป็นระยะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป หลักสูตรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตทั้งเพื่อพัฒนาผู้บริหารและเตรียมผู้บริหาร โครงสร้างของหลักสูตรในวิชาเอก/วิชาแกน/วิชาบังคับ/วิชาเลือกมีความเหมาะสมปานกลาง หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ปานกลาง อย่างไรก็ตาม หลักสูตรควรเน้นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติสู่สถานศึกษามากขึ้น และควรเพิ่มหลักสูตรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) สำหรับผู้บริหารให้มากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนขาดทักษะในการสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาบางคนยังมีความเห็นว่าการใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการศึกษาในหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หน่วยกิตละ 1,500 บาท นี้มากเกินไป และมีการลงทุนมากในการไปศึกษาดูงานต่างประเทศ

ระดับปริญญาเอก

หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสภาพที่นำไปใช้ได้จริงปานกลาง หลักสูตรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตทั้งเพื่อพัฒนาผู้บริหารและเตรียมผู้บริหาร เช่นเดียวกับหลักสูตรปริญญาโท แต่มีระยะเวลาของการใช้หลักสูตรนานกว่าหลักสูตรปริญญาโท บางมหาวิทยาลัยยังไม่มีมีการปรับปรุงหลักสูตรเลยนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 และบางมหาวิทยาลัยปรับปรุงหลักสูตรล่าสุดในปีการศึกษา 2547 และปรับชื่อภาควิชาใหม่ จากภาควิชาการบริหารการศึกษาเป็นภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา เป็นต้น โครงสร้างของหลักสูตรในวิชาเอก/

วิชาแกน/วิชาบังคับ/วิชาเลือกมีความเหมาะสมปานกลาง หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ปานกลาง

2.2.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ปริญญาโท

วิธีการจัดการศึกษา จัดทั้งในและนอกสถาบัน โดยใช้อาจารย์ผู้สอนจากทั้งอาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา อาจารย์ประจำสาขาที่เกี่ยวข้อง และอาจารย์พิเศษจากภายนอกสถาบัน เนื่องจากความไม่เพียงพอของคณาจารย์ผู้สอน การจัดวิชาและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน 15-18 สัปดาห์/รายวิชา และเป็นภาคทฤษฎีประมาณ 60-70% วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนใช้หลากหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน แบบบูรณาการองค์ความรู้ บรรยายคนเดียว อภิปรายร่วมโดยผู้ทรงวุฒิ สอนเป็นทีมหรือคณะ เชิญอาจารย์พิเศษมาบรรยาย การพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การให้นิสิต/นักศึกษาแบ่งกลุ่มร่วมกันอภิปราย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีผู้เสนอความคิดเห็นเป็นจำนวนมากว่าอาจารย์บางท่านไม่ได้เตรียมตัวมาสอน และไม่สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนตามคำอธิบายรายวิชา หรือเค้าโครงรายวิชาได้

นอกจากนั้น ยังพบว่า การให้นิสิต นักศึกษา เดินทางไปดูงานต่างประเทศไม่เกิดประโยชน์มากนักและมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ในการจัดการเรียนการสอนมีนิสิต/นักศึกษาประมาณ 10-20 คนต่อห้องในบางมหาวิทยาลัย แต่บางมหาวิทยาลัยมีจำนวนมากถึง 30-40 คนต่อห้อง กิจกรรมที่ใช้ในการสอนมุ่งเน้นให้นิสิต/นักศึกษาเกิดความรู้ในเชิงเนื้อหา ทฤษฎีการบริหาร มากกว่ารู้จักแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์และตระหนักในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เช่น ใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ แต่การใช้สถานการณ์จำลอง ศึกษาภาคสนาม การทำโครงการแก้ปัญหา มีไม่มากนัก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตมีไม่มากนัก เนื่องจากอาจารย์หลายท่านเป็นอาจารย์พิเศษนอกสถาบัน ซึ่งเดินทางไปสอนหลายที่ อาจารย์ประจำภาควิชามีภาระงานในการควบคุมปริญญาโท/วิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์/รายงานการศึกษาอิสระ ในสัดส่วน อาจารย์ 1 ท่านต่อนิสิต/นักศึกษา มากกว่า 8 คนในภาพรวมทั้งภาคปกติ และภาคพิเศษ

ปริญญาเอก

วิธีการจัดการศึกษา ส่วนใหญ่จัดเฉพาะในสถาบัน โดยใช้อาจารย์ผู้สอนจากทั้งอาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา อาจารย์ประจำสาขาที่เกี่ยวข้อง และอาจารย์พิเศษจากภายนอกสถาบัน เนื่องจากความไม่เพียงพอของคณาจารย์ผู้สอน การจัดวิชาและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน 15-18 สัปดาห์/รายวิชา วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนใช้หลากหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนเช่นเดียวกับในระดับปริญญาโท เช่น แบบบูรณาการองค์ความรู้ บรรยายคนเดียว อภิปรายร่วมโดยผู้ทรงวุฒิ สอนเป็นทีมหรือคณะ เชิญอาจารย์พิเศษมาบรรยาย การพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การให้นิสิต/นักศึกษาแบ่งกลุ่มร่วมกันอภิปราย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม **ประเด็นที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ วิชาที่ใช้จัดการเรียนการสอน แม้ชื่อวิชาจะเป็นทฤษฎี หรือการบริหารจัดการชั้นสูง แต่อาจารย์ผู้สอนไม่สามารถชี้ให้เห็นชัดถึงความแตกต่างไปจากการเรียนระดับปริญญาโทได้** นอกจากนั้น การศึกษาค้นคว้าแหล่งความรู้ของนิสิตนักศึกษายังอ้างอิงตำราภาษาไทยกันค่อนข้างมาก ขาดการประยุกต์แนวคิดจากฐานข้อมูลงานวิจัยต่างประเทศมาใช้

ประเด็นที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ บางมหาวิทยาลัยระบุว่า มีโครงการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ แต่สภาพการดำเนินการจริงเป็นเพียงการนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาเท่านั้น มิได้เป็นการสร้างความร่วมมือในเชิงการวิจัยแต่ประการใด ในการจัดการเรียนการสอนมีนิสิต/ศึกษาน้อยกว่า 10 คนในภาคปกติเรียนวันจันทร์ถึงศุกร์ แต่แบบที่เรียนวันศุกร์ เสาร์อาทิตย์ มีมากกว่า 10 คนต่อห้อง บางสถาบันมีมากกว่า 30 คน **กิจกรรมที่ใช้ในการสอน แม้จะมุ่งเน้นให้นิสิต/นักศึกษาสร้างองค์ความรู้ใหม่ แต่อาจารย์ผู้สอนหลายท่านยังใช้ตำราภาษาไทยที่ตนเองเขียนขึ้นเป็นหลักในการสอน** ทำให้นิสิตนักศึกษาขาดการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มาจากหลาย ๆ แหล่ง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตมีไม่มากนัก เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนต้องรับผิดชอบสอนและดูแลการทำวิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์/รายงานการศึกษาอิสระ ในระดับปริญญาโทด้วย อาจารย์ประจำภาควิชามีภาระงานในการควบคุมวิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์/รายงานการศึกษาอิสระ ในสัดส่วนอาจารย์ 1 ท่านต่อนิสิต/ศึกษาระดับปริญญาเอก 1-5 คนในภาพรวม

2.2.3 สื่อ-อุปกรณ์

ส่วนใหญ่ ห้องสมุดมีหนังสือตำราที่ตรงกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและมีตำราสำหรับรายวิชาที่เกี่ยวข้องครบสำหรับผู้เรียนในสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการสืบค้นและการยืมตำราระหว่างห้องสมุดในกรุงเทพมหานคร ทำได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยกเว้นบางสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนปริญญาโทนอกสถาบัน ซึ่งต้องเดินทางมาใช้สื่อ อุปกรณ์จากสถาบันหลัก

นอกจากนั้น การนำสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนโดย Course ware ยังมีน้อยมากทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก บางสถาบันแม้จะระบุว่ามีการจัดการเรียนการสอนแบบ Distance learning แต่ก็ขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในลักษณะ Two way หรือ Interactive การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลงานวิจัยต่างประเทศของผู้เรียน เช่น DAO ก็มีไม่มากนัก ส่วนการใช้อุปกรณ์ในการนำเสนองาน หรือใช้ประกอบการบรรยายของอาจารย์ เช่น การใช้ LCD Projector, Visualizer (เครื่องฉายภาพแผ่นทึบ) ตลอดจนการใช้โปรแกรม Power point มีมากขึ้น รวมทั้งการจัดทำเอกสารในลักษณะของ e-book ผ่านทาง Course ware

2.2.4 การวัดและประเมินผล

มีการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนิสิต/นักศึกษาในบางรายวิชา และไม่ปรากฏว่ามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างชัดเจน การวัดผลการเรียนรู้ของนิสิต/นักศึกษามีหลายวิธีขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน เช่น ทำรายงานแล้วเสนอหน้าชั้น สอบกลางภาค และสอบปลายภาค การทำรายงานหรือการทำโครงการ การอภิปรายในชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติงาน การประเมินผลการเรียนใช้ทั้งแบบอิงกลุ่มและแบบอิงเกณฑ์

ไม่ปรากฏข้อมูลที่ชัดเจนว่า มีการนำผลจากการวัดผลประเมินผลผู้เรียนไปใช้ในการประเมินหลักสูตรในประเด็นต่างๆ เช่น วัดดูประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน วิธีการสอน การปรับปรุงหลักสูตร จะอาศัยเงื่อนไขด้านเวลาเป็นเหตุผลสำคัญ

2.2.5 การสำเร็จการศึกษา

ใช้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกำหนด โดยมีได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการมากกว่าที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกำหนด ส่วนใหญ่นิสิต/นักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษา

ตามระยะเวลาที่กำหนด ยกเว้นบางคนที่มีปัญหาส่วนตัว เช่น เบื่อหน่าย ท้อแท้ในการทำวิทยานิพนธ์ ปริญญาานิพนธ์ ตลอดจนขาดการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เนื่องจากการขาดวินัยและความรับผิดชอบ นอกจากการทำวิทยานิพนธ์ ปริญญาานิพนธ์แล้ว มีเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสอบวัดคุณสมบัติ และสอบประมวลความรู้ ซึ่งมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันระหว่างสถาบัน โดยบางสถาบันมีเพียงการสอบอย่างเดียว แต่บางสถาบันมีทั้งสองอย่าง และบางสถาบันมีข้อกำหนดด้านภาษาอังกฤษเป็นเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาด้วย เงื่อนไขดังกล่าวส่งผลให้มีการออกกลางคัน หรือการสำเร็จการศึกษาล่าช้า โดยเฉพาะในแผน ก

ประเด็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ วิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์ของนิสิต/นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทั้งระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ได้รับการพิมพ์เผยแพร่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะนำมาจัดพิมพ์เผยแพร่ในลักษณะของบทความย่อ ในงาน Symposium ทางการวิจัยด้านบริหารการศึกษาประจำปีเท่านั้น **เนื่องจากไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการให้วิทยานิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ตีพิมพ์ในวารสารที่มีการ Peer Review เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วมีการเขียนบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ปานกลาง นอกจากนั้นยังพบว่าระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษายังจัดทำไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษามีเป็นจำนวนมาก**

2.2.6 ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ปรากฏดังนี้

ตาราง 4.1 ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=73)		ม.รัฐเปิด (n=20)		ม.เอกชน (n=9)		ม.ราชภัฏ (n=60)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
1	สัดส่วนจำนวนคณาจารย์ในภาควิชาบริหารการศึกษากับนักศึกษา/นิสิตมีความเหมาะสม	3.92	มาก	3.35	ปานกลาง	3.33	ปานกลาง	2.95	ปานกลาง
2	การกำหนดคะแนนสัดส่วนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในรายวิชา การบริหารการศึกษาทุกรายวิชามีความเหมาะสม	3.90	มาก	3.90	มาก	3.89	มาก	3.60	มาก
3	จัดกระบวนการเรียนการสอนเน้นทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติตามสัดส่วนคะแนนที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม	3.92	มาก	3.85	มาก	4.00	มาก	3.65	มาก
4	คณาจารย์ใช้นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีในการสอนอย่างเหมาะสม	3.77	มาก	4.00	มาก	4.56	มากที่สุด	2.95	ปานกลาง
5	การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542	3.99	มาก	3.70	มาก	3.78	มาก	3.80	มาก
6	การจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน	3.85	มาก	3.85	มาก	3.89	มาก	3.80	มาก
7	กำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในรายวิชาไว้อย่างเหมาะสม	3.93	มาก	3.20	ปานกลาง	3.78	มาก	3.85	มาก
8	ใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง	3.89	มาก	3.25	ปานกลาง	3.78	มาก	3.85	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.81	มาก	3.63	มาก	3.87	มาก	3.55	มาก

จากตาราง แสดงว่า ความคิดเห็นของนิสิต นักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกประเภทสถาบันการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับดีปานกลางหรือดีมากแทบทุกประเด็น ยกเว้นในเรื่องการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการสอนของอาจารย์ ซึ่งมีมากที่สุด มหาวิทยาลัยเอกชนเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ

3. คุณภาพของผลผลิต

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ มุ่งเน้นคุณภาพของผลผลิต ตามการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิต ประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ผลการวิเคราะห์นำเสนอเป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวมจำแนกตามประเภทของสถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร

3.2 เจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน

3.3 คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชา

3.4 เจตคติของผู้ใต้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา

ผลการวิเคราะห์นำเสนอดังตารางต่อไปนี้

3.1 ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร

3.1.1 ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร

ตาราง 4.2 ผลการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา ด้านความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=49)		ม.รัฐเปิด (n=14)		ม.เอกชน (n=6)		ม.ราชภัฏ (n=42)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
	ด้านความรู้เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา								
1	ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงการศึกษาของไทย	4.22	มาก	3.64	มาก	4.33	มาก	3.26	ปานกลาง
2	ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและภาวะผู้นำ	4.31	มาก	4.07	มาก	4.33	มาก	3.57	มาก
3	ความรู้เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการจัดการองค์กร	4.27	มาก	4.14	มาก	4.33	มาก	3.71	มาก
4	ความรู้เกี่ยวกับการสร้างทีมงานและมนุษย์สัมพันธ์	4.33	มาก	4.29	มาก	4.17	มาก	3.76	มาก
5	ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจ	4.27	มาก	3.79	มาก	4.17	มาก	3.60	มาก
6	ความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายทางการศึกษา	4.35	มาก	3.86	มาก	4.50	มากที่สุด	3.57	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.28	มาก	3.96	มาก	4.30	มาก	3.57	มาก

จากตาราง แสดงว่า ผู้สำเร็จการศึกษา ประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกประเภท สถาบันการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ยกเว้นความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายทางการศึกษา ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนประเมินตนเองว่าได้รับมากที่สุด

3.1.2 ทักษะที่ได้รับจากหลักสูตร

ตาราง 4.3 ผลการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา การบริหารการศึกษา ด้านทักษะที่ได้รับจากหลักสูตร

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=49)		ม.รัฐเปิด (n=14)		ม.เอกชน (n=6)		ม.ราชภัฏ (n=42)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
ด้านทักษะ									
7	ทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์ จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ภาษาไทย เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	4.20	มาก	4.07	มาก	4.17	มาก	3.31	ปานกลาง
8	ทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์ จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	3.33	ปานกลาง	3.29	ปานกลาง	3.50	มาก	2.10	ปานกลาง
9	ทักษะในการเขียนบทความ รายงาน และความสามารถในการวิเคราะห์เรียบเรียง และนำเสนอได้อย่างน่าสนใจ	4.08	มาก	3.71	มาก	4.17	มาก	3.05	ปานกลาง
10	ทักษะในการติดต่อประสานงานกับองค์กร ท้องถิ่น/ เอกชน และชุมชน	4.35	มาก	4.00	มาก	4.83	มาก	3.64	มาก
11	ทักษะในการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วิจารณ์ บนพื้นฐานของความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	4.27	มาก	4.14	มาก	4.33	มาก	3.29	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย		4.04	มาก	3.84	มาก	4.20	มาก	3.07	ปานกลาง

จากตาราง แสดงว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก แทบทุกประเภทสถาบันการศึกษา ยกเว้นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็เช่นเดียวกัน ยกเว้นในประเด็นของทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์จากเอกสารสิ่งพิมพ์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทั้งผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่อยู่ในระดับมากสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน

3.1.3 คุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร

ตาราง 4.4 ผลการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ด้านคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=49)		ม.รัฐเปิด (n=14)		ม.เอกชน (n=6)		ม.ราชภัฏ (n=42)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
ด้านคุณลักษณะ									
12	ตรงต่อเวลาและมีระเบียบวินัย	4.67	มากที่สุด	4.50	มากที่สุด	4.89	มากที่สุด	4.75	มากที่สุด
13	กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น	4.55	มากที่สุด	4.43	มากที่สุด	4.83	มากที่สุด	4.29	มาก
14	สามารถทำงานเป็นที่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์	4.61	มากที่สุด	4.43	มาก	4.83	มากที่สุด	4.48	มาก
15	มีบุคลิกภาพที่ดี สามารถนำเสนอตนเองต่อสังคมได้อย่างมั่นใจ	4.49	มาก	4.43	มาก	4.83	มากที่สุด	4.10	มาก
16	กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	4.59	มากที่สุด	4.57	มากที่สุด	4.90	มากที่สุด	4.38	มาก
17	ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ	4.59	มากที่สุด	4.57	มากที่สุด	4.85	มากที่สุด	4.19	มาก
18	มีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ มีวิสัยทัศน์	4.49	มาก	4.43	มาก	4.74	มากที่สุด	3.71	มาก
19	มีความสุขรอบคอบ ใช้หลักเหตุผลในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหา	4.49	มาก	4.57	มาก	4.83	มาก	3.81	มาก
20	สามารถปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพระหว่างความเป็นผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์	4.53	มากที่สุด	4.57	มากที่สุด	4.83	มากที่สุด	4.05	มาก
รวมเฉลี่ย		4.55	มากที่สุด	4.50	ปาน ที่สุด	4.81	มากที่สุด	4.17	มาก

จากตาราง แสดงว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประเมินตนเองด้านคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด ทุกประเภทสถาบันการศึกษา ยกเว้นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อก็เช่นเดียวกัน โดยผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชน ประเมินตนเองด้านทักษะในระดับมากที่สุดทุกรายการ

3.2 เจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน

ตาราง 4.5 เจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=49)		ม.รัฐเปิด (n=14)		ม.เอกชน (n=6)		ม.ราชภัฏ (n=42)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
1	ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่เรียนจบหลักสูตรการบริหารการศึกษาจากสถาบันแห่งนี้	4.69	มากที่สุด	4.86	มากที่สุด	4.90	มากที่สุด	4.38	มาก
2	ข้าพเจ้าคิดว่า การเรียนจบจากสถาบันนี้ ทำได้ไม่ยากนัก	3.69	มาก	3.14	ปานกลาง	3.00	ปานกลาง	3.07	ปานกลาง
3	ข้าพเจ้าคิดว่าความรู้ที่ได้รับเพียงพอแล้วสำหรับการนำไปใช้ปฏิบัติงาน	3.65	มาก	3.93	มาก	4.17	มาก	2.95	ปานกลาง
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองมีความสามารถมากขึ้น	3.94	มาก	3.21	มาก	4.00	มาก	3.07	ปานกลาง
5	ข้าพเจ้าเห็นว่าการสอนของอาจารย์มีความชัดเจน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้	3.94	มาก	2.57	ปานกลาง	3.33	มาก	2.69	ปานกลาง
6	ข้าพเจ้าได้รับการดูแลทางวิชาการ และได้รับคำปรึกษาอย่างดีจากอาจารย์และผู้บริหารหลักสูตร ขณะศึกษา	4.33	มาก	4.14	มาก	4.51	มากที่สุด	4.10	มาก
7	การสอนของอาจารย์ทำให้ข้าพเจ้าสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยทางการบริหารการศึกษาได้อย่างมั่นใจ	4.20	มาก	3.86	มาก	4.00	มาก	3.76	มาก
8	ข้าพเจ้าภูมิใจในศักดิ์และสิทธิ์แห่งปริญญาบัตรที่ได้รับ	4.67	มากที่สุด	4.85	มากที่สุด	4.87	มากที่สุด	4.76	มากที่สุด
9	ข้าพเจ้าตัดสินใจถูกแล้วที่มาเรียนในสถาบันแห่งนี้	3.43	ปานกลาง	3.07	ปานกลาง	3.33	ปานกลาง	2.98	มาก
10	ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้แนะนำให้ผู้อื่นมาเรียนที่สถาบันแห่งนี้	4.45	มาก	3.64	มาก	4.67	มากที่สุด	3.81	มาก
11	ข้าพเจ้านำเสนอตัวเองว่าสำเร็จการศึกษาศาขาวิชาการบริหารการศึกษาจากสถาบันที่ข้าพเจ้าศึกษาอย่างมั่นใจ	4.57	มากที่สุด	4.86	มากที่สุด	4.91	มากที่สุด	3.10	ปานกลาง

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=49)		ม.รัฐเปิด (n=14)		ม.เอกชน (n=6)		ม.ราชภัฏ (n=42)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
12	ข้าพเจ้าคิดว่า สถาบันที่ข้าพเจ้าศึกษา คำนึงถึงเรื่องคุณภาพเป็นหลัก	3.65	มาก	2.29	น้อย	3.17	ปานกลาง	3.40	ปานกลาง
13	สิ่งที่ได้รับจากหลักสูตรคุ้มค่ากับเงินที่ลงทุนเรียน	3.49	ปานกลาง	2.07	น้อย	2.83	ปานกลาง	2.17	น้อย
รวมเฉลี่ย		3.59	มาก	3.12	ปานกลาง	3.34	มาก	3.16	ปานกลาง

จากตาราง แสดงว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน มีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคุ้มค่ากับเงินที่เรียนอยู่ในระดับปานกลางสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน อยู่ในระดับน้อยสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยราชภัฏ ความยากในการสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับมากสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ แต่อยู่ในระดับปานกลางสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏ อย่างไรก็ตามผู้สำเร็จการศึกษาจากทุกประเภทสถาบันการศึกษามีความภูมิใจในศักดิ์และสิทธิ์แห่งปริญญาบัตรที่ได้รับในระดับมากที่สุด

3.3 คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชา

ตาราง 4.6 คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชา

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=4)		ม.รัฐเปิด (n=1)		ม.เอกชน (n=2)		ม.ราชภัฏ (n=3)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
1	มีความสามารถในการเรียนรู้งาน สามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.00	มาก	3.50	มาก	4.50	มากที่สุด	3.67	มาก
2	มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน	4.50	มากที่สุด	3.50	มาก	4.50	มากที่สุด	3.67	มาก
3	ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง บรรลุวัตถุประสงค์และทันเวลาที่กำหนด	4.50	มากที่สุด	3.50	มาก	4.50	มากที่สุด	4.00	มาก
4	ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบในภาระที่ได้รับมอบหมาย	4.25	มาก	3.50	มาก	3.50	มาก	3.67	มาก
5	มีมนุษยสัมพันธ์และมีน้ำใจกับเพื่อนร่วมงาน	4.75	มากที่สุด	3.00	ปานกลาง	4.00	มาก	3.33	ปานกลาง
6	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน	4.00	มาก	3.50	มาก	4.50	มากที่สุด	4.00	มาก
7	มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น	5.00	มากที่สุด	4.00	มาก	3.50	มาก	4.00	มาก
8	มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ	4.25	มาก	3.00	ปานกลาง	4.50	มากที่สุด	3.33	ปานกลาง
9	ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับขององค์กร และจรรยาบรรณของวิชาชีพ	4.50	มากที่สุด	3.50	มาก	4.50	มากที่สุด	3.33	ปานกลาง

ตาราง 4.6 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=4)		ม.รัฐเปิด (n=1)		ม.เอกชน (n=2)		ม.ราชภัฏ (n=3)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
10	ท่านยอมรับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา	4.00	มาก	3.00	ปานกลาง	4.00	มาก	3.67	มาก
11	ท่านพึงพอใจในคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้สำเร็จการศึกษา	4.00	มาก	3.50	มาก	4.00	มาก	3.67	มาก
รวมเฉลี่ย		4.34	มาก	3.40	ปานกลาง	4.18	มาก	3.66	มาก

จากตาราง แสดงว่า คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก สำหรับมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่อยู่ในระดับปานกลางในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ เมื่อพิจารณาในประเด็นของยอมรับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา ก็เช่นเดียวกัน โดยผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนถูกรับรู้ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ผู้บังคับบัญชาก็พึงพอใจในคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้สำเร็จการศึกษาจากทุกประเภทสถาบันการศึกษาอยู่ในระดับมาก

3.4 เจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา

ตาราง 4.7 เจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=44)		ม.รัฐเปิด (n=7)		ม.เอกชน (n=10)		ม.ราชภัฏ (n=57)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
1	ผู้บริหารมีความรู้ใหม่มา เสนอต่อสมาชิกในหน่วยงาน อยู่เสมอ	4.23	มาก	3.29	ปาน กลาง	4.40	มาก	4.35	มาก
2	หน่วยงานจะพัฒนาขึ้น เมื่อ ผู้บริหารเรียนจบแล้ว	3.27	ปาน กลาง	3.00	ปาน กลาง	3.30	ปาน กลาง	2.68	ปาน กลาง
3	ระบบการบริหารจัดการ ภายในหน่วยงานได้รับการ ปรับปรุงพัฒนาขึ้นอย่าง เห็นได้ชัด	3.50	มาก	2.57	ปาน กลาง	3.40	ปาน กลาง	3.89	มาก
4	ผู้บริหารสั่งการอย่างมีเหตุมีผล	3.64	มาก	2.71	ปาน กลาง	3.60	มาก	2.70	ปาน กลาง
5	ผู้บริหารพัฒนาบุคลิกภาพขึ้น เหมาะกับการเป็นผู้นำ	3.91	มาก	2.71	ปาน กลาง	3.50	มาก	3.53	มาก
6	ผู้บริหารกล่าวถึงทฤษฎี การบริหารที่ฟังแล้วเข้าใจง่าย	3.84	มาก	3.86	มาก	3.50	มาก	3.44	ปาน กลาง
7	รู้สึกภูมิใจที่ผู้บริหารได้รับเชิญ ไปเป็นวิทยากร หรือคณะทำ งานในระดับอำเภอ จังหวัด หรือระดับชาติอยู่เสมอหลังจาก สำเร็จการศึกษา	3.55	มาก	3.00	ปาน กลาง	3.90	มาก	3.26	ปาน กลาง
8	ผู้ที่เรียนสาขาบริหารการศึกษา ต้องทุ่มท่อย่างมาก	2.82	ปาน กลาง	2.29	ปาน กลาง	2.90	ปาน กลาง	2.89	ปาน กลาง
9	มั่นใจว่าความรู้และทักษะ ทางการบริหารจะเกิดขึ้นหลัง จากการสำเร็จการศึกษาของ ผู้บริหาร	2.57	ปาน กลาง	2.43	ปาน กลาง	2.40	ปาน กลาง	2.67	ปาน กลาง

ตาราง 4.7 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	ม.รัฐปิด (n=44)		ม.รัฐเปิด (n=7)		ม.เอกชน (n=10)		ม.ราชภัฏ (n=57)	
		$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ	$\bar{X}$	ระดับ
10	รู้สึกพอใจในตัวผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษา ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา	3.86	มาก	3.57	มาก	4.30	มาก	3.35	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย		3.21	ปานกลาง	2.64	ปานกลาง	3.22	ปานกลาง	3.07	ปานกลาง

จากตาราง แสดงว่า เจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาต่อผู้สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีปานกลางทุกประเภทสถาบันการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ในประเด็นของการพัฒนาหน่วยงานเมื่อผู้บริหารเรียนสำเร็จแล้ว ความทุ่มเทในการเรียนของผู้บริหาร ความมั่นใจในความรู้ ทักษะของผู้บริหารที่เกิดขึ้น เป็นต้น และรู้สึกพอใจในตัวผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษา ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับมาก ยกเว้นผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏที่อยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์

การศึกษาในตอนนี้เป็นการศึกษากระบวนการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งมีปัจจัยบ่งชี้หลายประการที่แสดงให้เห็นถึงวิกฤติคุณภาพวิทยานิพนธ์ อันเนื่องมาจากการจ้างทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology approach) ซึ่งเป็นวิธีการลงไปศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจในบริบทของปัญหาได้อย่างลุ่มลึกมากขึ้น โดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการศึกษาไว้ 4 ประการ ประกอบด้วย พื้นที่ในการศึกษา ผู้ให้ข้อมูล วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสรุปผล โดยมีรายละเอียดดังนี้

พื้นที่การศึกษา

เนื่องจากการศึกษาเชิงปริมาณที่นำเสนอผลไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่การศึกษาตามภาคภูมิศาสตร์ 5 ภาค และแบ่งเป็น 13 เขต ประกอบด้วยกรุงเทพมหานคร 2 เขต ต่างจังหวัด 11 เขต ดังนั้นในการศึกษาเชิงคุณภาพ จึงใช้กรอบของพื้นที่การศึกษาเดียวกัน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของผู้ให้ข้อมูลไว้ล่วงหน้า ก่อนการลงพื้นที่ศึกษา โดยใช้หลักวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) ว่า บุคคลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับวิกฤติคุณภาพวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษารั้งนี้จึงประกอบด้วย ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้รับจ้างวิเคราะห์ข้อมูล/ผู้รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้สอนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพวิทยานิพนธ์

อนึ่ง เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษาคาบเกี่ยวกับการปรากฏขึ้นของข่าวการรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโทตามสื่อมวลชนต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาข้อมูลที่น่าเสนอตามหนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ ประกอบด้วย เพื่อนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ซึ่งตกอยู่ในกระแสดังกล่าวด้วยเช่นกัน

วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถอธิบายวิกฤติคุณภาพวิทยานิพนธ์มากที่สุด ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการพูดคุยซักถามตัวต่อตัว

ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกที่จะพบปะกับผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ กระทำภายใต้เงื่อนไขหลัก ตามข้อเสนอของ สุกางค์ จันทวานิช (2542) นั่นคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังคงดำเนินต่อไปภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้นลง

เมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายแรกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทันที เพื่อสร้างมโนทัศน์ (Concept) และจัดหมวดหมู่ (Categorize) จากนั้นจึงดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบมิติทั้งความแตกต่างความคล้ายคลึงของข้อมูลที่ได้อยู่ทุกขณะ เพื่อนำมาสู่การสร้างมโนทัศน์และจัดหมวดหมู่ข้อมูลให้สามารถอธิบายวิกฤตคุณภาพวิทยานิพนธ์ให้มากที่สุด การเก็บรวบรวมข้อมูลจะสิ้นสุดลงเมื่อผู้วิจัยพบว่า ได้ข้อสรุปที่เพียงพอแล้ว หรือถึงจุดอิ่มตัวเชิงทฤษฎี (Theoretical saturation) นั่นเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียงลำดับตั้งแต่ความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ กระบวนการทำและนำเสนอวิทยานิพนธ์ ดังนี้

ความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา : ปฐมบทแห่งวิกฤต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 7 ครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารทางการศึกษา ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมายกำหนด

สาระสำคัญประการหนึ่ง จากงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ที่ระบุว่า โบนัสประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ โบนัสแบบชั่วคราว ซึ่งมีอายุ 3 ปี และโบนัสแบบมาตรฐาน มีอายุ 5 ปี และสามารถต่ออายุได้ โดยในการประเมินเพื่อขอรับโบนัสประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษา ประเภทชั่วคราว 3 ปี ต้องได้รับโบนัสประกอบวิชาชีพครุมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการศึกษา จากสถาบันที่ได้รับการรับรอง ซึ่งผลจากงานวิจัยดังกล่าวมิได้นำสู่การสร้างระเบียบเชิงปฏิบัติ ดังนั้น จึงเกิดความเข้าใจอย่างกว้างขวางในหมู่นักบริหารการศึกษา ทั้งในและนอกสถานศึกษาว่า ปริญญาโททางการบริหารการศึกษาเป็นใบเบิกทางสำคัญที่สุดในการได้มาซึ่งโบนัสประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา

“...ความจริงผมไม่ได้ตั้งใจจะเรียนหรือคณะ ใ้อปริญญาโทนี้ ผมมันแก่แล้ว เห็นอย คงวิ่งตามเด็กรุ่นใหม่ไม่ทันหรอก แต่เพื่อนฝูงก็บอกว่า ไปเหอะ กันเหี่ยวไว้ก่อน จับปลัดจับผลู ระเบียบมันออกมาปั๊บ ถ้าเราไม่มีวุฒิรองรับ มันจะลำบาก.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับ 8 แห่งหนึ่ง ในจังหวัดภาคxxxx)”

ความคิดดังกล่าวเป็นของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับ 8 แห่งหนึ่ง ในจังหวัดภาคxxxx ซึ่งมีอายุราชการเหลือเพียงไม่กี่ปี แม้อายุราชการที่เหลืออยู่ไม่จูงใจให้ศึกษาต่อระดับปริญญาโท แต่เป็นแรงกดดันที่มีอิทธิพลสูงยิ่งที่ทำให้ต้องไขว่คว้าปริญญาโททางการบริหารการศึกษามาให้ได้ แม้แต่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุน้อย ก็ตาม

“...ตอนนั้น ผมหาข้อมูลไว้หลายมหาวิทยาลัย รวมทั้งราชภัฏด้วย มีหลักสูตรปริญญาโทที่ผมสนใจหลายหลักสูตร เทคโนโลยีการศึกษาก็น่าสนใจนะ วิจัย วัตผล ก็น่าสนใจ เพราะผมถามรุ่นพี่หลายคนที่ยื่นอยู่ เขาบอกว่าเรียนวิจัยวัตผลได้เปรียบ เพราะได้เรื่องวิจัยโดยตรง บางคนก็เก่ง ๆ เขารับทำวิจัยด้วย เรียนจบได้เงินกลับมาเยอะเลย แต่ตอนนั้นคิดอย่างเดียวว่า ถ้ามันมีระเบียบที่จริงจังๆ ผมก็คงต้องเรียนบริหารการศึกษา ซี้ก็เลยเรียนหลายครั้ง มันก็เป็น ป.โทเหมือนกัน.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/ผู้บริหารโรงเรียนอายุน้อย)”

ปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวสำเร็จการศึกษาเป็นมหาบัณฑิตทางการบริหารศึกษาเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามความไม่ชัดเจนของระเบียบกฎหมายยังมีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง แม้แต่ข้าราชการครูสายผู้สอนที่วางแผนจะเป็นผู้บริหาร

“พี่รู้มั๊ย เมื่อไหร่ สพฐ จะเปิดสอบผู้บริหารโรงเรียน ผมถามไปที่เขตพื้นที่ ก็บอกว่าให้รอพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูก่อน อีกร้อยเขาไม่รู้ว่าคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสิทธิสอบคัดเลือกจะกำหนดอย่างไร ต้องมีวุฒิปริญญาโทบริหารการศึกษา

หรือเปล่า แต่ผมสบายใจได้ ตอนนี้จบโทบริหารการศึกษาแล้ว.....เรียนที่.....ครับ (มหาวิทยาลัยของรัฐในภาคxxxxแห่งหนึ่ง ที่เปิดสอนปริญญาบริหารการศึกษา และมีวิทยาเขตต่างจังหวัด) ถ้าเปิดสอบ ผมก็มีวุฒิ ป.โท บริหารการศึกษาพอดี.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/ครูผู้สอนโรงเรียนแห่งหนึ่ง)”

อาจกล่าวได้ว่า สถิติจำนวนคนเรียนปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีจำนวนมากกว่าสาขาอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด เพราะเมื่อสอบถามข้อมูลย้อนหลัง จากผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ทุกภาคให้คำตอบตรงกันว่า มีการเปิดสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา อย่างแพร่หลาย ทั้งในสถาบันเอง นอกสถาบัน วิทยาเขตต่างจังหวัด หลายสถาบันใช้วัดเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน และมุ่งเน้นภาคนอกเวลาราชการที่เรียนวันเสาร์อาทิตย์ เนื่องจากมีจำนวนผู้สมัครมากกว่าการเปิดรับภาคปกติ โดยการเปิดหลักสูตรปริญญาโท ดำเนินการควบคู่ไปกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปวค.) สำหรับผู้ที่ไม่มีคุณวุฒิต่างครูด้วย

“พี่เรียนที่.....(มหาวิทยาลัยเปิด ชื่อตั้งของรัฐแห่งหนึ่ง) เรียนเสาร์อาทิตย์ สบายดี ไม่ต้องเดินทางไกลไปเรียนที่วิทยาเขต..... แต่งานวิจัยทำเดี่ยว ไม่เป็นแบบกลุ่มเหมือนพวกที่เรียนที่วิทยาเขต.....(มหาวิทยาลัยปิดของรัฐแห่งหนึ่งในภาคxxxx) พี่คิดว่าดิฉันที่เขามาเปิดที่จังหวัดของเรา เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับคนในท้องถิ่นด้วย ค่าเรียนสูงไปหน่อยแต่ก็พอไหว ดีกว่าต้องเหนื่อยกับการเดินทาง อีกอย่างมีเพื่อนร่วมรุ่นที่เรียนด้วยกันเยอะ ต่อไปคงได้ฟังพากันมั่ง แต่บางคนที่เห็นเดินไปมาในวัด ไม่ได้เรียน ป.โท บริหารการศึกษานะ เขามาเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปวค.).....(ผู้ให้สัมภาษณ์/เจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแห่งหนึ่งในภาคxxxx)”

ความไม่มั่นใจเกี่ยวกับทิศทางของใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ในตำแหน่งหรือการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร ทำให้กระแสการสมัครเข้าศึกษาและการเปิดสอนระดับมหาบัณฑิตในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นับแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ในระยะแรก มหาวิทยาลัยราชภัฏเองก็เป็นผู้ให้บริการรายใหญ่รายหนึ่งเนื่องจากความได้เปรียบของสถาบันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ถึง 41 แห่ง มีการเปิดสอนหลายรุ่นในศูนย์การให้การศึกษาบุคลากรประจำการ (กศบป.) ซึ่งกระจายอยู่ในวิทยาเขตต่างจังหวัด อย่างไรก็ดีตามในระยะหลังการเปิดสอนในหลักสูตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษารุ่นใหญ่จัด ณ ที่ตั้งของสถาบันราชภัฏนั้น

“เรียนราชภัฏจบยากกว่าเรียนที่.....(มหาวิทยาลัยของรัฐในภาคxxxxแห่งหนึ่ง ที่เปิดสอนปริญญาบริหารการศึกษาศึกษา และมีวิทยาเขตต่างจังหวัด) เพราะต้องทำวิทยานิพนธ์เดี่ยว แต่ที่.....ทำเป็นกลุ่ม ผมว่าช่วยลดภาระไปเยอะ เพราะเราต้องทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย ถ้าทำวิทยานิพนธ์คนเดียวคงจบยาก.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง)”

อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญ และได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการเปิดสอนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษา อีกกลุ่มหนึ่งคือ ผู้รับจ้างวิเคราะห์/รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีงานให้ทำเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว มีการจัดตั้งทีมงานไว้อย่างค่อนข้างเป็นระบบ และมักจะอาศัยวิทยานิพนธ์ต้นแบบจากสถาบันที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานคร

“...ช่วงปี 43 ถึง 45 งานเข้ามาเยอะมาก ต้องหาทีมและแบ่งงานกันทำ มีทั้งที่ทำให้หมดทั้งเล่ม และทำเป็นบางบท ส่วนใหญ่เป็นของสาขาบริหารการศึกษาศึกษา บางหัวข้อต้องลงทุนไปสำรวจวิทยานิพนธ์ที่เอาเป็นต้นแบบจากกรุงเทพ....ส่วนใหญ่จะไปที่ มศว. ประสานมิตร กับจุฬา....ช่วงแรก ๆ ผมกับแฟนนอนดึกทุกคืน ไม่ไหว เลยต้องหาคนช่วย อย่างคีย์ข้อมูลก็จะให้เด็กนักเรียนมัธยมที่เป็นลูกหลานมาคีย์ให้ ให้ตั้งค้ค่าขนม.....ผมเคยถามคนที่มาจ้างทำ ว่าทำไมถึงเปิดสอนโทบริหารการศึกษากันมากขนาดนี้ บางคนบอกว่าเอาไว้สำหรับขอรับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร บางคนบอกว่าต่อไปคนที่จะสอบผู้บริหารต้องจบปริญญาโทบริหารการศึกษาก่อน บางคนบอกว่าถ้าไม่มีปริญญาโทบริหารการศึกษาก็ไม่ได้รับเงินประจำตำแหน่ง.....(ผู้ให้สัมภาษณ์ / ผู้รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ในจังหวัดภาคxxxxแห่งหนึ่ง)”

จากที่กล่าวไปทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาศึกษา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสมัครเข้าเรียนปริญญาโทในสาขาวิชาการบริหารการศึกษามากมายเป็นประวัติการณ์ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และสถาบันราชภัฏ จึงมีการแข่งขันกันเปิดหลักสูตร และใช้กลยุทธ์ดึงลูกค้าเข้าเรียนให้มากที่สุด หลายแห่งใช้กลยุทธ์ “จ่ายครบ จบแน่นอน” จนเป็นที่มาของปัญหาคุณภาพวิทยานิพนธ์ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ : เส้นทางที่น่ากังขา

จากการศึกษา พบว่า รูปแบบและหัวข้อวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษา (ระดับมหาบัณฑิต) มีความหลากหลาย และมีแนวคิดที่แตกต่างกันระหว่างสถาบันการศึกษา บางแห่งไม่สนับสนุนหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล บางแห่ง

สามารถทำได้โดยเมื่อมีประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้นจะกลายเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ทันที บางแห่งเน้นในเชิงปริมาณ บางแห่งเป็นเพียงรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระแบบกลุ่ม บางแห่งเป็นสารนิพนธ์ที่เน้นการรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร ความหลากหลายเหล่านี้เกิดจากปรัชญาที่แตกต่างกันในการผลิตมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษานั้นเอง

“.....คนที่เรียนที่นี่.....(มหาวิทยาลัยปิดของรัฐในกรุงเทพมหานคร แห่งหนึ่ง) ต้องทำวิทยานิพนธ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางนโยบาย อาจารย์จะบอกเสมอว่านโยบายของรัฐมีความไม่แน่นอน และมีความเสี่ยงสูงที่ขณะกำลังทำวิทยานิพนธ์อยู่ แล้วนโยบายนั้นถูกยกเลิก สิ่งที่จะพัฒนาเป็นหัวข้อได้ ต้องเป็นการสร้างองค์ความรู้ หรือสามารถนำไปอธิบายปรากฏการณ์ทางการศึกษาได้จริง แต่แบบนี้ จบยาก คนเรียนก็เครียดพอสมควร.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ)”

ปรัชญาและแนวคิดในการผลิตงานวิทยานิพนธ์ ตามคำสัมภาษณ์ของผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐในกรุงเทพมหานครแห่งหนึ่งข้างต้น แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากปรัชญาและแนวคิดในการผลิตงานวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งในภาคxxx ที่ไม่จำกัดกรอบการพัฒนาหัวข้อวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นประเด็นทางการศึกษาใหม่ ๆ จะสนับสนุนให้ทำทันที

“ตอนนี้กลุ่มของผมกำลังจะเสนอหัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับ CEO ในเขตพื้นที่การศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา ก็เห็นชอบแล้วคิดว่าจะทำในเชิงปริมาณ เปรียบเทียบระหว่างขนาดโรงเรียน หรือระหว่างสังกัด ถ้าร่างเค้าโครงเสร็จแล้ว กลุ่มของผมจะนำไปเสนอในวิชาสัมมนา จะไม่ทำเชิงคุณภาพแน่นอน มันจบยาก และเขียนไม่ค่อยออก.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคxxx)”

ข้อความจากการสัมภาษณ์ ข้างต้น ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารูปแบบวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เน้นในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับผู้รับจ้างวิเคราะห์ข้อมูลคนหนึ่งซึ่งกล่าวว่า

“งานวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นเชิงปริมาณ มีเชิงคุณภาพบ้างแต่น้อยมาก ราคาที่รับจะสูงกว่าเชิงปริมาณ เพราะงานในเชิงคุณภาพผู้วิเคราะห์กับผู้เก็บข้อมูลโดยหลักการควรเป็นคนเดียวกัน ถ้าผมรับงานเชิงคุณภาพ ผู้จ้างทำส่วนใหญ่จะไม่เก็บข้อมูลเอง เพราะลำบากมากกว่าจะได้ข้อมูลมา ต้องลงพื้นที่ อัดเทป สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่จะโยนให้ผมเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลให้เลย.....(ผู้ให้สัมภาษณ์ / ผู้รับจ้างวิเคราะห์ข้อมูลในจังหวัดภาคxxxแห่งหนึ่ง)”

นอกจากนี้ รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์แบบกลุ่ม (มหาวิทยาลัยปิดของรัฐแห่งหนึ่ง ใช้คำว่า รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ : IS) ได้รับความนิยมนอย่างสูงจากผู้สมัครเข้าเรียนในสาขาบริหารการศึกษา รวมทั้งสาขาอื่นๆ ด้วย รูปแบบของการทำวิทยานิพนธ์ในลักษณะเช่นนี้เองที่เป็นสาเหตุให้สถาบันราชภัฏหลายแห่งในเขตภาคxxx ต้องยุติการเปิดการเรียนการสอนปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในศูนย์การให้การศึกษาแก่บุคลากรประจำการในต่างจังหวัดลง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายหันไปสมัครเรียน ณ มหาวิทยาลัยดังกล่าวแทบทั้งหมด

“ไปเขียนดี.....โอ้ย เอากางเกงอ้าว่อ ก็จบ.....(ไปเรียนที่.....โอ้ย ไปยื่นเอากางเกงร้วกำแพง ดูมหาวิทยาลัยก็จบปริญญาโทแล้ว.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/อาจารย์วุฒิปริญญาเอก ผู้สอนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคxxxแห่งหนึ่ง)”

ถ้อยคำจากการให้สัมภาษณ์ ที่ค่อนข้างรุนแรงข้างต้น ผู้วิจัยได้จากอาจารย์วุฒิปริญญาเอก ผู้สอนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคxxxแห่งหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันเปิดการเรียนการสอน เฉพาะในที่ตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏเท่านั้น

“วิทยานิพนธ์ที่ทำแบบกลุ่มจะได้ราคาดีกว่าแบบเดี่ยว เพราะแบบกลุ่ม 5 คน ช่วยกันหาร จะเรียกแพงหน่อยก็ไม่ลำบากคนจ่ายเท่าไร แต่ถ้าทำแบบคนเดียว ผมคิดราคาปกติ แต่ที่ผ่านมามีพวกทำคนเดียวจะไม่จ้างทำทั้งหมด ส่วนใหญ่ให้ทำแค่วิเคราะห์บทที่ 4 หรืออภิปรายให้นิดหน่อยในบทที่ 5 แต่ถ้าทำเป็นกลุ่มส่วนใหญ่จะเหมามาหมด คือ กลุ่มเขาจะโยนให้ทำเลย ตั้งแต่คิดหัวข้อให้จนถึงพิมพ์ให้เป็นเล่มเลย.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/ผู้รับจ้างวิเคราะห์ข้อมูลในจังหวัดภาคxxxแห่งหนึ่ง)”

สิ่งที่สะท้อนผลผลิตจากกระบวนการทำวิทยานิพนธ์แบบกลุ่ม คือ การไม่เป็นที่ยอมรับในการสมัครคัดเลือกเพื่อโอนไปรับราชการตำแหน่งอาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งดำเนินการในช่วงต้นปี 2547 โดยผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาตามกระบวนการทำวิทยานิพนธ์กลุ่มจะถูกจัดลำดับคะแนนต่ำสุด เนื่องจากไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์สถาบันราชภัฏที่สอนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“คิดดูสิ ผมออกข้อสอบแบบอ้วนนี้ ให้เขียนโครงร่างการวิจัย ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ยิ่งแยกไม่ออกว่า ภูมิหลัง ที่มา ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัยเป็นยังไง ตั้งสมมุติฐานก็ไม่เป็น กรอบความคิดในการวิจัยก็เขียนผิด ไม่รู้จักตัวแปรต้นตัวแปรตาม

ถ้าเรารับมาเป็นอาจารย์สอน เด็กจะเป็นยังไง ภาควิชาก็ต้องตามแก้ปัญหาให้อีก .....(ผู้ให้สัมภาษณ์ / อาจารย์วุฒิปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาค xxxx แห่งหนึ่ง)”

อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์แบบกลุ่มของบางสถาบันได้รับการวิพากษ์อย่างกว้างขวางจากสังคมวิชาการ สิ่งที่น่ากังขาคือ รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมเพียงใดสำหรับวุฒิมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา ซึ่งควรต้องศึกษาค้นคว้า สร้างองค์ความรู้จากความสามารถทางวิชาการเฉพาะตัวที่แท้จริง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในทางวิชาการ และมีมาตรฐานของการทำวิทยานิพนธ์เทียบเคียงนานาชาติ ผู้วิจัยเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจในเชิงนโยบาย ในการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อยกคุณภาพการทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา นำไปสู่การแก้ไขภาพพจน์อันมัวหมอง ดังที่ปรากฏในสื่อมวลชนอย่างคึกโครม ช่วงเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2547 ที่ผ่านมา ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในหัวข้อถัดไป

กระบวนการทำและนำเสนอวิทยานิพนธ์ : ผลผลิตแห่งความอภัยทางวิชาการ

ผลการศึกษา ที่จะนำเสนอต่อไปนี้ ปรากฏขึ้นพร้อมกับข่าวการรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ตามสื่อมวลชนดังกล่าว ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลของผู้วิจัย พบว่า การทำวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บางส่วนก็ตกอยู่ภายใต้กระแสดังกล่าวด้วยเช่นกัน

เปิดโปงอาชีพใหม่เขย่าวงการศึกษามหาบัณฑิต รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท โฆษณาเลื่อนเว็บ สถาบันติวเตอร์ย่านรามฯก็รับทำ ทั้งเล่มคิด 1 แสน วางหัวข้อ จ้างคนสำรวจ ชักซ่อมเนื้อหาไว้สอบปากเปล่า ผู้รับจ้างอ้างช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์..... (ที่มา : มติชน 28 มิถุนายน 2547)

เว็บไซต์ยอดนิยมของคนไทย อาทิ www.pantip.com, www.meetingmore.com, <http://market.thaiware.com>, www.tumcivil.com เป็นต้น ได้นำเสนอวิธีการรับจ้างทำวิทยานิพนธ์โดยผู้ให้บริการเขียนข้อความโฆษณาไว้ในห้องสื่อสารต่าง ๆ เมื่อพิมพ์คำว่า “วิทยานิพนธ์” จะมีข้อความเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์กว่า 500 ข้อความ แต่กว่า 200 ข้อความจะเขียนไว้ว่า รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ที่เดียว และผู้ให้บริการส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานประจำ ..... (ที่มา พระไทยเน็ต .2547: ออนไลน์)

ผู้วิจัย ได้ตรวจสอบข้อความในเว็บที่ใช้ชื่อ “วิภา” เขียนโฆษณาไว้ว่า

“รับหาข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ รายงาน สื่อการสอน วิจัยและพัฒนา มีอาจารย์สองสถาบันให้คำปรึกษา รับหาข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ รายงาน สื่อการสอน วิจัย และ

พัฒนา เช่น ข้อมูลการตลาด การเงิน คอมพิวเตอร์ กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย การจัดการ เป็นต้น ไทยและอังกฤษหน้าละ 100 บาท รั้อย่างต่ำ 10 หน้าขึ้นไป รั้งงานด่วนทุกชนิด รั้งรอง ความรวดเร็วทันเวลาส่ง ดำเนินการโดยผู้จบการศึกษาจากต่างประเทศ และมีประสบการณ์ ด้านนี้มานาน และมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยxxxxxxxและxxxxเปลี่ยนกันมาให้ คำปรึกษาในการตรวจงานให้ และเนื่องจากราคาถูกมากอยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องขอเงิน ล่วงหน้าก่อนส่งงานให้ แต่รั้งรองว่างานไว้วางใจได้ เพราะลงโฆษณาที่เว็บมากกว่าสามปีแล้ว หากงานจำนวนมากคิดราคาเหมาให้ พร้อมแปลและพิมพ์งานให้ และรับสรุปคัย่อข้อมูล ภาษาอังกฤษทุกชนิด สนใจติดต่อวิภา 02-XXXXXX ทุกวัน”

อีกข้อความหนึ่งในเว็บอ้างชื่อ “ณัฐ” และ “ปีเตอร์” ระบุว่า

“รั้งแปลงานทุกชนิด บทความ สารคดี รายงาน วิทยานิพนธ์ ผลการวิจัย ทั้งภาษา ไทย-อังกฤษ และอังกฤษ-ไทย 70-150บาท/หน้า ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงาน งาน จำนวนมากลดราคาเป็นพิเศษ สนใจติดต่อคุณณัฐ (06) xxx-xxxx หรือ (09) xxx-xxxx ข้อความของปีเตอร์ที่ระบุว่า ให้คำปรึกษาประกอบการทำวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งาน วิจัยต่างๆ ในทุกระดับชั้น รวมถึงการทำ Feasibility ต่างๆ และรั้งวิเคราะห์งานสถิติ รั้งทั้ง ไทยและอังกฤษ สะดวกรวดเร็ว ด้วยทีมงานมืออาชีพ สนใจติดต่อคุณเน็ท หรือนายปีเตอร์ 05-xxx-xxxx”

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้วิจัยได้พยายามโทรศัพท์ไปตามหมายเลขที่แจ้งไว้ ปรากฏว่า ไม่มีผู้รับสาย หรือแจ้งว่า ยกเลิกหมายเลขที่ให้บริการแล้ว ซึ่งอาจจะเกิดจากกระแส ขาวในช่วงดังกล่าวค่อนข้างรุนแรง จึงทำให้ผู้รั้งจ้างทำวิทยานิพนธ์ไม่เสี่ยงที่จะรั้งโทรศัพท์ หรือรั้งงาน ต่อมา ผู้วิจัยได้เข้าไปในเว็บไซค์ดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่ามีการลบ ข้อความดังกล่าวทิ้งไป หรือมีแต่ Link แสดงไว้ แต่เมื่อคลิกเข้าไปจะไม่แสดงข้อความโฆษณา มีเพียงแต่ข้อความจากเว็บแจ้งว่า ไม่ปรากฏข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยข้อมูลจาก กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งยินดีให้ข้อมูลตั้งแต่ต้น เป็นสำคัญ

“...ส่วนใหญ่คนที่มาจ้างทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโทมักบอกว่า ทำไม่ได้ ไม่มี ความรู้เรื่องทำวิทยานิพนธ์ เพราะมันยากมาก บางคนบอกว่าทำเองไม่ได้เลย ซึ่งเมื่อเรา มาทำดูก็คิดว่ายากเหมือนกันกับการเรียนในระดับปริญญาโท แต่ทางทีมงานของเราทำได้ และไม่เคยมีปัญหากลับมา เพราะมีอาจารย์ชื่อดังคอยเป็นที่ปรึกษาอยู่ ใครที่จ้างที่นี้จึง รั้งรองว่าผ่านแน่นอน.....” (ที่มา : มติชน 28 มิถุนายน 2547)

ข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า กระบวนการรั้งจ้างทำ วิทยานิพนธ์มักจะกล่าวอ้างความสำเร็จที่ลูกค้าจะรั้งรับ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ ที่กล่าวว่า

“มีผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หลายคน ถามผมบ่อย ๆ ว่า แน่ใจได้อย่างไรว่า อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบจะให้ผ่าน เพราะผมเองก็รับงานไว้หลายงาน เขากลัวว่างานจะซ้ำกัน หรือทำคล้าย ๆ กัน เรื่องนี้ผมให้ความมั่นใจได้เลย เพราะผมมีฐานข้อมูลไว้ละเอียด และเก็บงานรุ่นก่อน ๆ ไว้ในคอมพิวเตอร์หมด เช็กดูตลอด ไม่ซ้ำแน่นอน แต่คนจ้างต้องมาพูดคุยตั้งแต่คิดหัวข้อ และพบปะพูดคุยกันเป็นระยะเพื่อทราบความคืบหน้าและแนวทางของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นเมื่องานเสร็จก็จะนัดให้ผมมาช่วยทำการซักซ้อมตอบคำถามเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ บางครั้งใช้เวลาเป็นวัน ๆ เวลาไปสอบปากเปล่าก็จะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง แต่ผมดูแล้ว เขาก็ไม่ค่อยเครียดกันนะ เวลามาซ้อมตอบคำถาม ตั้งโต๊ะร่วมวงเฮฮากันธรรมดา เพราะยังไม่งั้นก็ผ่านแน่นอนอยู่แล้ว อาจปรับแก้บ้างตามธรรมเนียม.....ผู้ให้สัมภาษณ์/ผู้รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ในจังหวัดภาคxxxxแห่งหนึ่ง)”

ดังที่กล่าวไปแล้วถึงความนิยมที่เพิ่มมากขึ้นของการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา ภาคพิเศษ เสาร์ อาทิตย์ ซึ่งไม่เพียงแต่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ปัจจุบันได้มีการขยายโครงการศึกษาดังกล่าวไปดำเนินการต่างจังหวัด โดยมีมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่งที่ไปดำเนินการโครงการนี้ในจังหวัดใหญ่ ๆ โดยบางสถาบันก็ไปเช่าโรงแรมเพื่อดำเนินการ บางมหาวิทยาลัยก็ไปเช่าสถาบันการศึกษาที่พอจะตกลงกันได้เป็นสถานที่ดำเนินการศึกษาในหลักสูตรพิเศษดังกล่าว หรือบางสถาบันใช้วัดในตัวเมืองเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน และจัดส่งอาจารย์หมุนเวียนไปบรรยาย ณ ศูนย์การศึกษาต่างจังหวัดนี้ตามเวลาและตารางสอนที่กำหนดไว้ บางมหาวิทยาลัยใช้วิธีการบรรยายโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ นาน ๆ จะมีอาจารย์ไปพบนักศึกษาเพื่อตอบคำถามหรือชี้แจงข้อสงสัยของนักศึกษาเท่าที่จำเป็น

รูปแบบของการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความสำคัญระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนค่อนข้างจะห่างเหิน ทำให้ผู้เรียนที่มีความสนใจน้อยไม่สามารถจะเรียนรู้และทำงานตามเงื่อนไขของหลักสูตรได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ หรือการทำสารนิพนธ์ เพราะผู้เรียนกับผู้สอนในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ ไม่ได้มีการใกล้ชิดกัน ไม่สามารถจะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เรียนที่ต้องการจะจบการศึกษาหันไปใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง นั่นคือ เกิดการจ้างการทำวิทยานิพนธ์ ดังนั้น หากจะพิจารณาผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ซึ่งได้รับการกล่าวอ้างว่า เป็นสาขาที่มีการจ้างทำวิทยานิพนธ์มากที่สุดสาขาหนึ่ง) สามารถพิจารณาจากผู้ให้สัมภาษณ์ ที่เป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษาท่านหนึ่ง กล่าวว่

“วิกฤติคุณภาพวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เกิดจากบุคคล 3 กลุ่ม.....

บุคคลแรกคือ ผู้เรียนที่อาจจะขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิทยานิพนธ์ หรือ สารนิพนธ์ เพราะความที่ผู้เรียนกับผู้สอนขาดความใกล้ชิดกัน จึงจำเป็นต้องแสวงหาหนทางว่าทำอย่างไรจะมีผลงานชิ้นนี้ไปเสนอต่ออาจารย์ ในขั้นสุดท้ายก็อาจจะผู้ให้คำแนะนำว่ามีผู้รับจ้างทำงานดังกล่าวตามความต้องการของผู้เรียน หรือที่รู้จักกันในนามของผู้รับจ้างทำวิทยานิพนธ์

บุคคลที่สอง ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนี้ก็คือ ผู้รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ ทั้งในรูปของส่วนตัวหรือในรูปของสถาบันก็แล้วแต่ผู้เรียนจะได้ข้อมูล และรู้จักสนิทชิดชอบกับผู้รับจ้างในรูปแบบใด ก็จะมีการตกลงในเรื่องของรายละเอียดในเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ ค่าจ้าง การชำระค่าจ้าง รวมถึงตลอดถึงการแนะนำรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ผู้จ้างมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของวิทยานิพนธ์นั้น และนำเอาความรู้ความเข้าใจดังกล่าวไปสอบในขั้นตอนที่เรียกว่าการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์

บุคคลที่สาม ที่เกี่ยวข้องกับกำรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ แม้จะไม่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในทางตรง แต่ก็ปฏิเสธถึงความรับผิดชอบในเรื่องนี้มิได้ **บุคคลนี้ก็คืออาจารย์หรือผู้สอน** โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อยู่ในฐานะที่จะตรวจสอบได้ว่าวิทยานิพนธ์ผู้เรียนทำด้วยตนเองหรือไปจ้างใครเขาทำมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยตรง เพราะผู้เรียนมีหน้าที่ที่จะต้องนำวิทยานิพนธ์ที่ทำเสร็จแต่ละตอนแต่ละบทมาพบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ตรวจดูว่ามีความถูกต้องสมบูรณ์แล้วหรือยัง ควรจะมีการแก้ไขส่วนใด หรือควรจะมีการเพิ่มเติมส่วนใด เพื่อความถูกต้องของวิทยานิพนธ์ ถ้าการทำหน้าที่ของอาจารย์ผู้เป็นที่ปรึกษาของวิทยานิพนธ์เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการดังกล่าว การรับจ้างทำวิทยานิพนธ์จะไม่เกิดขึ้น แต่เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะอาจารย์ที่เป็นที่ปรึกษาละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าว ปลอมให้ผู้ทำวิทยานิพนธ์ ภายใต้งการกำกับดูแลของตนไปทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนจบมาโดยไม่ผ่านการตรวจสอบ แก้ไขหรือปรึกษาหารือตามที่ควรจะเป็น ถึงเวลาเมื่อผู้เรียนบอกว่าทำวิทยานิพนธ์เสร็จแล้ว ก็มีการตั้งกรรมการสอบ และการสอบก็ทำเป็นเพียงพิธี ไม่ได้มีการสอบตามหลักการ และวิธีการที่ถูกต้อง จึงทำให้วิทยานิพนธ์รับจ้างผ่านการสอบไปได้.....(ผู้ให้สัมภาษณ์/นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ แห่งหนึ่ง)”

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่า วิกฤตดังกล่าวยังมีทางออก เนื่องจากยังมีอีกหลายสถาบันที่ยึดมั่นในมาตรฐานการผลิตและดำรงมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง **ประกอบกับวิกฤตที่เกิดขึ้นยังไม่ขยายขอบเขตไปถึงการศึกษาระดับดุขุภีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา** แม้จะมีบ้างแต่ก็เป็นเพียงแค่การให้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นสูงด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่การเขียนแปลความ การสรุป อภิปรายผล เป็นหน้าที่ของเจ้าของวิทยานิพนธ์เอง

อนึ่ง จากประเด็นที่ผู้ที่เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษามักจะถูกพาดพิงอยู่บ่อยครั้งว่า **ขาดความแข็งแกร่งในเชิงวิชาการสาขาวิจัย และสถิติ ไม่สามารถพึ่งตนเองได้** ยังคงต้องรอการพิสูจน์ถึงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของภาควิชาการบริหารการศึกษาต่อไปว่าจะลบคำสบประมาทเหล่านี้ได้อย่างไร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์

การศึกษาในตอนนี้ เป็นการศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (empirical data) นั่นคือ วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่สำเร็จเป็นรูปเล่ม มีการลงนามอนุมัติจากคณะกรรมการสอบ และสภามหาวิทยาลัยอนุมัติให้วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว

วิธีการศึกษา

1. ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของวิทยานิพนธ์ ที่ใช้ในการศึกษา เฉพาะสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยไม่กำหนดปีการศึกษาที่วิทยานิพนธ์นั้นแล้วเสร็จ เพื่อให้หน่วยตัวอย่างมีจำนวนมากพอที่จะพบลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์ได้กว้างขวางมากขึ้น และไม่จำกัดประเภทสถาบันการศึกษาเช่นเดียวกัน

2. การเก็บข้อมูลหน่วยตัวอย่าง

ดำเนินการโดยใช้เครือข่าย ซึ่งเป็นทีมงานของผู้วิจัยที่ฝั่งตัว(resident) และกระจายในภูมิภาคต่าง ๆ ทำการสำรวจวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่มีแนวโน้มว่าจะเสี่ยงต่อการลอกทั้งในบางส่วนและทั้งฉบับ โดยพิจารณาจากประเด็นต่าง ๆ เช่น ชื่อวิทยานิพนธ์ที่ใกล้เคียงกัน หรือเหมือนกัน เป็นต้น

ในบางกรณี วิทยานิพนธ์เป้าหมายได้จากผู้นำมาให้ ซึ่งได้ฉีก หรือตัดชื่อเจ้าของวิทยานิพนธ์ ชื่อสถาบัน หน้าอนุมัติที่มีรายชื่อคณะกรรมการควบคุมหรือคณะกรรมการสอบ ตลอดจนรายชื่อและหน่วยงานผู้อนุมัติวิทยานิพนธ์ออกไปจากเล่มที่ถ่ายสำเนามาให้ จนยากที่จะตรวจพิสูจน์ได้ และผู้ที่นำมาให้ไม่ประสงค์จะเปิดเผยข้อมูลเนื่องจากเกรงว่าจะเกิดผลกระทบกับตน ผู้วิจัยจึงต้องสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยใช้ฐานข้อมูลของห้องสมุดหรือฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ของสถาบันที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการลอกวิทยานิพนธ์ เมื่อปรากฏว่ามีข้อมูลเพียงพอ ผู้วิจัยจะใช้เครือข่ายที่มีความสนิทสนมเป็นการส่วนตัวเพื่อให้ได้มาซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าว

เมื่อผู้วิจัยได้หน่วยตัวอย่างตามขอบเขตที่กำหนด ได้นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหา โดยเริ่มต้นจากการจำแนกสถาบันผู้ผลิต ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา ชื่อเจ้าของวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบ และพิจารณาเนื้อหาอย่างละเอียดเรียงตามลำดับหน้า แล้วจัดบันทึกประเด็นที่พบทั้งการลอกบางส่วน และลอกทั้งฉบับ

สำหรับการระบุหน่วยตัวอย่างที่เป็นต้นฉบับ และหน่วยตัวอย่างที่เป็นผู้คัดลอก ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ปี พ.ศ. ที่ทำวิทยานิพนธ์สำเร็จเป็นหลัก กล่าวคือ หากหน่วยตัวอย่างฉบับใดปี พ.ศ. ใหม่กว่า จะถือว่าเป็นผู้คัดลอก

อนึ่ง สำหรับกรณีที่สำเร็จการศึกษาในปีเดียวกัน สถาบันการศึกษาเดียวกัน และยากที่จะวินิจฉัยได้ แม้จะปรากฏวันที่อนุมัติวิทยานิพนธ์ (เนื่องจากจะอนุมัติในวันที่ใกล้เคียงกันเสมอ) ผู้วิจัยจะอุปมานว่า วิทยานิพนธ์ฉบับที่มีการอนุมัติก่อน เป็นหน่วยตัวอย่างต้นฉบับ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยนำเสนอกรณีตัวอย่างทั้งการลอกบางส่วนและการลอกทั้งฉบับ ดังนี้

การลอกวิทยานิพนธ์บางส่วน

กรณีที่ 1 สถาบันการศึกษาเดียวกัน แต่ต่างปี พ.ศ.

ลักษณะงานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ เกี่ยวกับการลงโทษทางวินัยข้าราชการครู

ตาราง 4.8 ลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์บางส่วน กรณีสถาบันการศึกษาเดียวกัน แต่ต่างปี พ.ศ.

หน่วยตัวอย่างต้นฉบับ	หน่วยตัวอย่างผู้คัดลอก
(x หมายถึง จำนวนพยางค์)	
1. ชื่อวิทยานิพนธ์ 39 พยางค์	1. ชื่อวิทยานิพนธ์ 36 พยางค์
2. ปีที่สำเร็จการศึกษา 2542	2. ปีที่สำเร็จการศึกษา 2543
3. ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ xxxx xx	3. ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ xx xxx
4. ชื่อมหาวิทยาลัย xxxxx (ของรัฐ)	4. ชื่อมหาวิทยาลัย xxxxx (ของรัฐ)
5. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ - อาจารย์ ดร. xx xxx ประธานกรรมการ - อาจารย์ ดร. xx xxx กรรมการ - อาจารย์ xx xxx กรรมการ - รศ.ดร. xx xxxxx กรรมการ	5. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ - อาจารย์ ดร. xx xxx ประธานกรรมการ - ผศ. xxx xxx กรรมการ - รศ. xx xxx กรรมการ
6. บทที่ 2 หน้า 21-23 กล่าวถึง - การบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู - กระบวนการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู	6. บทที่ 2 หน้า 16-25 กล่าวถึง - การบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู - กระบวนการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู โดยมีข้อความเหมือนต้นฉบับทุกตัวอักษร แม้แต่การสรุปประเด็นจากข้อความที่อ้างอิงของนักวิจัยหลายๆคนเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง ทั้งในส่วนที่อยู่ท้ายย่อหน้า และอยู่ท้ายหัวข้อย่อ
7. บทที่ 5 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ หน้า 217-219	7. บทที่ 5 หน้า 141-142 มีข้อความในส่วนของข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้เหมือนต้นฉบับทุกประการ เพียงแต่เปลี่ยนหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ จากสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด xxx เป็นสามัญศึกษาจังหวัด xxx

จากตาราง แสดงว่า การลอกบางส่วน สามารถตรวจพบได้หากพิจารณาให้ละเอียด เนื่องจากมีการสลับตำแหน่งของรายการที่คัดลอกมา แต่การสรุปกลับไม่แตกต่างจากต้นฉบับเลย แม้กระทั่งในส่วนของบทที่ 5 ซึ่งมีข้อเสนอแนะเหมือนกัน ทั้งที่เป็นงานวิจัยต่างฉบับกัน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สืบค้นรายการลอกวิทยานิพนธ์เพิ่มเติมอีก 27 รายการ โดยสามารถสรุปให้เห็น ดังตาราง 4.9

ตาราง 4.9 ลักษณะการล่อกวิทยานิพนธ์สถาบันเดียวกัน พ.ศ. ต่างกัน อาจารย์ที่ปรึกษาคณะเดียวกัน ทำเรื่องเดียวกัน ต่างเพียง
ประเภทการศึกษา

เล่มที่	ประเภท	คณะกรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	บทที่ 1-5	เครื่องมือ
1	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2536	1. รศ.ดร. A 2. รศ.ดร. B 3. ผศ. C 4. อ.ดร. D	Xxx xx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา	จังหวัด ข.	กรอบการ บริหารงาน 8 ด้าน เกี่ยวกับ การบริหารงาน วิชาการ	Rating scale 80 ข้อ เป็นแบบสอบถามที่มี ลักษณะคล้ายคลึงกับ งานวิจัยในปี ก่อนปี 2536
2	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2537	1. รศ.ดร. B 2. อ.ดร. E 3. ผศ. C 4. รศ. F	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6	โรงเรียน มัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6	กรอบการ บริหารงาน 6 ด้าน	Rating scale 64 ข้อ
3	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2537	1. ผศ. G 2. รศ.ดร. B 3. รศ. A 4. รศ. H	Xxx xx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา	จังหวัด ก.	กรอบการ บริหารงาน 8 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
4	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2537	1. ผศ. G 2. รศ. B 3. รศ. A 4. รศ. I	Xx xx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา	จังหวัด ก.	กรอบการ บริหารงาน 9 ด้าน	Checklist ทั้งหมด

ตาราง 4.9 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	คณะกรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	บทที่ 1-5	เครื่องมือ
5	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2538	1. ผศ. 2. รศ.ดร. 3. อ. 4. รศ.ดร. C B J K	Xxxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน เด็หาดิลิิก	จังหวัด ก.	กรอบการ บริหารงาน 4 ด้าน	Rating scale 80 ข้อ
6	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2538	1. รศ.ดร. 2. ผศ. 3. ผศ. 4. รศ. B C L H	Xxx xxxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	จังหวัด ก.	กรอบการ บริหารงาน 9 ด้าน	แบบสังเกต สัมภาษณ์
7	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. รศ.ดร. 2. รศ.ดร. 3. รศ.ดร. 4. ผศ. M B N O	Xxx xx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	จังหวัด ค.	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Rating scale 65 ข้อ
8	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. ผศ. 2. รศ.ดร. 3. ผศ. 4. รศ. C B G P	Xx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	จังหวัด ง.	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Checklist ทั้งหมด

ตาราง 4.9 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	คณะกรรมการสอบ/อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	บทที่ 1-5	เครื่องมือ
9	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. รศ. A 2. ผศ.ดร. Q 3. รศ.ดร. R 4. ผศ.ดร. S	Xxxx xxxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	โรงเรียน ประถมศึกษา 6	กรอบการ บริหารงาน 9 ด้าน	Rating scale 65 ข้อ
10	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. ผศ. T 2. รศ.ดร. B 3. รศ. A 4. ผศ. U	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	โรงเรียน มัธยมศึกษา 6 เขตการศึกษา 6	กรอบการ บริหารงาน 6 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
11	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. อ. V 2. ผศ. T 3. รศ.ดร. B 4. ผศ. W	Xx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา (เอกชน)	โรงเรียน ประถมศึกษา (เอกชน) เขตการศึกษา 6	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
12	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. อ. X 2. อ. Y 3. ผศ.ดร. Z 4. รศ.ดร. AA	Xx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	จังหวัด จ.	กรอบการ บริหารงาน 9 ด้าน	Checklist ทั้งหมด

ตาราง 4.9 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	คณะกรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	บทที่ 1-5	เครื่องมือ
13	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. อ. E 2. ผศ. G 3. รศ.ดร. B 4. รศ.ดร. AB	Xx xxxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา (เอกชน)	จังหวัด ก.	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
14	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2539	1. อ. Y 2. รศ.ดร. M 3. ดร. V 4. รศ.รศ. AB	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	จังหวัด ก.	กรอบการ บริหารงาน 9 ด้าน	Rating scale 89 ข้อ
15	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2540	1. ผศ.ดร. Z 2. ผศ. G 3. อ. V 4. ผศ. AR	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา (ขยายโอกาส)	จังหวัด จ.	กรอบการ บริหารงาน 8 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
16	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2540	1. ผศ. C 2. รศ.ดร. B 3. รศ. AS 4. รศ.ดร. AB	Xxx xxxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	จังหวัด ข.	กรอบการ บริหารงาน 5 ด้าน	Checklist ทั้งหมด

ตาราง 4.9 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	คณะกรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	บทที่ 1-5	เครื่องมือ
17	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2540	1. ผศ. C 2. ผศ. G 3. ผศ.ดร. Z 4. ผศ. AC	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้น	จังหวัด ช.	กรอบการ บริหารงาน 9 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
18	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2541	1. รศ. A 2. ผศ.ดร. Z 3. อ. AD 4. รศ.ดร. AB	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	ส่วนกลาง	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
19	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2541	1. ผศ. C 2. รศ.ดร. M 3. อ.ดร. AE 4. รศ. AF	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	จังหวัด ฉ.	กรอบการ บริหารงาน 6 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
20	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2543	1. อ.ดร. AE 2. ผศ.ดร. AF 3. ผศ. AG 4. รศ. AH	Xxx xx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	จังหวัด ยู.	กรอบการ บริหารงาน 6 ด้าน	Checklist ทั้งหมด

ตาราง 4.9 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	คณะกรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	บทที่ 1-5	เครื่องมือ
21	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2543	1. รศ.ดร. M 2. ผศ.ดร. AF 3. อ.ดร. AI 4. รศ.ดร. AT	Xxx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	จังหวัด ก.	กรอบการ บริหารงาน 8 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
22	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2543	1. อ.ดร. AI 2. ผศ.ดร. AF 3. รศ.ดร. M 4. รศ.ดร. AJ	Xx xxxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา (เอกชน)	จังหวัด จ.	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Checklist ทั้งหมด
23	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2544	1. อ.ดร. AK 2. ผศ. C 3. ผศ.ดร. Z 4. อ. AL	Xxx xxxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	จังหวัด ง.	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Rating scale 54 ข้อ
24	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2545	1. อ.ดร. AI 2. อ.ดร. AK 3. รศ.ดร. B 4. รศ.ดร. AM	Xx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ปริยัติธรรม	เขตการศึกษา 6	กรอบการ บริหารงาน 5 ด้าน	Rating scale 50 ข้อ

ตาราง 4.9 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	คณะกรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	บทที่ 1-5	เครื่องมือ
25	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2544	1. อ.ดร. AK 2. อ.ดร. AI 3. ผศ.ดร. AF 4. ผศ. AO	Xx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	จังหวัด ช.	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Rating scale 90 ข้อ
26	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2546	1. รศ.ดร. B 2. ศ.ดร. M 3. รศ.ดร. N 4. รศ.ดร. AP	Xx xxx	การบริหารงาน วิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	จังหวัด ช.	กรอบการ บริหารงาน 7 ด้าน	Rating scale 56 ข้อ
27	วิทยานิพนธ์ ปีการศึกษา 2547	1. ผศ.ดร. AQ 2. อ.ดร. AI 3. อ.ดร. AK	Xxx xxxx	การบริหารงาน วิชาการ ประเทศลาว		กรอบการ บริหารงาน 6 ด้าน	Checklist ทั้งหมด

จากตาราง 4.9 เป็นการนำเสนอการทำวิทยานิพนธ์ของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง การทำวิทยานิพนธ์ของสถาบันแห่งนี้ จะมีอาจารย์กลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ ดร. และอาจารย์ ซึ่งสลับกันทำหน้าที่ ประธานกรรมการ กรรมการ และกรรมการสอบ โดย อาจารย์ หมายเลข 1 คือ อาจารย์ ผู้ทำหน้าที่ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และประธานสอบวิทยานิพนธ์ด้วย อาจารย์หมายเลข 2 และหมายเลข 3 หมายถึงกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์จากสาขาวิชาเอก 1 คน และอาจารย์สาขาที่เกี่ยวข้อง 1 คน ส่วนอาจารย์ หมายเลข 4 หมายถึง อาจารย์ผู้สอบที่แต่งตั้งเพิ่มเติมจากบัณฑิตวิทยาลัย ข้อสังเกตเกี่ยวกับอาจารย์ที่ปรึกษา ในช่วงปีแรก ๆ ในการทำวิจัยเรื่องนี้ จะเป็นอาจารย์คนเดิม ที่ทำหน้าที่ควบคุมวิทยานิพนธ์ในหัวข้อนี้ เพียงแต่เปลี่ยนพื้นที่ในการทำวิจัย

ชื่อเรื่องในการทำวิจัย จะใช้คำเดียวกันทั้งหมด คือ การบริหารงานวิชาการของ..... (ชื่อประชากรที่ศึกษา).....ซึ่งจะเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ในจังหวัดที่แตกต่างกัน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดกรมสามัญ และสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ในบางเล่มจะเป็นการศึกษาภายในหมวดวิชาเท่านั้น และจากตารางจะเห็นว่า งานวิจัยเรื่องดังกล่าวจะมีผู้ศึกษาทุกปีการศึกษาตั้งแต่ปี 2537 จนถึง ปี 2547 โดยใช้กรอบแนวคิดแบบเดิม วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งงานทุกเล่มที่ใช้เครื่องมือลักษณะนี้จะมีข้อความที่คล้ายกัน โดยผู้วิจัยจะเรียกงานวิจัยที่เก็บข้อมูลในลักษณะนี้ว่าการวิจัยเชิงสำรวจ ในการใช้เครื่องมือแบบนี้ลักษณะที่ 2 คือ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในงานวิจัยกลุ่มนี้ก็จะใช้ข้อความที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยเรียกการเก็บข้อมูลในลักษณะนี้ว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัย สถิติที่ใช้ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในบทที่ 5 การอภิปรายผล ในกลุ่มที่ใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการจะอภิปรายผลคล้ายกัน โดยมีการลอกและใช้วิธีการตัดต่อจากงานที่คล้ายกัน ส่วนงานวิจัยที่ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าก็จะมีกรอกรายในลักษณะคล้ายกันภายในกลุ่มของแบบสอบถามลักษณะเดียวกัน

ผลจากการวิจัยทั้ง 27 เล่ม ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งจากจำนวนมากกว่า 70 เล่ม ที่คณะผู้วิจัยนำเสนอนี้ พบว่า ในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ไม่พบองค์ความรู้ใหม่และข้อค้นพบใหม่ ๆ เป็นการศึกษาเพียงสภาพปัญหาเดิม

กรณีที่ 2 สถาบันการศึกษาเดียวกัน ปี พ.ศ. เดียวกัน

ลักษณะงานวิจัย เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ เกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ตาราง 4.10 ลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์บางส่วน กรณีสถาบันการศึกษาเดียวกัน ปี พ.ศ. เดียวกัน

หน่วยตัวอย่างต้นฉบับ	หน่วยตัวอย่างผู้คัดลอก
(x หมายถึง จำนวนพยางค์)	
1. ชื่อวิทยานิพนธ์ 39 พยางค์	1. ชื่อวิทยานิพนธ์ 34 พยางค์
2. ปีที่สำเร็จการศึกษา 2537	2. ปีที่สำเร็จการศึกษา 2537
3. ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ พ.ต.ต. xx xx	3. ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ ร.ต.อ. xxx xx
4. ชื่อมหาวิทยาลัย xx (ของรัฐ)	4. ชื่อมหาวิทยาลัย xx (ของรัฐ)
5. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ - อาจารย์ ดร. xx xxxx ประธานกรรมการ - รศ. xx xxx กรรมการ	5. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ - รศ. xx xxx ประธานกรรมการ - ศ.ดร. xx xxx กรรมการ
6. คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ - อาจารย์ ดร. xxx xxxx ประธานกรรมการ - รศ. xx xxx กรรมการ - รศ.ดร. xxx xxx กรรมการ - พ.ต.ท. xx xxx กรรมการ	6. คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ - รศ. xx xxxx ประธานกรรมการ - ศ.ดร. xx xxx กรรมการ - ผศ. xx xx กรรมการ - พ.ต.ท. xxx xxx กรรมการ
7. บทที่ 2 หน้า 14-19	7. บทที่ 2 หน้า 10-16 ข้อความเหมือนต้นฉบับทุกตัวอักษร แต่มีการสลับที่ข้อความของนักวิจัยที่นำมาใช้อ้างอิง เพื่อให้แตกต่างไปจากต้นฉบับ แต่หากนำข้อความมาเรียงตามต้นฉบับก็จะเหมือนกันทุกประการ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สืบค้นการลอกการศึกษาค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมอีก จำนวน 12 รายการ สามารถสรุปให้เห็นดังตาราง 4.11

ตาราง 4.11 ลักษณะการลอกการศึกษาค้นคว้าอิสระ (6 หน่วยกิต) และวิทยานิพนธ์ (12 หน่วยกิต) สถาบันเดียวกัน พ.ศ. เดียวกัน อาจารย์ที่ปรึกษาต่างกัน ทำเรื่องเดียวกัน แตกต่างเพียงประชากรศึกษา ปีทำการการศึกษา 2542 (ในปีนี้ มีการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระในสถาบันนี้ 34 รายการ

เล่มที่	ประเภท	กรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	เครื่องมือ
1	การศึกษาค้นคว้าอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. รศ. A 2. อ.ที่ปรึกษา 3. อ.ดร. C กก.สอบ	Xx xxx	งานวิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	สพจ. ก	การศึกษาเปรียบเทียบ ปัญหาการปฏิบัติงาน วิชาการ ตามมาตรฐาน สปช. ปี 2536 7 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ขนาตร.ร. ตำแหน่ง วิเคราะห์ โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA
2	การศึกษาค้นคว้าอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. รศ.ดร. A 2. อ.ที่ปรึกษา 3. อ.ดร. C กก.สอบ	Xxxx xxx	งานวิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	สพอ. X สพจ. ข	ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานวิชาการ ตาม มาตรฐาน สปช. ปี 2536 7 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ขนาตร.ร. วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA
3	การศึกษาค้นคว้าอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. อ. F 2. อ. E 3. อ.ดร. C กก.สอบ	Xx xxx	งานวิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	สพอ. Xx สพจ. ข	ศึกษาเปรียบเทียบปัญหา แนวทางแก้ไข ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ 9 ด้าน (เพิ่ม จากมาตรฐาน สปช. 2 ด้าน) ตัวแปรต้น คือ ขนาตร.ร. วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA
4	การศึกษาค้นคว้าอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. อ. F 2. อ. G 3. อ.ดร. H กก.สอบ	Xx xx	งานวิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	สพจ. ข	ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานวิชาการ ตาม มาตรฐาน สปช. ปี 2536 9 ด้าน (เพิ่มจาก มาตรฐาน สปช. 2 ด้าน) ตัวแปรต้น คือ ขนาตร.ร. วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA

ตาราง 4.11 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	กรรมกาารสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	เครื่องมือ
5	การศึกษาคีอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. รศ.ดร. A ปฐ.สอบ 2. อ. อ.ที่ปรึกษา 3. อ.ดร. C กก.สอบ	Xx xxxx	งานวิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา (ขนาดกลาง)	สามัญศึกษา จังหวัด จ.ย.	ศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานวิชาการ ตามมาตรฐาน.ร.มัธยม 6 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ตำแหน่ง วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. t-test independent
6	การศึกษาคีอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. อ. F ปฐ.สอบ 2. อ. E อ.ที่ปรึกษา 3. อ.ดร. C กก.สอบ	Xx xx	งานวิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	สามัญศึกษา จังหวัด จ.ย.	ศึกษาเปรียบเทียบ ระดับการปฏิบัติงานวิชาการ ตามมาตรฐาน.ร.มัธยม 6 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ขนาด.ร. วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA
7	การศึกษาคีอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. รศ.ดร. A ปฐ.สอบ 2. อ. D อ.ที่ปรึกษา 3. ผศ. K กก.สอบ	Xxx xx	งานวิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา	สปอ. Xx สปจ. ข	ศึกษาระดับของปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา งานวิชาการ 7 ด้าน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ Mean และ S.D.
8	การศึกษาคีอิสระ (ปีการศึกษา 2542)	1. อ. F ปฐ.สอบ 2. อ. J อ.ที่ปรึกษา 3. ผศ. K กก.สอบ	Xx xxx	งานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา	สามัญศึกษา จังหวัด จ.	ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานวิชาการ ตาม มาตรฐาน.ร.มัธยม 6 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ขนาด.ร. วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA

ตาราง 4.11 (ต่อ)

เล่มที่	ประเภท	กรรมการสอบ/ อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง	ประชากร	เครื่องมือ
9	การศึกษาคืออะไร (ปีการศึกษา 2542)	1. อ. L ปฐ.สอบ 2. อ. M อ.ที่ปรึกษา 3. ผศ. K กก.สอบ	Xx xxx	งานวิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	สามัญศึกษา จังหวัดจ.ง.	ศึกษาเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงาน วิชาการ ตามมาตรฐานร.ร.มัธยม 6 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ตำแหน่ง (ผู้บริหาร ผู้ช่วย หน.หมวด) วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA
10	การศึกษาคืออะไร (ปีการศึกษา 2542)	1. รศ.ดร. A ปฐ.สอบ 2. อ. N อ.ที่ปรึกษา 3. อ.ดร. H กก.สอบ	Xx xxx	งานวิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	สามัญศึกษา จังหวัดจ.ง.	ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงาน วิชาการตามมาตรฐานร.ร.มัธยม 6 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ตำแหน่ง (ผู้บริหารผู้สอน) วิเคราะห์ โดยใช้ Mean S.D. t-test independent
11	การศึกษาคืออะไร (ปีการศึกษา 2542)	1. อ. F ปฐ.สอบ 2. อ.ดร. O อ.ที่ปรึกษา 3. รศ.ดร. P กก.สอบ	Xx xxx	งานวิชาการ โรงเรียน มัธยมศึกษา	สามัญศึกษา จังหวัดจ.ง.	ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงาน วิชาการตามมาตรฐานร.ร.มัธยม 6 ด้าน ตัวแปร ต้น คือ ตำแหน่ง (ผู้บริหาร ผู้ช่วย หน.หมวด) วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. one-way ANOVA
12	การศึกษาคืออะไร (ปีการศึกษา 2542)	1. อ. Q ปฐ.สอบ 2. อ. R อ.ที่ปรึกษา 3. อ. L กก.สอบ	Xxx xxx	งานวิชาการ โรงเรียน เทศบาล	สามัญศึกษา จังหวัดจ.ง.	ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงาน วิชาการ ตามกรอบงานกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2531 6 ด้าน ตัวแปรต้น คือ ผู้เกี่ยวข้อง (ผู้กำหนดนโยบายผู้ปฏิบัติ) วิเคราะห์โดยใช้ Mean S.D. t-test independent

จากตาราง แสดงว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ที่มีการลอกในสถาบันการศึกษาเดียวกัน ปี พ.ศ. เดียวกัน แต่อาจารย์ที่ปรึกษาต่างกัน เป็นการศึกษารายงานเดียวกัน แต่เปลี่ยนชื่อเรื่องให้แตกต่างกันเล็กน้อย เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย จะกำหนดในลักษณะเดียวกันแต่เปลี่ยนแปลงกลุ่มประชากรเป้าหมาย เช่น บางเล่มใช้ประชากรจากระดับ สปอ. บางเล่มใช้ทั้ง สปจ. (ในจังหวัดเดียวกัน) แต่บางเล่มใช้จังหวัดอื่น โดยในการทบทวนเอกสารบทที่ 2 แทบไม่แตกต่างกันเลย เนื่องจากเป็นการศึกษาตัวแปรต้นเหมือนกัน เช่น ตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน ส่วนตัวแปรตามก็เป็นการบริหาร การปฏิบัติการ หรือปัญหาด้านงานวิชาการเหมือนกัน

ระเบียบวิธีวิจัยที่นำเสนอทั้ง 12 เล่ม เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าสถิติเชิงเปรียบเทียบ ในการอภิปรายผลและเสนอแนะ ผู้วิจัยส่วนมากจะอภิปรายผลและเสนอแนะในลักษณะเดียวกัน ข้อสังเกตคือ การศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ใน 12 เล่ม และในปีเดียวกัน ข้อค้นพบจากงานวิจัยกลับมีความคล้ายคลึงกัน คณะผู้วิจัยจึงได้นำไปเปรียบเทียบกับผลการวิจัยเรื่องเดียวกันในปีก่อนหน้า (ซึ่งไม่ได้นำเสนอในตารางนี้) จึงพบว่า ผลการวิจัยมีความคล้ายคลึงกันกับเมื่อ 5 ปีที่ผ่านมา โดยไม่มีความแตกต่างในเรื่องข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

ประเด็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ ประชานกรรมการสอบในหลายเล่ม เป็นบุคคลเดียวกัน เช่นเดียวกันกับกรรมการสอบคนที่ 3 แต่อาจารย์ที่ปรึกษาจะแตกต่างกัน

จากตารางการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ข้างต้นทั้ง 2 กรณี พบว่า การลอกกรณี ที่ 1 ซึ่งกระทำต่างปี พ.ศ. จะมีประเด็นที่ใช้ลอกและลักษณะการลอกที่หลากหลายกว่ากรณี ที่ 2 ซึ่งกระทำในปี พ.ศ. เดียวกัน และในสถาบันการศึกษาเดียวกัน

การลอกวิทยานิพนธ์ทั้งฉบับ

กรณีตัวอย่างที่พบ เป็นการคัดลอกต่างสถาบันการศึกษาและต่างปี พ.ศ. ดังนี้

ตาราง 4.12 ลักษณะการลอกวิทยานิพนธ์ทั้งฉบับ (ต่างสถาบันการศึกษาและต่างปี พ.ศ.)

หน่วยตัวอย่างต้นฉบับ	หน่วยตัวอย่างผู้คัดลอก
(x หมายถึง จำนวนพยางค์)	
1. ชื่อวิทยานิพนธ์ 44 พยางค์	1. ชื่อวิทยานิพนธ์ 56 พยางค์
2. ปีที่สำเร็จการศึกษา 2543	2. ปีที่สำเร็จการศึกษา 2546
3. ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ xx xx	3. ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ xx xxx
4. ชื่อมหาวิทยาลัย xxxxxx (ของรัฐ)	4. ชื่อมหาวิทยาลัย xxxx (ของเอกชน)
5. คณะกรรมการควบคุม - อาจารย์ ดร. xxx xxxxx ประธานกรรมการ - รศ. xx xxx กรรมการ	5. คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ - รศ.ดร. xx xxx ประธานกรรมการ - รศ.ดร. xx xxx กรรมการ
6. คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ - อาจารย์ xxx xxxxx ประธานกรรมการ - รศ. xx xxx กรรมการ - ผศ.ดร. xx xxx กรรมการ - อาจารย์ ดร. xx xxx กรรมการ	6. คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ - รศ.ดร. xx xxx ประธานกรรมการ - รศ.ดร. xx xxx กรรมการ - ผศ.ดร. xxx xxx กรรมการ - อ.ดร. xxx xx กรรมการ

ตาราง 4.12 (ต่อ)

หน่วยตัวอย่างต้นฉบับ	หน่วยตัวอย่างผู้คัดลอก
(x หมายถึง จำนวนพยางค์)	
7. บทที่ 1 - บทที่ 5 และบรรณานุกรม หน้า 1-103	7. บทที่ 1 - บทที่ 5 และบรรณานุกรม หน้า 1-102 มีข้อความเหมือนต้นฉบับทุกประการเมื่อพิจารณาตามลำดับบรรทัด จากบรรทัดแรก ถึงบรรทัดสุดท้าย นับตั้งแต่ความเป็นมาในบทที่ 1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 การดำเนินการวิจัยในบทที่ 3 ตัวเลขผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ตลอดจนการอ้างอิง แต่จำนวนหน้าแตกต่างกัน 1 หน้า เนื่องจากใช้แบบตัวอักษรแตกต่างกัน
8. กลุ่มตัวอย่างสังกัดสามัญศึกษาจังหวัด (ระบุเขตการศึกษา x)	8. กลุ่มตัวอย่างสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระบุจังหวัด xxx และเขตพื้นที่การศึกษา x)
9. ต้นฉบับเป็นปริิฎญาณิพนธ์	9. ฉบับคัดลอกเป็นวิทยานิพนธ์
10. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2542 จาก 138 โรงเรียน 1,104 คน	10. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ปีการศึกษา 2546 จาก 157 โรงเรียน จำนวน 1,977 คน
11. กลุ่มตัวอย่างมาจาก 35 โรง 280 คน	11. กลุ่มตัวอย่างมาจาก 35 โรง 280 คน

จากตาราง พบว่า การลอกวิทยานิพนธ์ทั้งฉบับ เป็นการลอกของมหาวิทาลัยเอกชน ซึ่งทำโดยใช้ชื่อว่าวิทยานิพนธ์ (จากต้นฉบับซึ่งเป็นปริิฎญาณิพนธ์มหาวิทาลัยของรัฐ) สิ่งที่แตกต่างกันมีเพียงประชากรเป้าหมาย ทั้งประเภทและจำนวน และจำนวนหน้าที่แตกต่างกัน 1 หน้าเนื่องจากการใช้แบบอักษรแตกต่างกันเท่านั้น

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาสาขาวิชา การบริหารการศึกษา ตลอดจนเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้วิธีวิทยาแบบผสม (mixed methodology) อาศัยกระบวนการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาพหุกรณี (multiple case study) ซึ่งผสมผสาน grounded theory กับการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การสังเกต การสนทนาและการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร โดยได้ศึกษามหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 4 แห่ง

ตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งศึกษาสภาพและปัญหาตั้งแต่ประเด็นของการรับเข้าเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การสำเร็จ การศึกษา และคุณภาพบัณฑิต ซึ่งได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสอบถามฉบับผู้เรียน แบบสอบถามฉบับหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา แบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา แบบสอบถามผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา และแบบสอบถามผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์บางส่วนได้พยายามจำแนกประเด็นที่วิเคราะห์ตามแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมจำนวนสถาบันการศึกษาที่ใช้วิเคราะห์ 21 สถาบันการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 493 คน

ตอนที่ 3 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจ้างทำวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ใช้การสนทนาและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยวิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการพูดคุยซักถามตัวต่อตัวระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

ตอนที่ 4 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการลอกวิทยานิพนธ์ โดยศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ปรากฏเป็นเอกสาร เอกสารสำคัญได้แก่ วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ที่สภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท แล้ว ข้อมูลที่ได้ในการวิจัยตอนนี้ได้มาจากเอกสารที่มีผู้นำมามอบให้ และสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตแล้วติดตามเอกสารฉบับจริง

สรุปผลการวิจัยในแต่ละตอน มีดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การศึกษาพหุกรณี

จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (การศึกษาพหุกรณี) มีข้อค้นพบ ดังนี้

1. หลักสูตรปริญญาโทส่วนใหญ่ ทั้งแผน ก (2) และแผน ข มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน แต่มีบางมหาวิทยาลัยวัตถุประสงค์ของแผน ก (2) อย่างหนึ่งและวัตถุประสงค์ของแผน ข อีกอย่างหนึ่ง โดยแผน ก (2) เป็นการผลิตงานวิจัย สร้างองค์ความรู้ใหม่ ส่วนแผน ข นั้นเป็นการบริโภคงานวิจัยหรือนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
2. จำนวนหน่วยกิตหลักสูตรปริญญาโทของกรณีศึกษาอยู่ระหว่าง 40-45 หน่วยกิต และจากกรณีศึกษาปรากฏว่าจำนวนหน่วยกิตของแผน ก (2) และแผน ข มีเท่ากัน
3. มหาวิทยาลัยไทยทั้งของรัฐและเอกชนที่เปิดสอนทั้งปริญญาโทและปริญญาเอกมีหลักสูตรแยกจากกัน โดยมีปริญญาโทหลักสูตรหนึ่ง ปริญญาเอกหลักสูตรหนึ่ง
4. นักศึกษาในหลักสูตรแผน ก (2) มีจำนวนน้อย แต่นักศึกษาในหลักสูตรแผน ข มีจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาภาคปกติมีจำนวนน้อยหรือไม่มีเลย นักศึกษาภาคพิเศษในหลักสูตรแผน ข มีจำนวนมาก และจำนวนนักศึกษามีแนวโน้มลดลง
5. บางมหาวิทยาลัยมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดอาจารย์ประจำที่มีวุฒิปริญญาโทหรือปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา
6. บางมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนและการบริหารการศึกษากำลังจะเกษียณอายุราชการ มีข้อจำกัดและขาดการวางแผนเพื่อหาอาจารย์ทดแทน

7. มหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่ง มีกลยุทธ์ในการหาอาจารย์ทดแทนโดยการเชิญอาจารย์ประจำจากมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นอาจารย์พิเศษ เมื่ออาจารย์พิเศษเหล่านั้นเกษียณอายุราชการแล้วจึงเชิญเป็นอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยเอกชน

8. บางมหาวิทยาลัยมีนักศึกษามาก การเรียนจัดเป็นกลุ่มใหญ่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมีค่อนข้างน้อยทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีผลกระทบต่อคุณภาพของวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

9. นักศึกษาในหลักสูตรปริญญาโทมีทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเรียนร่วมกันในชั้นเดียวกัน การเรียนการสอนจึงไม่อาจกำหนดจุดเน้นได้ว่าหลักสูตรมุ่งที่จะพัฒนาผู้บริหารหรือเป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมผู้บริหาร

10. คำอธิบายรายวิชา บางรายวิชาในหลักสูตรมีลักษณะเป็นแท่ง ระบุเฉพาะประเด็นหรือเฉพาะสาขาของการบริหารการศึกษา ไม่เชื่อมโยงหรือบูรณาการกับสาขาอื่น ๆ ของการบริหารการศึกษา หรือสาขาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับการบริหารการศึกษา

11. บางมหาวิทยาลัยขาดการจัดประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์เทียบเคียง ในการบริหารการศึกษา การเรียนการสอนจึงเน้นทฤษฎีและวิธีการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยไม่ปฏิบัติจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรการเตรียมผู้บริหาร

12. เวลาในการศึกษา บางมหาวิทยาลัยใช้วิธีการจัดการที่จะให้นักศึกษาจบได้ภายใน 2 ปี และนักศึกษาภาคพิเศษใช้เวลาเรียนเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ จึงไม่มีเวลาพอที่จะค้นคว้าในห้องสมุด

13. การสอบประมวลความรู้ข้อเขียนนั้นมีสอบทุกมหาวิทยาลัย แต่บางมหาวิทยาลัยสอบปากเปล่าด้วย และบางมหาวิทยาลัยสอบประมวลความรู้เฉพาะวิชาเอกเท่านั้น แต่บางมหาวิทยาลัยกำหนดให้สอบวิชาพื้นฐาน เช่น วิชาวิจัยอีกด้วย นอกจากนี้บางมหาวิทยาลัยกำหนดว่านักศึกษาจะต้องสอบภาษาอังกฤษด้วย ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดอย่างหนึ่งในการสำเร็จการศึกษา

14. วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้สำเร็จการศึกษาช้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดเรื่องเวลาของนักศึกษา การเรียนการสอนวิชาวิจัยที่เน้นเชิงทฤษฎีมากกว่าจะนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ประกอบกับมีข้อจำกัดเกี่ยวกับประสบการณ์วิจัยทางบริหารการศึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ จริยธรรมในการวิจัยของผู้เกี่ยวข้อง จึงทำให้ทางมหาวิทยาลัยหลีกเลี่ยงการทำสารนิพนธ์ (6 หน่วยกิต) โดยลดจำนวนหน่วยกิตลงเหลือ 3 หน่วยกิต และเปลี่ยนสารนิพนธ์เป็นรายวิชา

15. อาจารย์ผู้สอนบางราย มีประสบการณ์ในการบริหารน้อยกว่าผู้เรียน จึงมีผลทำให้เน้นการสอนเชิงทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ และขาดการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎี วิชา และปฏิบัติ นอกจากนี้ อาจารย์บางรายมีการเรียนรู้และประสบการณ์ไม่สอดคล้องกับวิชาที่สอน จึงทำให้การเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปัญหาความเป็นจริงในโรงเรียน

2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การรับเข้าเรียน หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การสำเร็จการศึกษา และคุณภาพบัณฑิต ซึ่งได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย แบบสอบถามฉบับผู้เรียน แบบสอบถามฉบับหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา แบบสอบถามฉบับผู้สำเร็จการศึกษา แบบสอบถามฉบับผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา แบบสอบถามฉบับผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

2.1 การรับเข้าเรียน

2.1.1 การรับรู้ข่าวสารสมัครสอบ พบว่า นิสิตนักศึกษารับรู้ข่าวสารสมัครสอบเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากการบอกของเพื่อนมากที่สุดและโทรทัศน์น้อยที่สุด

2.1.2 วิชาที่สอบคัดเลือก พบว่า วิชาที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษา ใช้การสอบวิชาเฉพาะมากที่สุด และใช้วิชาสถิติวิจัยน้อยที่สุด

2.1.3 ค่าใบสมัคร พบว่า ส่วนใหญ่ค่าใบสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คือ 200 บาท ส่วนค่าสมัครสอบ คือ 400 บาท

2.1.4 การรับเข้าศึกษาต่อ พบว่า การรับเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มีแนวโน้มลดลง ทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่ในมหาวิทยาลัยเอกชน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ส่วนการรับเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชนเริ่มเปิดรับในปีการศึกษา 2546 แต่มหาวิทยาลัยราชภัฏยังไม่เปิดรับ โดยมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มีแนวโน้มเปิดรับมากกว่ามหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ

2.2 หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน

2.2.1 สภาพปัจจุบันของจำนวนผู้เรียน ปริญญาโท ปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พบว่า จำนวนผู้เรียนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นแผน ข (ศึกษารายกรณีและค้นคว้าอิสระ) ในมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ประเภทสถาบัน ส่วนในแผน ก (1) และ ก (2) ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์ด้วยมีจำนวนน้อยกว่าแผน ข สำหรับผู้เรียนปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2546) ในมหาวิทยาลัยปีดของรัฐ ส่วนใหญ่เป็นแบบ 2 คือ ทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชามากกว่าแบบ 1 (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) ส่วนในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชน ยังไม่ปรากฏข้อมูลในปีการศึกษา 2546

2.2.2 โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล การสำเร็จการศึกษา

(1) โครงสร้างหลักสูตร

ระดับปริญญาโท พบว่า โครงสร้างหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสภาพที่นำไปใช้ได้จริงปานกลาง มีการปรับหลักสูตรเป็นระยะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตทั้งเพื่อพัฒนาผู้บริหารและเตรียมผู้บริหาร โครงสร้างหลักสูตรในวิชาเอก/วิชาแกน/วิชาบังคับ/วิชาเลือกมีความเหมาะสมปานกลาง หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ปานกลาง

ระดับปริญญาเอก พบว่า หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับสภาพที่นำไปใช้ได้จริงปานกลาง หลักสูตรมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตทั้งเพื่อพัฒนาผู้บริหารและเตรียมผู้บริหาร เช่นเดียวกับหลักสูตรปริญญาโท แต่มีระยะเวลาของการใช้หลักสูตรนานกว่าหลักสูตรปริญญา โครงสร้างของหลักสูตร ในวิชาเอก/วิชาแกน/วิชาบังคับ/วิชาเลือกมีความเหมาะสมปานกลาง หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ปานกลาง

(2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ปริญญาโท การจัดการศึกษาทั้งในและนอกสถาบันโดยใช้อาจารย์ผู้สอนจากทั้งอาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา อาจารย์ประจำสาขาที่เกี่ยวข้อง และอาจารย์พิเศษจากภายนอกสถาบัน เนื่องจากความไม่เพียงพอของอาจารย์

ผู้สอน การจัดวิชาและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน 15-18 สัปดาห์/รายวิชา และเป็นภาคทฤษฎีประมาณ 60-70% วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนใช้หลากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน เช่น สอนแบบบูรณาการองค์ความรู้ บรรยายคนเดียว อภิปรายร่วมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ สอนเป็นทีม หรือคณะ เชิญอาจารย์พิเศษมาบรรยาย พาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การให้นิสิตนักศึกษาแบ่งกลุ่มร่วมกันอภิปราย เป็นต้น

ปริญญาเอก การจัดการศึกษาส่วนใหญ่จัดเฉพาะในสถาบัน โดยใช้อาจารย์ผู้สอนจากทั้งอาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา อาจารย์ประจำสาขาที่เกี่ยวข้อง และอาจารย์พิเศษจากภายนอกสถาบัน เนื่องจากความไม่เพียงพอของอาจารย์ผู้สอน การจัดวิชาและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน 15-18 สัปดาห์/รายวิชา วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนใช้หลากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนเช่นเดียวกับระดับปริญญาโท

(3) สื่อ-อุปกรณ์

ส่วนใหญ่ ห้องสมุดมีหนังสือตำราที่ตรงกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีตำราสำหรับรายวิชาที่เกี่ยวข้องครบสำหรับผู้เรียนในสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการสืบค้นและการยืมตำราระหว่างห้องสมุดในกรุงเทพมหานครทำได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สำหรับการนำสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนโดย Course ware ยังมีน้อยมากทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

(4) การวัดและประเมินผล

มีการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนิสิต นักศึกษาในบางรายวิชา และไม่ปรากฏว่ามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างชัดเจน การวัดผลการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษามีหลายวิธีขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน เช่น ทำรายงานแล้วเสนอหน้าชั้น สอบกลางภาค และสอบปลายภาค การทำรายงานหรือการทำโครงการ การอภิปรายในชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติงาน การประเมินผลการเรียนใช้ทั้งแบบอิงกลุ่มและแบบอิงเกณฑ์

นอกจากนี้ ยังพบว่าไม่ปรากฏข้อมูลที่ชัดเจนว่า มีการนำผลจากการวัดผลประเมินผลผู้เรียนไปใช้ในการประเมินหลักสูตรในประเด็นต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน วิธีการสอน การปรับปรุงหลักสูตร จะอาศัยเงื่อนไขด้านเวลาเป็นเหตุผลสำคัญ

(5) การสำเร็จการศึกษา

ใช้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกำหนด โดยมีได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการมากกว่าที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันกำหนด ส่วนใหญ่นิสิตนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากการทำวิทยานิพนธ์ ปรินญาณิพนธ์แล้ว มีเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสอบวัดคุณสมบัติ และสอบประมวลความรู้ ซึ่งมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันระหว่างสถาบัน โดยบางสถาบันมีเพียงการสอบอย่างเดียว แต่บางสถาบันมีทั้งสองอย่าง และบางสถาบันมีข้อกำหนดด้านภาษาอังกฤษเป็นเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาด้วย เงื่อนไขดังกล่าวส่งผลให้มีการออกกลางคันหรือการสำเร็จการศึกษาล่าช้า โดยเฉพาะในแผน ก นอกจากนี้วิทยานิพนธ์หรือปรินญาณิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทั้งระดับปริญญาเอกและปริญญาโท ได้รับการพิมพ์เผยแพร่ไม่มากนัก และผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วมีการเขียนบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษายังจัดทำไม่ครบถ้วน ไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษามีเป็นจำนวนมาก

(6) ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน

ความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกประเภทสถาบันการศึกษา

2.3 คุณภาพของผลผลิต

2.3.1 ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร

(1) ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับดีมากทุกประเภทสถาบันการศึกษา

(2) ทักษะที่ได้รับจากหลักสูตร พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะที่ได้รับจากหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากแทบทุกประเภทสถาบันการศึกษา

(3) คุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประเมินตนเองด้านคุณลักษณะที่ได้รับ

จากหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเภทสถาบันการศึกษา ยกเว้น มหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก

2.3.2 เจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน มีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ อยู่ในระดับปานกลาง

2.3.3 คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชา พบว่า คุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บังคับบัญชาในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก สำหรับมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่ในมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐอยู่ในระดับปานกลาง

2.3.4 เจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า เจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาต่อผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับผู้ได้บังคับบัญชาต่อผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกประเภทสถาบันการศึกษา

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์

ข้อสรุปสำคัญของการจ้างทำวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย ความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ และกระบวนการทำและนำเสนอวิทยานิพนธ์ ดังนี้

3.1 ความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา : ปฐมบทแห่งวิกฤติ

ในระยะแรกเริ่มของการยกร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีงานวิจัยเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารในการประเมินเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารทางการศึกษาประเภทชั่วคราว 3 ปี ต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี และสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางการบริหารการศึกษาจากสถาบันที่ได้รับการรับรอง ซึ่งผลจากงานวิจัยดังกล่าวมิได้นำสู่การสร้างระเบียบเชิงปฏิบัติ ดังนั้น จึงเกิดความเข้าใจอย่างกว้างขวางในหมู่นักบริหารการศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษาว่า ปริญญาโททางการบริหารการศึกษาเป็น

ไบเบิกทางสำคัญที่สุดในการได้มาซึ่งไบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ซึ่งความไม่ชัดเจนของระเบียบกฎหมายยังมีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง แม้แต่ข้าราชการครูสายผู้สอน ที่วางแผนจะเป็นผู้บริหาร

ผลการศึกษายังพบว่า สถิติจำนวนคนเรียนปริญญาโทสาขาวิชาการบริหาร การศึกษามีจำนวนมากกว่าสาขาอื่น ๆ เพราะมีการเปิดสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาอย่างแพร่หลาย ทั้งในสถาบันเอง นอกสถาบัน วิทยาเขตต่างจังหวัด หลายสถาบันใช้วัดเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน และมุ่งเน้นภาคนอกเวลาราชการที่เรียน วันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากมีจำนวนผู้สมัครมากกว่าการเปิดรับภาคปกติ ในระยะแรกมหาวิทยาลัยราชภัฏเองก็เป็นผู้ให้บริการรายใหญ่รายหนึ่งเนื่องจากความได้เปรียบของสถาบันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ถึง 41 แห่ง มีการเปิดสอนหลายรุ่นในศูนย์การให้การศึกษา บุคลากรประจำการ (กศบป.) ซึ่งกระจายอยู่ในวิทยาเขตต่างจังหวัด อย่างไรก็ตามในระยะหลัง การเปิดสอนในหลักสูตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาส่วนใหญ่จัด ณ ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้น

ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ กลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญและได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการเปิดสอนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา อีกกลุ่มหนึ่งคือ ผู้รับจ้างวิเคราะห์ รับจ้างทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีงานให้ทำเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว มีการจัดตั้งทีมงานไว้อย่างค่อนข้างเป็นระบบ และมักจะอาศัยวิทยานิพนธ์ต้นแบบจากสถาบันที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานคร

จากที่กล่าวไปทั้งหมดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับไบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสมัครเข้าเรียนปริญญาโทในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาอย่างมากมาย เป็นประวัติการณ์ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษา ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ จึงมีแนวโน้มการแข่งขันกันเปิดหลักสูตร และใช้กลยุทธ์ดึงลูกค้าเข้าเรียนให้มากที่สุด หลายแห่งใช้กลยุทธ์ “จ่ายครบ จบแน่นอน” จนเป็นที่มาของปัญหาคุณภาพวิทยานิพนธ์ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

3.2 รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ : เส้นทางที่น่ากังวล

จากการศึกษา พบว่า รูปแบบและหัวข้อวิทยานิพนธ์ในสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา (ระดับมหาบัณฑิต) มีความหลากหลาย และมีแนวคิดที่แตกต่างกันระหว่างสถาบันการศึกษา บางแห่งไม่สนับสนุนหัวข้อวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล บางแห่งสามารถทำได้โดยเมื่อมีประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้นจะกลายเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ทันที

บางแห่งเน้นในเชิงปริมาณ บางแห่งเป็นเพียงรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระแบบกลุ่ม บางแห่งเป็นสารนิพนธ์ที่เน้นการรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร

นอกจากนี้ รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์แบบกลุ่มได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้สมัครเข้าเรียนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา รวมทั้งสาขาอื่นๆ ด้วย รูปแบบของการทำวิทยานิพนธ์ในลักษณะเช่นนี้เองที่เป็นสาเหตุให้มหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งที่ให้บริการในพื้นที่ทับซ้อนกัน ต้องยุติการเปิดการเรียนการสอนปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในศูนย์การให้การศึกษาแก่บุคลากรประจำการในต่างจังหวัดลง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายหันไปสมัครเรียน ณ มหาวิทยาลัยดังกล่าวแทบทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สะท้อนผลผลิตจากกระบวนการทำวิทยานิพนธ์แบบกลุ่ม คือ การไม่เป็นที่ยอมรับในการสมัครคัดเลือกเพื่อโอนไปรับราชการตำแหน่งอาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งดำเนินการในช่วงต้นปี 2547 โดยผู้สมัครที่สำเร็จการศึกษาตามกระบวนการทำวิทยานิพนธ์กลุ่มจะถูกจัดลำดับคะแนนต่ำสุด เนื่องจากไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยได้

อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์แบบกลุ่มของบางสถาบัน ได้รับการวิพากษ์อย่างกว้างขวางจากสังคมวิชาการ สิ่งที่น่ากังขา คือ รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวมีความเหมาะสมเพียงใดสำหรับวุฒิมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษา ซึ่งควรต้องศึกษา ค้นคว้า สร้างองค์ความรู้จากความสามารถทางวิชาการ เฉพาะตัวที่แท้จริง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในทางวิชาการ และมีมาตรฐานของการทำวิทยานิพนธ์เทียบเคียงนานาชาติ

3.3 กระบวนการทำและนำเสนอวิทยานิพนธ์ : ผลผลิตแห่งความอภัยศทางวิชาการ

ผลการศึกษาในตอนนี้นำมาพบกันพร้อมกับข่าวการรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ ตามสื่อมวลชนดังกล่าว ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลของผู้วิจัย พบว่า การทำวิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษบางส่วนก็ตกอยู่ภายใต้กระแสดังกล่าวด้วยเช่นกัน

ความนิยมที่เพิ่มมากขึ้นของการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา ภาคพิเศษ เสาร์ อาทิตย์ ซึ่งไม่เพียงแต่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ปัจจุบันได้มีการขยายโครงการศึกษาดังกล่าวไปดำเนินการต่างจังหวัด โดยมหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่งที่ไปดำเนินการโครงการนี้ในจังหวัดใหญ่ ๆ โดยบางสถาบันก็ไปเช่าโรงแรมเพื่อดำเนินการ บางมหาวิทยาลัยก็ไปเช่าสถาบันการศึกษาที่พอจะตกลงกันได้เป็นสถานที่ดำเนินการศึกษาในหลักสูตรพิเศษดังกล่าว หรือบางสถาบันใช้วัดในตัวเมืองเป็นสถานที่จัดการเรียนการสอน

และจัดส่งอาจารย์หมุนเวียนไปบรรยาย ณ ศูนย์การศึกษาต่างจังหวัดนี้ ตามเวลาและตารางสอนที่กำหนดไว้ บางมหาวิทยาลัยใช้วิธีการบรรยายโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ นาน ๆ จะมีอาจารย์ไปพบนักศึกษาเพื่อตอบคำถามหรือชี้แจงข้อสงสัยของนักศึกษา

รูปแบบของการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความสำคัญระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนค่อนข้างจะห่างเหิน ทำให้ผู้เรียนที่มีความสนใจน้อยไม่สามารถจะเรียนรู้และทำงานตามเงื่อนไขของหลักสูตรได้อย่างครบถ้วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์หรือการทำสารนิพนธ์ เพราะผู้เรียนกับผู้สอนในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ไม่ได้มีการใกล้ชิดกัน ไม่สามารถจะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เรียนที่ต้องการจะจบการศึกษาหันไปใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง นั่นคือ เกิดการจ้างการทำวิทยานิพนธ์ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่า วิกฤตดังกล่าวยังมีทางออก เนื่องจากยังมีอีกหลายสถาบันที่ยึดมั่นในมาตรฐานการผลิตและดำรงมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับวิกฤติที่เกิดขึ้นยังไม่ขยายขอบเขตไปถึงการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แม้จะมีบ้างแต่ก็เป็นเพียงแค่การให้ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นสูงด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่การเขียนแปลความ การสรุป อภิปรายผล เป็นหน้าที่ของเจ้าของวิทยานิพนธ์เอง

4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยนำเสนอกรณีตัวอย่าง 3 กรณี โดยเป็นการลอกบางส่วน 2 กรณี และการลอกทั้งฉบับ 1 กรณี

4.1 การลอกวิทยานิพนธ์บางส่วน

ผลการวิจัยพบว่า มีการลอก 2 กรณี คือกรณีที่ 1 สถาบันการศึกษาเดียวกัน แต่ต่างปี พ.ศ. และกรณีที่ 2 สถาบันการศึกษาเดียวกัน ปี พ.ศ. เดียวกัน ทั้งนี้ การลอกกรณีที่ 1 ซึ่งกระทำต่างปี พ.ศ. จะมีประเด็นและลักษณะการลอกที่หลากหลายกว่ากรณีที่ 2 ซึ่งกระทำในปี พ.ศ. เดียวกัน และในสถาบันการศึกษาเดียวกัน

4.2 การลอกวิทยานิพนธ์ทั้งฉบับ

กรณีตัวอย่างที่พบ เป็นการคัดลอกต่างสถาบันการศึกษาและต่างปี พ.ศ. โดยข้อความฉบับคัดลอกมีข้อความเหมือนต้นฉบับทุกประการเมื่อพิจารณาตามลำดับบรรทัด จากบรรทัดแรกถึงบรรทัดสุดท้าย นับตั้งแต่ความเป็นมาในบทที่ 1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 การดำเนินการวิจัยในบทที่ 3 ตัวเลขผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 สรุปผล อภิปราย

ผล ข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ตลอดจนการอ้างอิง แต่จำนวนหน้าแตกต่างกัน 1 หน้า เนื่องจากใช้แบบตัวอักษรแตกต่างกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปและข้อค้นพบจากการวิจัยทั้ง 4 ตอนข้างต้นมาอภิปรายผล ดังนี้

5.1 การศึกษาพหุกรณี

1. การที่วัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับปริญญาโทแผน ก (2) และแผน ข เหมือนกันและจำนวนหน่วยกิตใกล้เคียงกัน เนื่องจากเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หลักสูตรที่เปิดสอนจะเปิดเฉพาะแผน ก (2) และแผน ข เท่านั้น ส่วนแผน ก (1) ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียวไม่ได้เปิดสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าชาวอาจารย์ที่มีประสบการณ์สูงทางการวิจัยที่จะควบคุมวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้วิจัย (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2546 : 25 และ อุทัย ดุลยเกษม. 2546 : 30) ที่ไม่เห็นด้วยกับการเปิดแผน ก (1) เนื่องจากผู้เรียนไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าและชาวอาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ ประกอบกับแนวโน้มของนักศึกษาที่เรียนอยู่ก็จะเลือกเฉพาะแผน ข ซึ่งไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และในขณะเดียวกันหลักสูตรที่ต้องจัดทำสารนิพนธ์ก็มีการลดจำนวนหน่วยกิตลงจาก 6 หน่วยกิตเป็นเพียงรายวิชา 3 หน่วยกิต

2. ผู้ที่เข้ามาเรียนในหลักสูตรการบริหารการศึกษามีทั้งผู้ที่เป็นผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งคนทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความต้องการในการพัฒนาต่างกัน ผู้ที่เป็นผู้บริหารต้องการศึกษาหลักสูตรที่จะพัฒนาผู้บริหาร ในขณะที่ครูผู้สอนต้องการศึกษาหลักสูตรเพื่อเตรียมเป็นผู้บริหาร ดังนั้นจุดมุ่งหมายและสาระหลักสูตรของคนทั้ง 2 กลุ่มควรจะแตกต่างกัน โดยการแยกโปรแกรมให้มีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้วิจัย (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. 2546 : 9) ที่กล่าวว่า หลักสูตรการบริหารการศึกษาในปัจจุบันยังแยกไม่ออกว่าโปรแกรมพัฒนาผู้บริหารกับโปรแกรมเตรียมผู้บริหารมีความแตกต่างกันอย่างไร บางโปรแกรมจำเป็นต้องมีการฝึกงาน (internship) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ หลักสูตรที่เปิดสอนส่วนใหญ่สอนในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งนักศึกษาบางรายต้องเดินทางไกลมาเรียน ทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุด ไม่มีเวลาที่จะปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์นอกชั้นเรียน ยิ่งถ้าเป็นอาจารย์พิเศษด้วยแล้วจะมีข้อจำกัดในการปฏิสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง นอกเหนือไปจากนั้น นักศึกษาอาจไม่มีเวลาปรึกษาอาจารย์

เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ ซึ่งอาจนำไปสู่การลอกหรือการจ้างทำวิทยานิพนธ์ด้วยก็ได้

3. หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกเป็นหลักสูตรที่แยกส่วน ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในรายวิชาที่เรียนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกเช่นกรณีของมหาวิทยาลัยวิสคอนซินที่เมดิสัน หรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกา จะมีความต่อเนื่องกัน โดยผู้ที่จบปริญญาตรีสามารถเรียนหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งมีข้อกำหนดขั้นต่ำของหลักสูตรปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาไว้ว่า นักศึกษาจะต้องเรียนอย่างน้อย 75 หน่วยกิต เรียนอย่างน้อย 3 ปี และทำวิจัยหลังจากจบปริญญาตรี (University of Wisconsin-Madison, Department of Educational Administration. 2004 : online)

4. อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยที่มีวุฒิปริญญาโทหรือปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษายังมีไม่เพียงพอ แม้ว่าจะมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ทั้งนี้เพราะมักจะอ้างอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโทใน “สาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน” กับการบริหารการศึกษา ซึ่งยากที่จะวินิจฉัยได้ว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด จึงอาจทำให้เห็นได้ว่าจบอะไรมา ก็สอนบริหารได้ เราแอบอาศัยเกณฑ์ที่ว่าเรียนมาทางวิชาที่สัมพันธ์กับการบริหาร ประกอบกับอาจขาดประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา จึงเป็นผลทำให้การเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับปัญหาความเป็นจริงในโรงเรียน โดยสอนค่อนข้างจะเน้นในเชิงทฤษฎี ขาดความเชื่อมโยงกับการวิจัยและปฏิบัติ ประกอบกับอาจารย์เกษียณอายุราชการแล้วไม่มีอัตราทดแทน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคณะผู้วิจัยสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) ที่ว่า อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษามีคุณวุฒิและประสบการณ์สูงลดลงมาก เพราะอาจารย์เกษียณอายุราชการและไม่มีอัตรากำลังทดแทน

5.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

จากผลการวิจัยสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในส่วนของการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้ข้อค้นพบที่สมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) การรับเข้าเรียน

1.1 ด้านการรับรู้ข่าวสารการสมัครสอบเข้าศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จะทราบจากการบอกของเพื่อนมากที่สุด ซึ่ง

สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ผู้บริหารการศึกษา และนักการศึกษา มักจะบอกกล่าวกันต่อๆ มาจากเพื่อนวิชาชีพเดียวกัน

1.2 ด้านวิชาที่ใช้ในการสอบคัดเลือก ส่วนมากจะเป็นวิชาเฉพาะมากที่สุด เนื่องจากเป็นศาสตร์โดยตรงกับวิชาชีพและสาขาที่จะเข้าทำการศึกษา รวมทั้งจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพดังกล่าวด้วย ดังนั้นหากผู้สมัครสอบไม่มีพื้นฐานในวิชาเฉพาะ ก็จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาต่อได้ และการสอบสัมภาษณ์ นอกจากนี้ ก็จะเป็นการสอบความสามารถด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่จะต้องใช้ทักษะด้านนี้ในการค้นคว้าจากรรณกรรมและงานวิจัยต่างประเทศ และการสอบวิชาวินิจฉัยและการวิจัยที่จะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจในการทำสารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หรือปริญญาโทแล้วแต่กรณี การคัดเลือกที่กล่าวมานั้นเป็นเฉพาะบางมหาวิทยาลัย แต่บางแห่งเกณฑ์การรับเข้านั้นหละหลวม ไม่ได้มีการคัดเลือกอย่างจริงจัง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้บริหารหรือเตรียมผู้บริหารให้มีคุณภาพได้

1.3 ด้านค่าใบสมัครสอบและค่าสมัครสอบคัดเลือก เข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คือ 200 บาท ส่วนค่าสมัครสอบ คือ 400 บาท ก็ถือได้ว่าเป็นมูลค่าเงินที่ไม่สูงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพในปัจจุบันซึ่งเป็นอัตราที่ผู้สมัครรับได้และจูงใจให้อยากสมัครสอบแข่งขันเพื่อวัดความสามารถ ส่วนค่าใบสมัครสอบและค่าสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาที่สูงมากกว่านี้ จะเป็นค่าใบสมัครสอบและค่าสมัครสอบคัดเลือกของมหาวิทยาลัยเอกชน หรือการศึกษาภาคพิเศษ

1.4 ด้านการรับเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษามีแนวโน้มลดลงจากปีการศึกษา 2544 ถึงปีการศึกษา 2547 ทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมหาวิทยาลัยปิดของรัฐมีแนวโน้มลดลงมากกว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ แต่ในมหาวิทยาลัยเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ส่วนการรับเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งสอดคล้องกับการประชุมปรึกษาหารือทางวิชาการเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2546 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546 : 1-7) เมื่อผู้เรียนมีแนวโน้มลดลง จึงมีผลทำให้ไปเปิดสอนในศูนย์การเรียนต่างๆ นอกที่ตั้งของมหาวิทยาลัย เพื่ออำนวยความสะดวก

สะดวกให้กับผู้เรียน แต่ผลข้างเคียงที่ตามมาคือ ศูนย์การเรียนเหล่านั้นขาดความพร้อมทั้งในด้านแหล่งค้นคว้า ทั้งที่เป็นหนังสือและสื่อต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิตและเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลอกหรือจ้างทำวิทยานิพนธ์

2) หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

2.1 ด้านสภาพปัจจุบันของจำนวนผู้เรียนปริญญาโทและปริญญาเอก

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ส่วนมากจะเรียนในแผน ข ทั้งในมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน ส่วนในแผน ก (1) และ ก (2) ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์ด้วยมีจำนวนน้อยกว่าแผน ข ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนมุ่งที่จะจบการศึกษาโดยเร็ว เนื่องจากการทำวิทยานิพนธ์จะต้องใช้เวลา การลงทุนที่สูง ประกอบกับไม่มีเวลาค้นคว้าและปรึกษาอาจารย์ ยกเว้นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งพบว่า จำนวนผู้เรียนปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ก (2) ซึ่งต้องทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชาด้วยมีมากกว่าแผน ข ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นข้อกำหนดของหลักสูตร

2.2 ด้านโครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สื่อ-

อุปกรณ์ การวัดและประเมินผลการสำเร็จการศึกษา ด้านโครงสร้างหลักสูตร มหาวิทยาลัยจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีทั้งสื่อ-อุปกรณ์ การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการเรียนการสอนที่ทุกสถาบัน คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยจะพิจารณาจากความสนใจ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรายบุคคล การรายงานบุคคล การรายงานกลุ่ม (ทั้งภาคปฏิบัติและข้อเขียน) การสอบภาคกลาง ภาคปลายและการสอบย่อย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะจากการเรียนการสอนและมีความเป็นนักบริหารที่มีความเข้มข้นทางวิชาการมากขึ้น โดยบางสถาบันนักศึกษาต้องจัดสัมมนาจริงในวิชาการสัมมนา การบริหารการศึกษาและวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) นอกจากนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่าในโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาโทที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับสภาพที่นำไปใช้ได้จริงในเพียงระดับปานกลาง ซึ่งอาจมาจากเนื้อหาวิชายังไม่เข้มข้นเพียงพอในภาคทฤษฎี หรือเนื้อหาวิชาไม่ทันสมัย หรือล้าสมัยไปแล้วเนื่องจากเขียนไว้นานแล้วแต่ยังไม่มีการปรับปรุง แม้ว่าจะมีการปรับหลักสูตรเป็นระยะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และมีทั้งที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตเพื่อพัฒนาผู้บริหารและเตรียมผู้บริหารซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้ต้องการศึกษาต่อ ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้โครงสร้างหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยมีการปรับตัวเองให้สอดคล้องกับกฎหมาย

การศึกษาแห่งชาติและตามความต้องการของตลาดไม่มากนัก ดังนั้น จึงควรจะมีการปรับหลักสูตรให้มีความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมได้มากขึ้นและมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เนื้อหาในรายวิชาควรจะต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา ซึ่งเป็นองค์กรที่จะออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พาชิตชนันต์ ศิริพานิช (2544 : 95) ที่พบว่ามหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ต่างๆ ที่ควรจะทำได้ในระดับดี ยกเว้นในเรื่องของการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยควรได้ผสมผสานระหว่างการสอนภาคปฏิบัติกับภาคทฤษฎีให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งเพิ่มหลักสูตรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ(IT) สำหรับผู้บริหารให้มากขึ้น ก็จะทำให้สอดคล้องกับกฎหมายการศึกษาแห่งชาติได้ดียิ่งขึ้น

2.3 ด้านของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีการจัดการศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน โดยใช้อาจารย์ผู้สอนจากทั้งอาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา อาจารย์ประจำสาขาที่เกี่ยวข้อง และอาจารย์พิเศษจากภายนอกสถาบัน เนื่องจากความไม่เพียงพอของอาจารย์ผู้สอน การจัดวิชาและระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน 15-18 สัปดาห์/รายวิชา และเป็นภาคทฤษฎีประมาณ 60-70% วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอน ใช้หลากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน เช่น สอนแบบบูรณาการองค์ความรู้ บรรยายคนเดียว อภิปรายร่วมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ สอนเป็นทีมหรือคณะ เชิญอาจารย์พิเศษมาบรรยาย พาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การให้นิสิตนักศึกษาแบ่งกลุ่มร่วมกันอภิปราย เป็นต้น ซึ่งมีผู้เสนอความคิดเห็นเป็นจำนวนมากว่าอาจารย์บางท่านไม่ได้เตรียมตัวการสอน และไม่สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนตามคำอธิบายรายวิชา หรือเค้าโครงรายวิชาได้ กิจกรรมที่ใช้ในการสอนก็มุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษาเกิดความรู้อันเชิงเนื้อหา ทฤษฎีการบริหาร มากกว่ารู้จักแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์และตระหนักในความรับผิดชอบตนเองและสังคม เช่น ใช้การบรรยายเป็นส่วนใหญ่ การใช้สถานการณ์จำลอง ศึกษาภาคสนาม การทำโครงการแก้ปัญหาไม่มากนัก ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษามีไม่มาก ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการที่อาจารย์หลายท่านเป็นอาจารย์พิเศษนอกสถาบัน ซึ่งเดินทางไปสอนหลายที่ และอาจารย์ประจำภาควิชาที่มีภาระงานในการควบคุมปริญญาโท/วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ รายงานการศึกษาอิสระในสัดส่วนอาจารย์ 1 ท่านต่อนิสิต นักศึกษามากกว่า 8 คนในภาพรวมทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด นอกจากนั้นบางมหาวิทยาลัยที่มีผู้เรียนชั้นละ 60-100 คน จะทำให้การสอนมีวิธีเดียว คือการบรรยาย กิจกรรมอื่น ๆ อาจทำไม่ได้เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องเวลาของอาจารย์

ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ วิชาที่ใช้จัดการเรียนการสอน แม้ชื่อวิชาจะเป็นทฤษฎีหรือการบริหารจัดการชั้นสูง ในการศึกษาในระดับปริญญาเอกนั้นอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถชี้ให้เห็นชัดถึงความแตกต่างไปจากการเรียนในระดับปริญญาโทได้ ทั้งนี้จากผลการศึกษาของ พาชิตชนันต์ ศิริพานิช (2544 : 96) ที่พบว่า ลักษณะของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกประเด็น ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่มหาวิทยาลัยจะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ให้สูงขึ้น นอกจากนี้การให้นิสิตนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรต้องเดินทางไปดูงานต่างประเทศ นอกจากจะไม่เกิดประโยชน์มากนักแล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก และเป็นภาระต่อผู้เรียนที่บางคนถึงกับต้องกู้หนี้ยืมสินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังกล่าวตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งเป็นรูปแบบใหม่ของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยเฉพาะการเรียนในภาคพิเศษที่จัดเป็นแบบเหมาจ่าย แต่ผู้เรียนก็ต้องมีค่าใช้จ่ายอื่นเพิ่มเติมทำให้เกิดความเครียด ซึ่งตามสภาพการดำเนินการจริงเป็นเพียงการนำผู้เรียนไปทัศนศึกษาเท่านั้น และนิสิตนักศึกษาก็ได้รับความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ตลอดจนวิสัยทัศน์จากการดูงานต่างประเทศไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรปรับให้เป็นไปตามความต้องการและสถานภาพทางเศรษฐกิจของผู้เรียนมากกว่า ส่วนในด้านจำนวนนิสิตนักศึกษาต่อห้อง พบว่าส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่างประมาณ 10-20 คนต่อห้อง แต่ก็มีในบางมหาวิทยาลัยที่มีจำนวน 30-40 คนต่อห้อง ในขณะที่บางแห่งมีจำนวนมากถึง 100-200 คนต่อห้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานเกณฑ์การรับเข้าของแต่ละมหาวิทยาลัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546 : 4)

2.4 ด้านสื่อ-อุปกรณ์ ส่วนใหญ่ห้องสมุดมีหนังสือตำราที่ตรงกับสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และมีตำราสำหรับรายวิชาที่เกี่ยวข้องครบสำหรับผู้สอนในสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการสืบค้นและการยืมตำราระหว่างห้องสมุดในกรุงเทพมหานคร ทำได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ ทำให้มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยกเว้นบางสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนปริญญาโทนอกสถาบัน ซึ่งต้องเดินทางมาใช้สื่ออุปกรณ์จากสถาบันหลัก นอกจากนี้ การนำสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนโดย Course ware ยังมีน้อยมากทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก บางสถาบันแม้จะระบุว่ามีการจัดการเรียนการสอนแบบ Distance learning แต่ก็ขาดปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในลักษณะ Two way หรือ Interactive การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลงานวิจัยต่างประเทศของผู้เรียน เช่น DAO ก็มีไม่มากนัก ซึ่งเห็นได้จากการศึกษาค้นคว้าแหล่งความรู้ของนิสิตนักศึกษาก็ยังคงอ้างอิงตำราภาษาไทยค่อนข้างมาก และขาดการประยุกต์แนวคิดจากฐานข้อมูลงานวิจัยต่างประเทศมาใช้ ส่วนการใช้

อุปกรณ์ในการนำเสนองาน หรือใช้ประกอบการบรรยายของอาจารย์ ยังคงมีการใช้แผ่นใส แต่ก็มีการใช้เทคโนโลยีอื่นด้วย เช่น การใช้ LCD Projector, Visualizer (เครื่องฉายภาพแผ่นทึบ) ตลอดจนการใช้โปรแกรม Power point มากขึ้น รวมทั้งการจัดทำเอกสารในลักษณะของ e-book ผ่านทาง Course ware อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ด้านสื่อ-อุปกรณ์ที่ทันสมัยมากขึ้น แต่ก็ยังคงไม่เพียงพอและไม่สะดวกในการใช้เนื่องจากจะต้องใช้ร่วมกับภาควิชาอื่นๆ (สภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 2546)

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล มีการประเมินอาจารย์ผู้สอนโดยนิสิตนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานั้นๆ แม้ว่าในบางมหาวิทยาลัยจะมีการติดตามโดยสำนักงานประกันคุณภาพของคณะหรือของมหาวิทยาลัยก็ตาม แต่ไม่ปรากฏว่ามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ผลจากการวัดและประเมินผลผู้เรียนก็ยังไม่ปรากฏข้อมูลที่ชัดเจนว่า ได้มีไปใช้ในการประเมินหลักสูตรในประเด็นต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรม สื่อการสอน วิธีการสอน การปรับปรุงหลักสูตร แต่อาศัยเงื่อนไขด้านเวลาเป็นเหตุผลสำคัญในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสาระดังกล่าว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) ส่วนการวัดผล การเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษามีหลายวิธีขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน เช่น ทำรายงานแล้วเสนอหน้าชั้น สอบกลางภาค และสอบปลายภาค การทำรายงานหรือการทำโครงการ การอภิปรายในชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติงาน การประเมินผลการเรียนใช้ทั้งแบบอิงกลุ่มและแบบอิงเกณฑ์

2.6 ด้านการสำเร็จการศึกษา กระบวนการสำเร็จการศึกษาค้นคว้าคล้อยตามทุกสถาบัน โดยมหาวิทยาลัยทุกแห่งได้ใช้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกำหนด โดยมีได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการมากกว่าที่ทบวงมหาวิทยาลัย/สำนักงานสภาสถาบันกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546) และส่วนใหญ่ นิสิตนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ยกเว้นบางคนที่มีความปัญหาส่วนตัว เช่น เบื่อหน่าย ท้อแท้ในการทำวิทยานิพนธ์ ปริญญานิพนธ์ ตลอดจนขาดการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการขาดวินัยและความรับผิดชอบต่อนตนเอง อย่างไรก็ดี การสอบวัดคุณสมบัติ และสอบประมวลความรู้ยังคงมีกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันระหว่างสถาบัน โดยบางสถาบันมีเพียงการสอบประเภทเดียวแต่บางสถาบันก็มีการสอบทั้งสองประเภท นอกจากนี้บางสถาบันยังมีข้อกำหนดด้านภาษาอังกฤษเป็นเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาด้วยเงื่อนไขดังกล่าวส่งผลให้มีการออกกลางคัน หรือการสำเร็จการศึกษาล่าช้า โดยเฉพาะใน

แผน ก ที่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ก็มีผลทางบวกต่อการศึกษาต่อต่างประเทศ ดังนั้น จึงควรมีการจัดทำขั้นตอนในการนำเสนอวิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ให้ชัดเจน โดยใช้ตารางกำหนดเวลาเพื่อใช้ในการกำกับ ติดตาม รวมทั้งให้มีการเพิ่มพูนด้านภาษาอังกฤษให้ด้วย ทั้งนี้มีประเด็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือ วิทยานิพนธ์หรือปริญญาานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทั้งระดับปริญญาเอกและปริญญาโทได้รับการพิมพ์เผยแพร่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะนำมาจัดพิมพ์เผยแพร่ในลักษณะของบทคัดย่อหรือในงาน Symposium ทางการวิจัยด้านบริหารการศึกษาประจำปีเท่านั้น ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากการไม่มีเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการให้วิทยานิพนธ์ ปริญญาานิพนธ์ตีพิมพ์ในวารสารที่มี Peer Review เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษา ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วก็มีการเขียนบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจมีสาเหตุจากมีภาระงานมากหลังจากการสำเร็จการศึกษา รวมทั้งความสามารถในด้านระบบสารสนเทศของผู้สำเร็จการศึกษาอาจยังไม่ดีพอ

2.7 ด้านความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนจำนวนคณาจารย์กับนิสิตนักศึกษา การกำหนดคะแนนสัดส่วนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในรายวิชา การจัดกระบวนการเรียนการสอนเน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามสัดส่วนคะแนนที่กำหนด การใช้วัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีในการสอนของคณาจารย์ การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาแห่งชาติ การจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในรายวิชา รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกประเภทสถาบันการศึกษา แต่ในเรื่องการใช้สื่อ วัตกรรมและเทคโนโลยีในการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชนเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการศึกษาอื่นจะมีมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากมหาวิทยาลัยเอกชนมีทรัพยากรที่พร้อมและคณาจารย์ก็มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยด้วย

3) คุณภาพของผลผลิต

3.1 ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร โดยด้านความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตร ในการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกประเภทสถาบันการศึกษา ยกเว้นความรู้เกี่ยวกับระเบียบ กฎหมายทางการศึกษา ซึ่ง

ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนประเมินตนเองว่าได้รับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากได้เรียนรู้อะไรในวิชาเหล่านั้นและมีความสนใจมากเป็นพิเศษ

ด้านทักษะที่ได้รับจากหลักสูตร ในการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับทักษะที่ได้รับจากหลักสูตร ในการอ่านเชิงวิเคราะห์จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ทักษะในการเขียนบทความ รายงาน และความสามารถในการวิเคราะห์เรียบเรียงและนำเสนอ ทักษะในการติดต่อประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐ/เอกชนและชุมชน และทักษะในการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วิจารณ์บนพื้นฐานของความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกสถาบันการศึกษา ยกเว้นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ในระดับปานกลาง และในประเด็นของทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์จากเอกสาร สิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาที่เป็นภาษาอังกฤษ ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนจะมีทักษะทางด้านนี้มากกว่าทุกสถาบัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นภาษาอังกฤษ และหนังสือประกอบการเรียนส่วนมากเป็นตำราภาษาอังกฤษ รวมทั้งเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาก็ใช้ภาษาอังกฤษเป็นเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษาด้วย

ด้านคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร ในการประเมินตนเองของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตร ในประเด็นการตรงต่อเวลาและมีระเบียบวินัย กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถทำงานเป็นที่มรร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ความมีบุคลิกภาพที่ดี ความสามารถในการนำเสนอตนเองต่อสังคมได้อย่างมั่นใจ ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การมีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ การมีวิสัยทัศน์ ความสุขุมรอบคอบ ใช้หลักเหตุผลในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหา และความสามารถในการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพระหว่างความเป็นผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเภทสถาบันการศึกษา ยกเว้นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนประเมินตนเองด้านคุณลักษณะข้างต้นในทุกรายการในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนความจริงในตลาดแรงงานที่พบว่า หน่วยงานให้ความนิยมในการรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนมากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งนี้ เนื่องจากการสร้างสมด้านคุณลักษณะที่ได้รับจากหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเอกชนอาจมีมากกว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ ผลการประเมินในตอนนี้เป็นผลการประเมินตนเองของผู้สำเร็จ

การศึกษา ซึ่งผลการประเมินอาจสูงเกินความเป็นจริงบ้างก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามในภาพรวมนั้นผู้สำเร็จการศึกษามีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองได้รับจากการเรียนรู้อย่างมาก

3.2 ด้านเจตคติของผู้สำเร็จการศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน
สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชน มีเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้สำเร็จการศึกษาจากทุกประเภทสถาบันการศึกษามีความภูมิใจในศักดิ์และสิทธิ์แห่งปริญญาบัตรที่ได้รับในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในระหว่างการศึกษา ผู้เรียนต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะและทุ่มเทให้กับการเรียนอย่างเต็มที่เพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามเกณฑ์ที่สถาบันกำหนด

3.3 ด้านคุณภาพในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา
จากทุกประเภทสถาบันการศึกษาดำเนินการรับรู้ของผู้บังคับบัญชา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ในประเด็นของยอมรับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเอกชนถูกรับรู้ในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่ผู้เรียนได้รับจากหลักสูตรเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ทั้งมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ มหาวิทยาลัยปิดของรัฐและมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรจะได้นำมาปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและความต้องการของตลาดแรงงาน หรืออาจจะต้องประสานกับตลาดแรงงานเพื่อผลิตบุคลากรให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการ

3.4 ด้านเจตคติของผู้ได้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกประเภทสถาบันการศึกษา แต่ในประเด็นของความรู้อีกพอใจในตัวผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษานั้นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรับรู้ว่าการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษาผู้เรียนต้องใช้ความอดทนสูง ทั้งยังต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะและทุ่มเทให้กับการเรียนอย่างมากจึงจะสามารถสำเร็จการศึกษาได้

5.3 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ : การจ้างทำวิทยานิพนธ์

จากผลการวิจัยที่พบว่าความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสมัครเข้าเรียนปริญญาโทในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาเพิ่มขึ้นนั้น อาจเนื่องมาจากผู้ที่เคยเป็นผู้บริหารอยู่แล้วหรือผู้ที่คิดจะเตรียมเป็นผู้บริหารเกิดความไม่แน่ใจในวุฒิการศึกษาของตนเองว่าจะใช้เป็นเงื่อนไขในการได้มาซึ่งใบประกอบวิชาชีพหรือไม่ การสมัครเรียนเพื่อให้ได้วุฒิปริญญาโททางการบริหารการ

ศึกษาไว้ก่อนจะทำให้เกิดความมั่นใจได้มากกว่าการไม่สมัครเข้าเรียน ประกอบกับนโยบายของบางมหาวิทยาลัยที่ไม่มุ่งเน้นการสอบคัดเลือกคนเข้าเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546 : 12) ทำให้จำนวนผู้เรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีมากขึ้นอีก

ในประเด็นที่พบว่า รูปแบบการทำวิทยานิพนธ์มีความหลากหลาย บางแห่งสามารถทำได้โดยเมื่อมีประเด็นใหม่ ๆ เกิดขึ้นจะกลายเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ทันที บางแห่งเน้นในเชิงปริมาณ บางแห่งเป็นเพียงรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระแบบกลุ่ม บางแห่งเป็นสารนิพนธ์ที่เน้นการรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์เอกสาร ความหลากหลายเหล่านี้ อาจเกิดจากเป้าหมายที่แตกต่างกันในการผลิตมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษานั้นเอง นั่นคือ เป้าหมายประกอบด้วยทั้งการผลิตและพัฒนาผู้บริหารและจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ. 2543 : ข) นอกจากนี้แล้ว การที่บางมหาวิทยาลัยใช้กระบวนการทำรายงานการศึกษา ค้นคว้าแบบเป็นกลุ่มเป็นเงื่อนไขในการสำเร็จการศึกษา ในทฤษฎีของผู้นี้เห็นว่าจะอาจเนื่องมาจากไม่มีการระบุห้ามไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และการผลิตแบบ mass product ก็มีใช้ประเด็นที่น่ากังวล (นิพนธ์ กินาวงศ์. 2546 : 10) ซึ่งอาจนำไปสู่กระบวนการผลิตรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระแบบกลุ่ม ทำให้สามารถผลิตมหาบัณฑิตทางการบริหารการศึกษได้ตามจำนวนที่รับเข้า

อนึ่ง สำหรับข้อค้นพบในประเด็นของการจ้างทำวิทยานิพนธ์นั้น สาเหตุที่สำคัญตามทฤษฎีของ ว.วชิรเมธี (2547 : ออนไลน์) ระบุว่า มีสาเหตุหลายประการ เช่น ความยากของการทำวิจัย ความด้อยความสามารถของผู้วิจัย มีภาระกิจมากไม่มีเวลาทำ ความท้อแท้ในการทำวิจัย ความไม่พร้อมของอาจารย์ที่ปรึกษา ความขาดแคลนทรัพยากรจึงต้องหาวิธีจบให้เร็วที่สุด ความเป็นบาปมิตรคือมีคนคอยชักจูงให้จ้างทำ ความตั้งใจที่จะจ้างมาตั้งแต่ต้น การได้รับข้อเสนอของอาจารย์บางกลุ่มที่เป็นมือป็นรับจ้างทำวิทยานิพนธ์ และสถานการณ์บีบบังคับ ทั้งนี้ ประหยัด หงษ์ทองคำ (2546 : ออนไลน์) เสนอเพิ่มเติมว่าการจ้างทำวิทยานิพนธ์มีผู้เกี่ยวข้องอยู่หลายฝ่าย ทั้งตัวผู้เรียนเองในฐานะผู้จ้างทำที่ขาดความรู้ ทักษะ ไม่มีความทุ่มเท ผู้รับจ้างทำ และอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้ที่น่าจะมีส่วนรับผิดชอบมากที่สุด คืออาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในฐานะจำเลยที่ 1 และอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ น่าจะตกอยู่ในฐานะจำเลยที่ 2 เพราะทั้งสองฝ่ายนี้มีหน้าที่โดยตรงที่จะตรวจสอบ ดูแล และประเมินผลให้เป็นไปตามหลักวิชา แต่อย่างไรก็ตามถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่จะปฏิเสธไม่ได้ของทุกฝ่าย และสมควรที่หน่วยราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะได้ดำเนินการตรวจสอบและลงโทษ

5.4 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ : การลอกวิทยานิพนธ์

ประเด็นของการลอกวิทยานิพนธ์นับเป็นประเด็นที่รุนแรงที่สุดในเชิงวิชาการและเชิงจริยธรรม สอดคล้องกับที่กลุ่มงานคณะกรรมการการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2547 : 3) ซึ่งระบุว่า เป็นประเด็นที่มีความรุนแรงจนไม่สามารถให้อภัยได้ เพราะเป็นรายงานวิชาการที่ลอกเลียนความคิดหรือเนื้อหาสาระของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิงแหล่งที่มา เพื่อให้คนอื่นคิดว่าเป็นของตนเอง

การลอกวิทยานิพนธ์ทั้งการลอกบางส่วนและการลอกเกือบทั้งเล่มนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งอาจเป็นเพราะอาจารย์ที่ปรึกษามีการรับรู้ที่ไม่ถูกต้อง ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ไม่มีเวลา จึงอาจสมยอมให้นักศึกษากระทำก็ได้ หรือยอมให้นักศึกษาซื้อเอาก็ได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาควบคุมวิทยานิพนธ์ให้มีมาตรฐานและตระหนักว่า การควบคุมวิทยานิพนธ์เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของตน

สำหรับนักศึกษานั้นควรตระหนักในจรรยาบรรณของนักวิจัย ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กำหนดไว้ 9 ประการ ซึ่งข้อแรกคือ นักวิจัยต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่นำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่ลอกเลียนผลงานของผู้อื่น ต้องให้เกียรติ และอ้างถึงบุคคลหรือแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังนี้

1. ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานผลผลิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยมีการกำหนดคุณลักษณะและคุณสมบัติและมีกระบวนการวัดคุณสมบัติบัณฑิตศึกษาระดับชาติเพิ่มเติมจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นเพียงแค่มาตรฐานปัจจัยและกระบวนการเท่านั้น

2. ควรเร่งรัดการออกพระราชบัญญัติ ความผิดทางการอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ซึ่งมีมาตรการในการป้องกันและลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การจ้างทำและการลอกวิทยานิพนธ์ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

3. ควรให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนงานและมาตรการที่ชัดเจนและเร่งด่วน ในการพัฒนาผู้สอนและหาอาจารย์ทดแทนอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการไป

4. ควรมีกลไกในการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตาม เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้รับผิดชอบหลักสูตร คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน ภาระงานของอาจารย์ประจำแต่ละคนในการสอน การควบคุม วิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

5. ควรพัฒนาหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษาให้มีความต่อเนื่องในระดับ ปริญญาโทและปริญญาเอกให้เป็นหลักสูตรเดียวกัน โดยมีข้อกำหนดว่าปริญญาโทหรือ ปริญญาเอกต้องเรียนที่หน่วยกิต วิชาบังคับมีอะไรบ้าง เงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาคืออะไร หลักสูตรลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมีโอกาสเรียนร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

6. ควรมีนโยบายเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาบัณฑิตระดับปริญญาเอก สาขา การบริหารการศึกษาให้เพียงพอกับความต้องการอาจารย์ผู้สอนของสถาบันการศึกษาที่ ผลิตและพัฒนาผู้บริหาร

7. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาขาการบริหารการศึกษาให้ชัดเจนว่า เป็นโปรแกรมเตรียมผู้บริหารหรือพัฒนาผู้บริหาร และกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนาให้ ชัดเจนว่าเป็นกลุ่มใดซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนมีจุดเน้นและมีประสิทธิภาพ

8. ควรสนับสนุนให้มีการเปิดหลักสูตรแผน ก (2) ให้มากขึ้น เพื่อสร้างองค์ ความรู้ใหม่และเผยแพร่องค์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาสู่สังคม เช่น จัดให้มีทุนวิจัย จัดให้มีเวทีแสดงผลการวิจัย เป็นต้น

9. ควรจัดประสบการณ์การบริหารในลักษณะการฝึกงาน (internship) ให้แก่นักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโปรแกรมเตรียมผู้บริหาร

10. ควรปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ให้รายวิชามีลักษณะบูรณาการเนื้อหา สาระของหลักสูตร และควรตระหนักถึงมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพผู้บริหาร สถานศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณวิชาชีพ) ของคุรุสภาประกอบด้วย

11. ควรมีมาตรการ กลไก แนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เพื่อป้องกันการคัดลอกหรือลอกเลียนวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์

12. ควรปรับปรุงเกณฑ์การรับเข้าศึกษาต่อ และเข้มงวดเรื่องคุณภาพของผู้เรียน
13. ควรปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ให้เนื้อหาสาระของหลักสูตรทันสมัยและสอดคล้องกับปัญหาความเป็นจริงของโรงเรียน
14. ควรให้คณาจารย์ทุกคนสอดแทรกจรรยาบรรณทางวิชาการและของผู้บริหารในทุกรายวิชา

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2547, 29 มิถุนายน). สกอ. ชี้ มีจ้างทำวิทยานิพนธ์ เตรียมออกกระเปียบ ล้อมคอก. *กรุงเทพธุรกิจ*. หน้า 11.
- _____. (2547, 29 พฤศจิกายน). “เปิดโปง จ้างทำวิทยานิพนธ์ ฉบับละแสน อาชญากรรมทางวิชาการ หรือมะเร็งร้ายอุดมศึกษาไทย. *กรุงเทพธุรกิจ*. หน้า 1 (จุดประกาย).
- จารุวรรณ ประทุมศรี. (2547). *การพัฒนารูปแบบการเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับสาขาวิชาการบริหารการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิตใน มหาวิทยาลัยของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณีนุช จงอารี. (2545). *แนวทางการเร่งรัดการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2542). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542*. ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทองหล่อ นาคหอม. (2536). *แรงจูงใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทของนิสิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2533-2534*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2543). *บทสรุปผู้บริหาร : รายงานการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของภาควิชาการบริหารการศึกษา ในการปฏิรูปการบริหาร จัดการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. มปท. ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2546). *ถอดเทปการประชุมการปรึกษาหารือ (27 ตุลาคม 2546)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ประหยัด หงษ์ทองคำ (2546). “*รับจ้างทำวิทยานิพนธ์*”. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.curadio.chula.ac.th/main/main.asp> สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2547
- พาชิตชนัด ศิริพานิช. (2544). การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ของรัฐ. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*. 41(2) : 95-121

- พระไทยเน็ต. (2547). **ข้อวิถยานิพนธ์ปริญญาโทระบาศ จบัลละแสน ‘สถาบันติวเว็บ’ แหล่งติดต่อ ผู้รับจ้างอ้างช่วยเพื่อนมนุษย์** (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.phrathai.net/news/news.php?Category=all>. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2547.
- มติชนรายวัน . (2547, 29 มิถุนายน). “รับจ้าง” จบัลละแสน! ทำวิถยานิพนธ์ ป.โท. **มติชนรายวัน**. หน้า 1.
- _____ . (2547, 30 มิถุนายน). “เปิดใจ น.ศ. สาว ปริญญาโท กรรมวิธีจ้างทำวิถยานิพนธ์ ทั้งเล่ม”. **มติชนรายวัน**. หน้า 10.
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิถยาเขตกล้วยน้ำไท. (2539). **รายงานการประชุมสัมมนา คณบดีบัณฑิตวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 14 เรื่อง การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ว.วชิรเมธี .(2547). **ตอบปัญหาธรรม : การจ้างทำวิถยานิพนธ์ ถือเป็นการทำผิดศีลธรรมจริยธรรมหรือไม่ ?**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.thaitv3.com/drama/tamma/page8-5.html> สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2547.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ .(2546). **ถอดเทปการประชุมการปรึกษาหารือ (27 ตุลาคม 2546)**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุพีพรรณ พัฒนาพาณิชย์ และ ทศนา แสงวงศ์. (2545). **การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แสนย์ สายสุภลักษณ์. (2545). **การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). **การประชุมเสวนาทางวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ
- _____ . (2546). **ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารหลักสูตร สาขาการบริหารการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา**. สภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. ถ่ายเอกสาร
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2547). **รายงานผลการศึกษาวิเคราะห์ เรื่อง การจ้างทำวิถยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา**. กลุ่มคณะกรรมการการศึกษาสำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2546). **ถอดเทปการประชุมการปรึกษาหารือ (27 ตุลาคม 2546)**. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- Czubaj, C. A. (2001, Fall). An Analysis of Master of Educational Administration Programs. *Education*. 122 (1) : 163-165.
- Fahnbulleh, H. M. (2004, April). Student Experiences in the Doctoral Program in Educational Administration and Supervision at Ball State University, 1987-2002. Ed.D. Dissertation, Ball State University. *Dissertation Abstracts International*. 64 (10) : 3548.
- Harvard Graduate School of Education. (2004). *Academics and Programs*. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.gse.harvard.edu/academics.html>
- _____. (2004). *Preamble to Course of Instruction*. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.gse.harvard.edu/academics.html>
- Hong kong University. (2004). *Top ten Universities*. Retrieved May 23,2004, from <http://www.csis.hku.hk/~tse/topten.html>
- Hoy, Wayne K. and Miskel, Cecil G. (2001). *Educational Administration : Theory, Research and Practice*. 6th ed. Boston : McGraw-Hill.
- Illinois State University. (2004). *College of Education at Illinois State University*. Retrieved May 23,2004, from <http://www.coe.ilstu.edu/>
- _____. (2004). *P-12 Master's Program*. Retrieved May 23,2004, from <http://www.coe.ilstu.edu/eafdept/programs/p12master.shtml>
- _____. (2004). *P-12 Doctoral's Program*. Retrieved May 23,2004, from <http://www.coe.ilstu.edu/eafdept/programs/p12doctorate.shtml>
- _____. (2004). *Master Admissions, Educational Administration and Foundation*. Retrieved May 23,2004, from <http://www.coe.ilstu.edu/eafdept/admissions/Masters.shtml>
- Jolly, R. K. (1996, May). The Effectiveness of Secondary Educational Administration Preparation Programs at Kansas Regents Universities. *Dissertation Abstracts International*. 56(11) : 4224.
- Krueger, J. A. and Milstein, M. M. (1995). Promoting Excellence in Educational Leadership : What really Matters?. *Planning and Changing*. 26, 148-167.
- Leedy, P. D. and Armrod, J. E. (2001). *Practical Research : Planning and Design*, 7th ed. Upper Saddle River, NJ : Merrill Prentice-Hall.

- Lunenberg, Fred. C. and Oenstein, Allan. C. (2000). ***Educational Administration : Concepts and Practices***, 3 rd ed. Belmont, CA : Wadsworth.
- Milstein, M. M. and Krueger, J. A.. (1997). Improving Educational Administration Programs : What we have learned over the past decade. ***Peabody Journal of Education***. 72 (2) : 150 - 167.
- Ohio State University. (2004). ***School of Educational Policy and Leadership***. Retrieved May 23, 2004, from http://www.coe.ohio-state.edu/edpl/higher_education.html
- _____. (2004). ***School of Educational Policy and Leadership, Requirement for M.A. Degree***. Retrieved May 23, 2004, from http://www.coe.ohio-state.edu/edpl/ma_requirement.html
- _____. (2004). ***School of Educational Policy and Leadership, Requirement for Ph.D. Degree***. Retrieved May 23, 2004, from http://www.coe.ohio-state.edu/edpl/phd_requirement.html
- _____. (2004). ***College of Education, Graduate Programs***. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.coe.ohio-state.edu/degreesprograms/gradprograms.html>
- Poock, M. C. and Love, P. G. (2001). Factors Influencing the Program Choice of Doctoral Student in Higher Education Administration. ***NASPA Journal***, 38 (2) : 203-223.
- Talbot, D. M. et al. (1996). Guess Who's Coming to Doctoral Program : Factors Influencing Potential Students' Choices of Doctoral Programs in Student Affairs. ***College Student Affairs Journal***. 16(1) : 5-15.
- Tashakkori, Abbas and Teddlie, Charles. (1998). ***Mixed Methodology : Combining Qualitative and Quantitative Approaches***. Thousand Oaks, California : SAGE Publication.
- The University of British Columbia. (2004). ***Faculty of Education***. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.edst.edue.ubc.ca/>
- Ubben, G. C ; Hughes, L. W. and Norris, C. J.(2001). ***The Principal***. 4 th ed. Boston : Allyn and Bacon.

- University of Wisconsin-Madison. (2004). **Department of Educational Administration** . Retrieved May 23,2004, from <http://www.education.wisconsin.edu/edadmin>
- _____ . (2004). **K-12 Leadership** . Retrieved May 23, 2004, from <http://www.education.wisconsin.edu/edadmin/about/focus/k-12.html>
- _____ . (2004). **Education Policy**. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.education.wisconsin.edu/edadmin/about/focus/policy.html>
- _____ . (2004). **Higher and Post secondary Education**. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.education.wisconsin.edu/edadmin/about/focus/highered.html>
- _____ . (2004). **Administrator Certification**. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.education.wisconsin.edu/edadmin/about/focus/EdScertificate.html>
- _____ . (2004). **Doctor of Philosophy Program**. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.education.wisconsin.edu/edadmin/academics/degrees/PhD.html>
- _____ . (2004). **Master of Science Degree Program**. Retrieved May 23, 2004, from <http://www.education.wisconsin.edu/edadmin/academics/degrees/MS.html>
- US News. (2004). **America's Best Colleges**. Retrieved May 12, 2004, from <http://www.usnews.com>.

מאפיינים

170 ၁၇၀

ภาคผนวก

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548

งานวิจัยฉบับนี้ดำเนินการเสร็จสิ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 ดังนั้นเอกสารในบทที่ 2 จึงมีสาระเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ของทบวงมหาวิทยาลัย และการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังกล่าว ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ประกาศ ณ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ซึ่งแตกต่างไปจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542 ของทบวงมหาวิทยาลัยอยู่บ้าง ผู้วิจัยจึงได้นำมาใส่ไว้ในภาคผนวก เพื่อจะช่วยให้ผู้อ่านได้มีข้อมูลเพื่อการเปรียบเทียบ

ภาคผนวก

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ใช้ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและการรับรองวิทยฐานะ และเพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงให้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548” ดังต่อไปนี้

1. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการนี้ เรียกว่า “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548”

2. ให้ใช้ประกาศกระทรวงนี้สำหรับหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (การศึกษาหลังปริญญาตรี) ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (การศึกษาหลังปริญญาโท) ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอกทุกสาขาวิชา สำหรับหลักสูตรที่จะเปิดใหม่และหลักสูตรเก่าที่จะปรับปรุงใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

3. ให้ยกเลิก

3.1 ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต พ.ศ. 2533” ลงวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2533

3.2 ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง “เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2542” ลงวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2542

4. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูงมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพให้มีความชำนาญในสาขาวิชาเฉพาะ เพื่อให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น และควรเป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีลักษณะเบ็ดเสร็จในตัวเอง

อนึ่ง ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต หากเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทในสาขาวิชาเดียวกันหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน ให้เทียบโอนหน่วยกิตได้ไม่เกินร้อยละ 40 ของหลักสูตรที่จะเข้าศึกษา

4.2 หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอก มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนา นักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยกระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างมีอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ

5. ระบบการจัดการศึกษา ใช้ระบบทวิภาค โดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิต โดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาค หรือระบบจตุรภาค ให้ถือแนวทางดังนี้

ระบบไตรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

ระบบจตุรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่น ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการศึกษานั้น รวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนด้วย

6. การคิดหน่วยกิต

6.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย ที่ใช้เวลาทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.5 การค้นคว้าอิสระ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.6 วิทยานิพนธ์ ที่ใช้เวลาศึกษาค้นคว้าไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

7. โครงสร้างหลักสูตร

7.1 ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

7.2 ปริญญาโท ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 แผน คือ

แผน ก เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ ดังนี้

แบบ ก 1 ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทาง

วิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

แบบ ก 2 ทำวิทยานิพนธ์ซึ่งมีค่าเทียบได้ไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แผน ข เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการศึกษางานรายวิชา โดยไม่ต้องทำวิทยานิพนธ์ แต่ต้องมีการค้นคว้าอิสระไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และไม่เกิน 6 หน่วยกิต

7.3 ปริญญาเอก แบ่งการศึกษาเป็น 2 แบบ โดยเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนา นักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง คือ

แบบ 1 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ สถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดให้เรียนรายวิชาเพิ่มเติมหรือทำกิจกรรมทางวิชาการอื่นเพิ่มขึ้นก็ได้โดยไม่นับหน่วยกิต แต่จะต้องมีผลสัมฤทธิ์ตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนดดังนี้

แบบ 1.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต

แบบ 1.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตามแบบ 1.1 และแบบ 1.2 จะต้องมีความมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

แบบ 2 เป็นแผนการศึกษาที่เน้นการวิจัย โดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่มีคุณภาพสูงและก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ และศึกษางานรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

แบบ 2.1 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาโท จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 12 หน่วยกิต

แบบ 2.2 ผู้เข้าศึกษาที่สำเร็จปริญญาตรี จะต้องทำวิทยานิพนธ์ไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต และศึกษางานรายวิชาอีกไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต

ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ตามแบบ 2.1 และแบบ 2.2 จะต้องมีความมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน

8. การรับและเทียบโอนหน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชา หรือวิทยานิพนธ์จากหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต และ

หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ ที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร และเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่วิชาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเทียบโอนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

9. จำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้น จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน โดยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้ นอกจากนี้ อาจารย์ประจำหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะต้องทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรหนึ่งหลักสูตรใดเท่านั้น และต้องมีคุณสมบัติดังนี้

9.1 ปริญญาโท

9.1.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณสมบัติปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 3 คน

9.1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำ มีคุณสมบัติปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณสมบัติปริญญาเอกหรือเทียบเท่าหรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.1.3 อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.1.4 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.2 ปริญญาเอก

9.2.1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน จำนวนอย่างน้อย 3 คน

9.2.2 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ต้องเป็นอาจารย์ประจำ มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

2) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.2.3 อาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ ต้องประกอบด้วยอาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน อาจารย์ประจำและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกดังกล่าวต้องมีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.2.4 อาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นอาจารย์ประจำหรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกสถาบัน มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กัน และต้องมีประสบการณ์ด้านการสอนและการทำวิจัยที่มีใช้ส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา

9.3 ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง จำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ให้เป็นไปตามข้อ 9.1.1 และ 9.1.4 โดยอนุโลม

10. ภาระงานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ

10.1 อาจารย์ประจำ 1 คน ให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอกได้ไม่เกิน 5 คน หากหลักสูตรใดมีอาจารย์ประจำที่มีศักยภาพพร้อมที่จะดูแลนักศึกษาได้มากกว่า 5 คน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถาบันอุดมศึกษานั้น แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 10 คน

10.2 อาจารย์ประจำ 1 คน ให้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระของนักศึกษาปริญญาโทได้ไม่เกิน 15 คน

หากเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ให้คิดสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ 1 คน เทียบได้กับจำนวนนักศึกษาที่ค้นคว้าอิสระ 3 คน ทั้งนี้ให้นับรวมนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาทั้งหมดในเวลาเดียวกัน

10.3 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรต้องทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และ/หรืออาจารย์ผู้สอบวิทยานิพนธ์ และ/หรืออาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรนั้นด้วย

11. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

11.1 ประกาศนียบัตรบัณฑิต จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

11.2 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า

11.3 ปริญญาโท จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

11.4 ปริญญาเอก จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าที่มีผลการเรียนดีมาก หรือปริญญาโทหรือเทียบเท่า

12. การลงทะเบียนเรียนและระยะเวลาการศึกษา ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 15 หน่วยกิตในแต่ละภาคการศึกษาปกติ และให้ใช้เวลาศึกษาในแต่ละหลักสูตร ดังนี้

12.1 ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 3 ปีการศึกษา

12.2 ปริญญาโท ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 5 ปีการศึกษา

12.3 ปริญญาเอก ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา ส่วนผู้ที่สำเร็จปริญญาโทแล้วเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา

การลงทะเบียนเรียนสำหรับผู้เข้าศึกษาแบบไม่เต็มเวลา ให้สถาบันอุดมศึกษา กำหนดจำนวนหน่วยกิตที่ให้ลงทะเบียนเรียนได้ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ โดยเทียบเคียงกับจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดข้างต้นในสัดส่วนที่เหมาะสม

หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็นพิเศษ การลงทะเบียนเรียนที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา

13. เกณฑ์การสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะต้องปฏิบัติดังนี้

13.1 ประกาศนียบัตรบัณฑิตและประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ต้องเรียนครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า

13.2 ปริญญาโท

13.2.1 แผน ก แบบ ก 1 เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

13.2.2 แผน ก แบบ ก 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตรโดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า พร้อมทั้งเสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการที่สถาบันอุดมศึกษานั้นแต่งตั้ง และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือเสนอต่อที่ประชุมวิชาการที่มีรายงานการประชุม (Proceeding)

13.2.3 แผน ข ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า และสอบผ่านการสอบประมวลความรู้ (Comprehensive Examination) ด้วยข้อเขียนและ/หรือปากเปล่าในสาขาวิชานั้น

13.3 ปริญญาเอก

13.3.1 แบบ 1 สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ

(Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์ และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้าย โดยคณะกรรมการซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบัน และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

13.3.2 แบบ 2 ศึกษารายวิชาครบถ้วนตามที่กำหนดในหลักสูตร โดยจะต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.0 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า สอบผ่านภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด สอบผ่านการสอบวัดคุณสมบัติ (Qualifying Examination) เพื่อเป็นผู้มีสิทธิขอทำวิทยานิพนธ์ เสนอวิทยานิพนธ์และสอบผ่านการสอบปากเปล่าขั้นสุดท้ายโดยคณะกรรมการ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายในและภายนอกสถาบัน และผลงานวิทยานิพนธ์จะต้องได้รับการตีพิมพ์ หรืออย่างน้อยดำเนินการให้ผลงานหรือส่วนหนึ่งของผลงานได้รับการยอมรับให้ตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มีกรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ก่อนการตีพิมพ์ และเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้น

14. ชื่อประกาศนียบัตรและชื่อปริญญา

14.1 ประกาศนียบัตรบัณฑิต ให้ใช้ชื่อว่า “ประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Diploma)” อักษรย่อ “ป.บัณฑิต (Grad. Dip.)” แล้วตามด้วยชื่อสาขาวิชาต่อท้าย

14.2 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ให้ใช้ชื่อว่า “ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง (Higher Graduate Diploma)” อักษรย่อ “ป.บัณฑิตชั้นสูง (Higher Grad. Dip.)” แล้วตามด้วยชื่อสาขาวิชาต่อท้าย

14.3 ปริญญาโทและปริญญาเอก สถาบันอุดมศึกษาที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาไว้แล้ว ให้ใช้ชื่อปริญญาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกานั้น ในกรณีที่ปริญญาใดยังมีได้กำหนดชื่อไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาใดไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาให้ใช้ชื่อปริญญาตามหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา ตามที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด

15. การประกันคุณภาพของหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือ

15.1 การบริหารหลักสูตร

15.2 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอนและการวิจัย

15.3 การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา

15.4 ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้
ใช้บัณฑิต

16. การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดง
การปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และ
มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

17. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้อง
ปฏิบัตินอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ
การอุดมศึกษาที่จะพิจารณา และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้น
เป็นที่สิ้นสุด

ประกาศ ณ วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

(นายอดิศักดิ์ โพธารามิก)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อำรุง	จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.นงราม	เศรษฐพานิช	ที่ปรึกษาด้านนโยบาย และแผนการศึกษา
ดร.สุทศศรี	วงษ์สมาน	ผู้อำนวยการสำนัก นโยบายและแผนการศึกษา

ผู้วิจัย

ศ.ดร.เสริมศักดิ์	วิศาลาภรณ์	หัวหน้านักวิจัย
ผศ.ดร.ไพโรจน์	กลิ่นกุหลาบ	นักวิจัย

นักวิจัยผู้ช่วย

นางสาวกาญจนา	บุญส่ง	นายนิคม	นาคอ้าย
นางผกาพรรณ	นันทวิชิต	นางสาวพรจันทร์	พรศักดิ์กุล
นางวิลาวัลย์	มาคุ้ม	นายสถาพร	จำรัสพงษ์
นายสุเทพ	มะลิวัลย์	นายสุเมธ	งามกนก

ผู้ประสานงานเก็บข้อมูลภาคสนาม

ดร.นิภา	พงษ์วิรัตน์	ดร.ชัยยุทธ	ศิริสุทธิ
ดร.ฉรัต	ไทยอุทิศ	ดร.พิมพ์อร	สดเอี่ยม
ดร.ช่อเพชร	เป้าเงิน	ผศ.ดร.ไพฑูรย์	ถิรโพธิ์
คุณอัจฉรีย์	ภุมวรรณ	คุณสถาพร	ปัตตานุศรี
คุณเชิดศักดิ์	ศรีศักดิ์วิชัย		

บรรณาธิการและประสานงาน

ดร.ประภาพรรณ	ไชยวงษ์
นางจันทิมา	พงษ์สมาน